

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH MIASTA NOWY TARG
DO 2020 ROKU**

**M I A S T O
NOWY TARG**

NOWY TARG, 2016 R.

WPROWADZENIE

Polityka społeczna w Polsce na przestrzeni ostatnich kilku lat uległa znacznemu przekształceniu pod wpływem przeobrażeń społecznych i gospodarczych. Zauważa się zmiany jakie zachodzą na szczeblu państwowym, a także lokalnym w podejściu do polityki społecznej. Następuje więc odchodzenie od nastawienia opiekuńczego, czyli przejmowania odpowiedzialności socjalnej za obywateli. Takie podejście umacniało poczucie bezradności, powodowało rozbudowę postaw roszczeniowych. Społeczeństwo nadal jednak nie jest w pełni przygotowane do ponoszenia konsekwencji przemian dokonywanych w naszym kraju. Mimo wieloletnich już zmagania ludności ze zmianami zachodzącymi w każdej sferze życia, część społeczeństwa nadal oczekuje, że w sytuacji zagrożenia państwo, gmina będzie pełniło rolę „parasola ochronnego”. Jednak w chwili obecnej preferowane jest podejście nakierowane na zasadę pomocniczości. Ma ona za zadanie pobudzać w osobach poczucie odpowiedzialności za los swój i swojej rodziny, ukazywać możliwości wykorzystania własnej aktywności zmierzającej do usamodzielnienia. Szczególny nacisk należy położyć na współdział jednostki i rodziny w rozwiązywaniu trudnych sytuacji. Osoby wymagające pomocy winny zatem zmienić swoje nastawienie „biorcy” na aktywne, właściwe wykorzystanie własnych możliwości, uprawnień i środków.

Tworzenie infrastruktury ekonomii społecznej obejmuje szereg działań i dziedzin polityki społecznej. Dla rozwoju ekonomii społecznej ważne jest włączenie instrumentów i metod ekonomii społecznej do strategii regionalnych tak w kontekście rozwoju jak i spójności społecznej. Jednym z instrumentów tworzenia spójności społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które jednocześnie są jednym z ważniejszych dokumentów odnoszących się do polityki społecznej. „Strategia rozwiązywania problemów społecznych Miasta Nowy Targ do roku 2020” jest dokumentem wyznaczającym główne kierunki działań mających na celu zapewnienie mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości życia.

Jakość życia oznacza wszystko to, co składa się na zdolność prowadzenia normalnego życia, osiągania poczucia bezpieczeństwa i własnej wartości oraz możliwość wykorzystania zdolności intelektualnych i psychofizycznych w dążeniu do realizacji celów osobistych. Jest to wreszcie produkt wzajemnego oddziaływania warunków społecznych, zdrowotnych, ekonomicznych i środowiskowych, które wpływają na rozwój indywidualny i społeczny.

Spełnienie oczekiwań w tym zakresie wymaga podejmowania wielorakich działań strategicznych, w tym zwłaszcza:

- interwencyjnych – o cechach ratownictwa i likwidacji niedoborów, których źródłem jest niedostatek, ubóstwo, nierówności społeczne, niedostosowanie, patologie społeczne;
- asekuracyjnych – uprzedzających pojawienie się sytuacji zagrażających bezpieczeństwu socjalnemu;
- kompensacyjnych – niwelujących luki i deficyty;
- partycypacyjnych – poszerzających uczestnictwo społeczne w życiu publicznym i zapobiegających wszelkim przejawom dyskryminacji, wykluczeniu społecznemu i marginalizacji.

Program budowy i wzmacniania społeczeństwa obywatelskiego opiera się na strategii włączania coraz większych segmentów społeczności w nurt podejmowania decyzji oraz zwiększania możliwości ich działania w kluczowych dla życia obszarach.

Strategia jest więc instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i odległej perspektywie. Zawiera ona cele i ich rozwinięcia, w stopniu stanowiącym podstawę do formułowania programów działania, w których określa się terminy realizacji i zasady finansowania poszczególnych zadań. Naczelnym zadaniem strategii jest formułowanie wizji, której urzeczywistnienie stanowi o realizacji misji. Strategia jest więc kompletnym planem, który określa jakie decyzje będą podjęte w każdej możliwej sytuacji. Jest ciągiem decyzji określających zachowanie w pewnych przedziałach czasowych. Istotne jest by strategia była wyrażona w sposób zrozumiały i jasny aby można ją było łatwo ocenić i wprowadzić w życie. Każda strategia powinna posiadać walor wykonalności, nie może być zbiorem nierealnych życzeń. Upraszczając można przyjąć stwierdzenie, że strategia powinna odpowiadać na trzy kluczowe pytania: Jak jest teraz? Jak powinno być po zrealizowaniu planu? i Jak do tego dojść?

Rolą samorządu w przygotowaniu i realizacji wyzwań strategii powinno być przede wszystkim organizowanie współpracy i stwarzanie warunków dla wspólnego realizowania projektów.

Prace nad budowaniem strategii rozpoczęto w 2015 r. Burmistrz Miasta Zarządzeniem powołał zespół ds. opracowania projektu strategii rozwiązywania problemów społecznych. Zróżnicowany skład grupy pozwolił kompleksowo spojrzeć na analizowane problemy. Zadaniem Zespołu było zebranie materiałów, danych i sporządzenie projektu strategii rozwiązywania problemów społecznych w Mieście Nowy Targ, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy oraz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których

celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka wraz z projektem odpowiedniej Uchwały Rady Miasta.

Zgodnie z zasadą partnerstwa Strategia powstała przy współudziale partnerów społecznych, do których zwrócono się z prośbą o zgłoszenie własnych wniosków i propozycji. Ostatnim elementem konsultacji społecznej była praca nad tym dokumentem na poziomie komisji Rady Miasta. Uzyskane odpowiedzi skłoniły nas do określenia następujących obszarów, wokół których będzie oscylowała niniejsza strategia:

- bezrobocie
- ubóstwo
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych
- niepełnosprawność i starość
- przemoc w rodzinie
- alkoholizm i narkomania

Ankiety posłużyły również do określenia zadań oczekiwanych przez ankietowanych do realizacji przez władze gminy.

Początkowym etapem każdej strategii jest diagnoza sytuacji i czynników wewnętrznych. Stanowi ona swoisty „bilans otwarcia” dla rozwoju danej dziedziny i podstawę do formułowania strategicznego planu rozwoju. W związku z powyższym diagnoza problemów społecznych występujących na terenie naszej gminy otwiera niniejsze opracowanie. Zidentyfikowane na podstawie diagnozy problemy społeczne, wymagają wprowadzenia skutecznych metod aktywnego przeciwdziałania. W oparciu o diagnozę została opracowana strategia rozwiązywania problemów społecznych na najbliższe lata, która jest rozwinięciem działań oraz założeń programowych realizowanych w sferze polityki społecznej Miasta Nowego Targu od 1990 r.

Dzięki sprecyzowaniu w strategii najważniejszych problemów społecznych naszego miasta, wybrane cele i ich hierarchia powinny przyczynić się do poprawy sytuacji osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Systematyzacja problemów doprowadzi do integracji społecznej a jednocześnie ukierunkuje działania władz gminy.

Przedłożona strategia rozwiązywania problemów społecznych określa cele oraz przyjmuje takie kierunki działania, które pozostają w zgodzie z przyjętymi kierunkami rozwoju gminy. W opracowaniu uwzględniono opinie szerokiego grona reprezentantów różnego typu instytucji oraz organizacji społecznych funkcjonujących na terenie Miasta m. in.:

- 1) Rady Miasta;
- 2) Urzędu Miasta;
- 3) Pełnomocnika Burmistrza Miasta ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień;
- 4) Miejskiej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- 5) Ośrodka Pomocy Społecznej;
- 6) Powiatowego Urzędu Pracy;
- 7) Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie;
- 8) Komendy Powiatowej Policji;
- 9) Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej;
- 10) Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej;
- 11) Polskiego Związku Niewidomych;
- 12) Nowotarskiego Klubu Abstynentów „Rodzina”;
- 13) Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego Nr 1;
- 14) Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów;
- 15) Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym;
- 16) Świątlicy Profilaktyczno – Wychowawczej „Renovaro” przy Parafii św. Jadwigi Królowej,
- 17) Świątlicy Profilaktyczno-Wychowawczej „Totus Tuus” przy Parafii św. Jana Pawła II,
- 18) Caritas Archidiecezji Krakowskiej, Stacja Opieki Caritas, Nowy Targ
- 19) Fundacji im. Adama Worwy
- 20) Duszpasterstwa Trzeźwości przy Parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa,
- 21) Uniwersytetu III Wieku,
- 22) Koła Związku Dużych Rodzin „Trzy Plus”.

Uwarunkowania prawne

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Nowy Targ do roku 2020 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2015 poz. 163 ze zm.), która w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. 2015 r. poz. 1515 ze zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2015, poz. 1286 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. z 2012, poz. 124 ze zm.)
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. z 2015, poz. 332 ze zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz. U. z 2015, poz. 114 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tj. Dz. U. z 2015, poz. 859 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz.U. z 2015 poz. 1390),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz.U. z 2015 poz. 149 ze zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225 ze zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2011, Nr 127, poz 721 ze zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 966 ze zm.),
- ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 prawo energetyczne (t.j. Dz. U. z 2012, poz. 1059 ze zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. z 2014 poz. 1118 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz.U. z 2015 poz. 2156 ze zm.)
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 581 ze zm.),

Uwarunkowania programowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Nowy Targ do roku 2020 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu europejskim, krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Należą do nich:

- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Umowa Partnerstwa – Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020,
- Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020,
- Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020,
- Program Strategiczny „Włączenie Społeczne”,
- Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011- 2020
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Nowotarskim na lata 2009 – 2018
- Strategia Rozwoju Miasta Nowy Targ do roku 2020.

Dzięki sprecyzowaniu w strategii najważniejszych problemów społecznych naszego miasta, wybrane cele i ich hierarchia powinny przyczynić się do poprawy sytuacji osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Systematyzacja problemów doprowadzi do integracji społecznej a jednocześnie ukierunkuje działania władz miasta.

Część I. Diagnoza.**Rozdział I. Charakterystyka Miasta.**

Nowy Targ jest malowniczym miastem położonym na południu Małopolski w sercu rozległej Kotliny Orawsko – Nowotarskiej, u zbiegu Białego i Czarnego Dunajca. Centralne położenie, uwarunkowania administracyjne i atrakcje kulturalne sprawiły, iż Nowy Targ jest stolicą Podhala. Tu skupiają się wszystkie drogi z Podhala, Spisza i Orawy. Centralne położenie jest zaletą Nowego Targu. Jest ono znakomitą bazą wypadową w Tatry, Pieniny, nad Jezioro Czorszyńskie, na Babią Górę, czy pełne szlaków turystycznych, Gorce.

Nowy Targ zajmuje obszar o powierzchni 50,42 km² zamieszkiwany przez 32.839 osób (wg stanu na 31 grudnia 2014 r.). Gęstość zaludnienia wynosi 651 osób na km². Struktura ludności przedstawia się następująco:

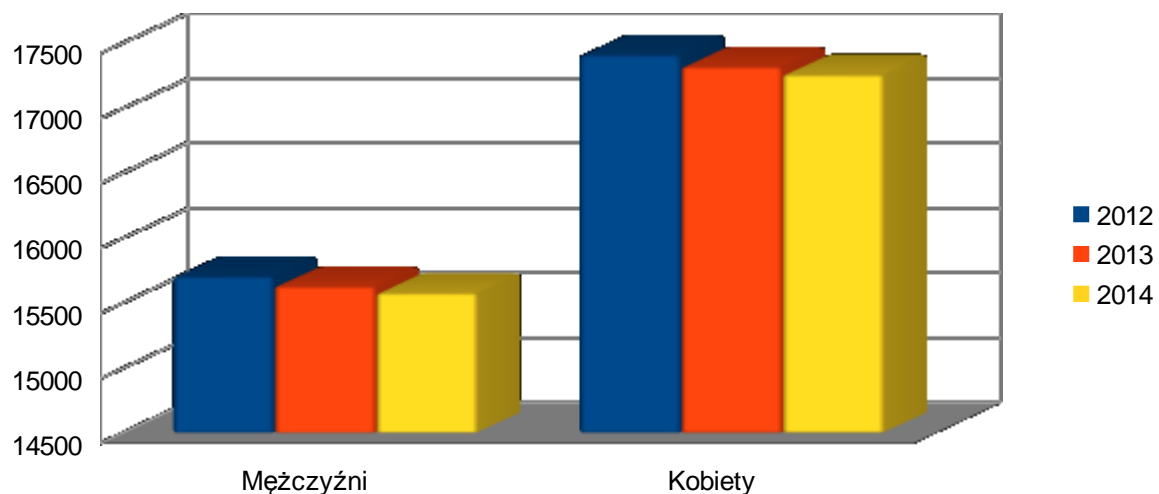
Rok	Liczba mieszkańców		
	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
2012	33 118	17 411	15 707
2013	32 950	17 319	15 631
2014	32 839	17 260	15 579

W latach 2012-2014 struktura wieku ludności wyglądała w sposób następujący:

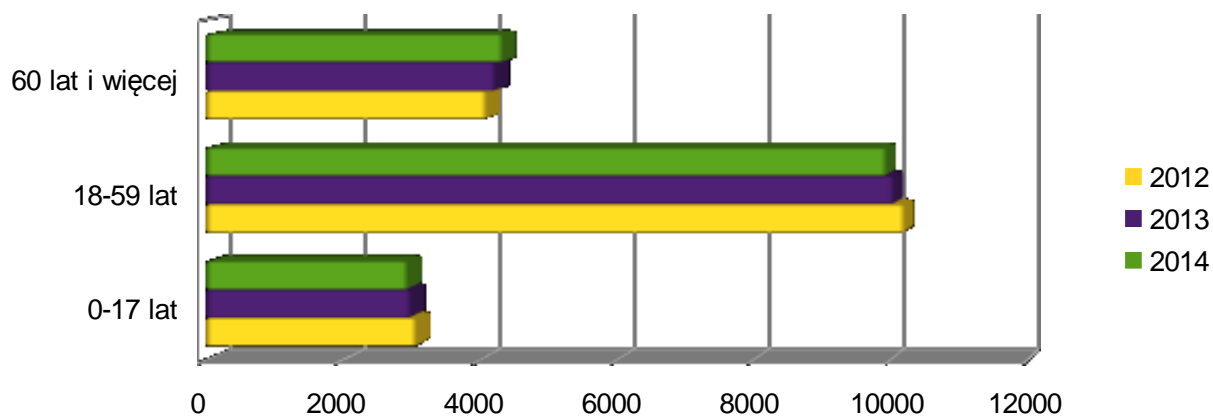
wiek		2012		2013		2015	
		kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
przedprodukcyjny	%	17,70	20,57	17,35	20,34	17,13	20,24
produkcyjny	%	58,70	68,32	58,13	67,97	57,67	67,20
poprodukcyjny	%	23,59	11,11	24,51	11,68	25,19	12,13

Oto jak według danych Urzędu Statystycznego przedstawia się ludność Nowego Targu według płci i wieku.

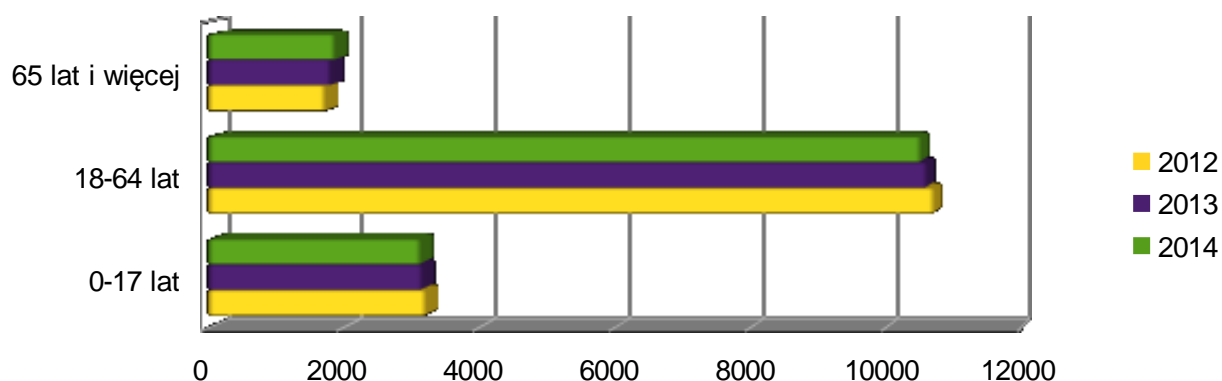
Struktura ludności 2012-2014– podział ze względu na płeć

Struktura wiekowa kobiet 2012-2014

Struktura wiekowa mężczyzn 2012-2014

Nowy Targ dysponuje dużym potencjałem gospodarczym i intelektualnym. Struktura tego potencjału wskazuje, że obok zakładów i instytucji usługowych pracujących na wewnętrzne potrzeby miasta, szczególnie duży potencjał posiadają liczne zakłady, firmy i instytucje usługowe pracujące dla potrzeb otoczenia regionalnego, często obejmujące skalę ponadregionalną. Rozwój firm w Nowym Targu w latach 2011-2014 wyglądał następująco:

Podmioty gospodarcze (stan w dniu 31 XII 2014)					
		2011	2012	2013	2014
ogółem	jed.gosp.	4552	4655	4673	4750
sektor publiczny	jed.gosp.	103	104	104	102
sektor prywatny	jed.gosp.	4449	4551	4569	4647

Miasto stanowi centrum administracyjne, gospodarcze, edukacyjne i kulturalne Podhala, Spisza i Orawy. Znajdują się tutaj siedziby wielu instytucji o znaczeniu regionalnym m. in. Podhalański Szpital Specjalistyczny im. Jana Pawła II, Sąd Rejonowy, Urzędy Miasta, Gminy, Powiatu, Urząd Skarbowy, Powiatowy Urząd Pracy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Oddział Małopolskiego Ośrodka Ruchu Drogowego, banki, Euroregion „Tatry”, liczne organizacje pozarządowe, lokalne mass media.

Rozdział II. 1. Diagnoza problemów społecznych miasta Nowy Targ.

W roku 2013 na zlecenie władz miasta została opracowana „Diagnoza problemów alkoholowych i innych zagrożeń społecznych dla miasta Nowy Targ”. Diagnoza ta była przedmiotem analizy, na wynikach której opiera się Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. I choć w głównej mierze opiera się na wynikach ankiet przeprowadzonych na terenie nowotarskich szkół to warto przytoczyć dane pozyskane z badania ankietowego prowadzonego wśród dorosłych mieszkańców naszego miasta. Część ankiety dotyczyła hierarchii problemów społecznych jakie według mieszkańców występują na terenie Nowego Targu. Oto otrzymane rezultaty:

Które z problemów uważa Pan/i za najważniejsze?* ¹	
Zanieczyszczenie środowiska	51 %
Bezrobocie	44 %
Kryzys rodziny	44 %
Wzrost przestępczości	36 %
Alkoholizm	27 %
AIDS	22 %
Zubożenie społeczeństwa	11 %
Przemoc i agresja na ulicach	9 %
Narkomania	8 %
Problemy mieszkaniowe	5 %

Jak widać mieszkańcy Nowego Targu za główny problem społeczny uważają zanieczyszczone środowisko. W drugiej kolejności wskazują na problem bezrobocia i kryzys rodziny (44 %). Jako trzeci problem społeczny wskazują mieszkańcy wzrost przestępczości (36%). Niepokojąco wygląda fakt postrzegania zagrożeń związanych z uzależnieniami. Mieszkańcy dostrzegają problem występowania uzależnień w szczególności od alkoholu (27%), oraz narkotyków (8 % wskazań).

Przyjrzyjmy się zatem z bliska problemom które dotyczą mieszkańców Nowego Targu.

¹ * W przypadku pytań, na które odpowiedzi nie wykluczały się wzajemnie, respondenci wybierali niejednokrotnie kilka możliwości. W takich przypadkach suma wartości procentowych jest większa niż 100%.

1. Bezrobocie.

Bezrobocie w ujęciu podmiotowym rozpatrywane jest od strony osób dotkniętych tą klęską i oznacza stan bezczynności zawodowej osób zdolnych do pracy i zgłaszających gotowość do jej podjęcia, dla których podstawą egzystencji są dochody z pracy. To określenie zawiera odniesienie do społecznych aspektów bezrobocia i wskazuje, że jest ono istotnym problemem społecznym.,.

Skutki ekonomiczne i społeczne bezrobocia (zwłaszcza długoterminowego) to:

- pogorszenie sytuacji materialnej aż do ubóstwa włącznie;
- pogorszenie stanu zdrowia;
- pogorszenie relacji między członkami rodziny aż do jej rozkładu włącznie;
- wzrost zachowań patologicznych (przestępczość, agresja, alkoholizm).

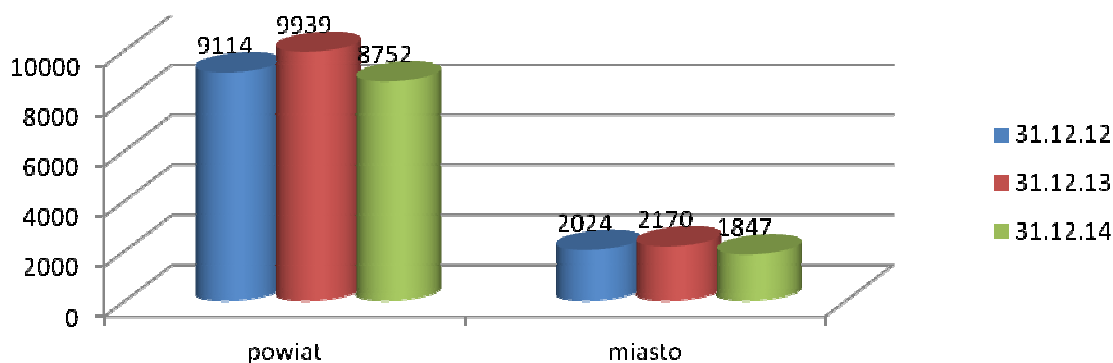
Z danych pozyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy wynika że zjawisko bezrobocia w latach 2012-2014 wygląda w sposób następujący:

Od 2008 roku liczba bezrobotnych w powiecie nowotarskim systematycznie rosła do roku 2013. Wtedy w rejestrze bezrobotnych przebywało 9939 osób. W roku 2014 liczba bezrobotnych spadła do 8752 osób i ta tendencja utrzymuje się nadal. Na koniec grudnia 2014 roku w powiecie były zarejestrowane 8752 osoby, było to mniej:

o 12% niż w końcu 2013 roku,

o 4% niż w końcu 2012 roku.

Wykres. Bezrobotni w latach 2012 - 2014

Analogiczna sytuacja miała miejsce w mieście Nowy Targ. Tu najwyższy poziom bezrobotnych wystąpił w 2013 roku, kiedy to było zarejestrowanych 2170 osób. Na koniec 2014 roku było zarejestrowanych 1847 osób, było to mniej:

o 15% niż w końcu 2013 roku,

o 9% niż na koniec 2012 roku.

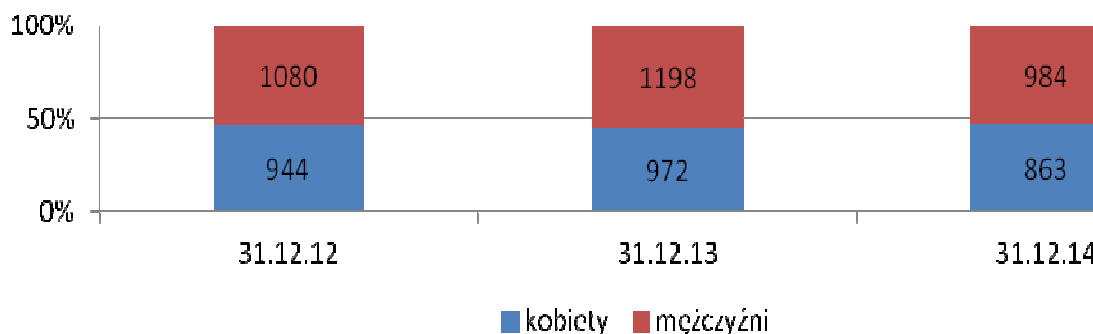
Osoby posiadające **prawo do zasiłku**, na koniec 2014 roku stanowiły: w powiecie 13% z ogółu bezrobotnych, w mieście 9%. W analizowanym okresie ich udział utrzymywał się na podobnym poziomie i wyniósł:

	powiat	miasto Nowy Targ
– 31.12.2012	1312 osób, tj. 14%	231 osób, tj. 11%
– 31.12.2013	1210 osób, tj. 12%	238 osób, tj. 11%
– 31.12.2014	1042 osoby, tj. 12%	172 osoby, tj. 9%

Udział procentowy bezrobotnych **kobiet i mężczyzn** w 2014 roku rozkłada się zarówno w powiecie jak i w mieście Nowy Targ – po 47% i 53%.

Porównując do początku analizowanego okresu wskaźnik zarejestrowanych mężczyzn spadł w powiecie o 4%, natomiast w mieście Nowy Targ o 9%.

Wykres. Udział procentowy mężczyzn i kobiet w ogółem zarejestrowanych w mieście Nowy Targ

Bezrobotni według wieku

W odniesieniu do 2012 roku, w roku 2014 w powiecie nowotarskim liczba bezrobotnych wzrosła wśród osób po 55 roku życia – łącznie o 22%. W młodszych grupach wiekowych wystąpił spadek zarejestrowanych, największy – o 11% – w przedziale wiekowym od 18 do 24 lat.

Tabela. Bezrobotni według wieku

Wiek	powiat			miasto Nowy Targ		
	31.12.2012	31.12.2014	dynamika 3:2	31.12.2012	31.12.2014	dynamika 6;5
1	2	3	4	5	6	7
18 – 24 lat	2726	2428	89,1	428	307	71,7
25 – 34 lat	2509	2380	94,9	548	483	88,1
35 – 44 lat	1562	1498	95,9	441	396	89,8
45 – 54 lat	1480	1428	96,5	362	375	103,6
55 – 59 lat	630	695	110,3	187	192	102,7
60 – 64 lat	207	323	156,0	58	94	162,1
Razem	9114	8752	96,0	2024	1847	91,2

W samym mieście Nowy Targ rysuje się podobna tendencja. Liczba bezrobotnych wzrosła wśród osób po 45 roku życia – łącznie o 9%. Największy spadek – o 29% – wystąpił w przedziale wiekowym od 18 do 24 lat.

Tabela. Bezrobotni według wieku – udział procentowy w ogółem zarejestrowanych

Wiek	powiat				miasto Nowy Targ			
	31.12.12	%	31.12.14	%	31.12.12	%	31.12.14	%
18 – 24 lat	2726	30,0	2428	27,8	428	21,1	307	16,6
25 – 34 lat	2509	27,5	2380	27,2	548	27,1	483	26,2
35 – 44 lat	1562	17,1	1498	17,1	441	21,8	396	21,4
45 – 54 lat	1480	16,2	1428	16,3	362	17,9	375	20,3
55 – 59 lat	630	6,9	695	7,9	187	9,2	192	10,4
60 – 64 lat	207	2,3	323	3,7	58	2,9	94	5,1
Razem	9114	100,0	8752	100,0	2024	100,0	1847	100,0

Biorąc pod uwagę udział procentowy poszczególnych grup wiekowych w ogółem zarejestrowanych, spadek wystąpił wśród bezrobotnych w wieku:

	<u>powiat</u>	<u>miasto Nowy Targ</u>
18 do 24 lat	- 2,2 punktu proc.	-4,5 punktu proc.
25 do 34 lat	- -0,3 punktu proc.	-0,9 punktu proc.
35 do 44 lat	- 0,0 punktu proc.	-0,4 punktu proc.

Odsetek zarejestrowanych wzrósł wśród bezrobotnych w wieku:

	<u>powiat</u>	<u>miasto Nowy Targ</u>
45 do 54 lat -	0,1 punktu proc.	2,4 punktu proc.
55 do 59 lat -	1,0 punktu proc.	1,2 punktu proc.
60 do 64 lat -	1,4 punktu proc.	2,2 punktu proc.

Bezrobotni według wykształcenia

Na przestrzeni ostatnich trzech lat podniósł się poziom wykształcenia bezrobotnych. Zarówno w powiecie nowotarskim jak i samym mieście Nowy Targ wzrosła o 10% liczba zarejestrowanych osób z wykształceniem wyższym. Ponad 10% mniejsza była liczba bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej.

Tabela. Bezrobotni według wykształcenia

Poziom wykształcenia	powiat			miasto Nowy Targ		
	31.12.2012	31.12.2014	dynamika 3:2	31.12.2012	31.12.2014	dynamika 6;5
1	2	3	4	5	6	7
wyższe	777	851	109,5	200	221	110,5
polic. i średnie	1572	1561	99,3	382	338	88,5
zawod.						
LO	1203	1123	93,3	263	244	92,8
zasadnicze zawodowe	2676	2630	91,1	565	504	89,2
gimnazjalne i poniżej	2886	2587	89,6	614	540	87,9
Razem	9114	8752	96,0	2024	1847	91,2

Bezrobotni z miasta Nowego Targu byli lepiej wykształceni niż bezrobotni z powiatu. W 2014 roku w mieście Nowy Targ bezrobotni posiadający co najmniej średnie wykształcenie stanowili 43% z ogółem zarejestrowanych, a gimnazjalne i poniżej – 29% ogółem. W powiecie było to odpowiednio 40% i 30%.

W latach 2012-2014 wzrost/spadek odsetka w ogółem zarejestrowanych w poszczególnych kategoriach wyniósł:

		powiat	miasto Nowy Targ
wyższe	-	1,2 punktu proc.	2,1 punktu proc.
policealne i średnie zaw.	-	0,6 punktu proc.	-0,6 punktu proc.
LO	-	-0,4 punktu proc.	0,2 punktu proc.
zasadnicze zawodowe	-	0,7 punktu proc.	-0,6 punktu proc.
gimnazjalne i poniżej	-	-2,1 punktu proc.	-1,1 punktu proc.

Tabela. Bezrobotni według wykształcenia – udział procentowy w ogółem zarejestrowanych

Poziom wykształcenia	powiat				miasto Nowy Targ			
	31.12.12	%	31.12.14	%	31.12.12	%	31.12.14	%
wyższe	777	8,5	851	9,7	200	9,9	221	12,0
polic. i średnie zawod.	1572	17,2	1561	17,8	382	18,9	338	18,3
LO	1203	13,2	1123	12,8	263	13,0	244	13,2
zasadnicze zawodowe	2676	29,4	2630	30,1	565	27,9	504	27,3
gimnazjalne i poniżej	2886	31,7	2587	29,6	614	30,3	540	29,2
Razem	9114	100,0	8752	100,0	2024	100,0	1847	100,0

Bezrobotni według stażu pracy

Pod względem stażu pracy najliczniejszą grupą bezrobotnych na koniec 2014 roku były osoby pracujące od roku do 5 lat. Stanowili oni w powiecie 25% z ogółem zarejestrowanych, w mieście Nowy Targ – 21% z ogółem. Na przestrzeni lat 2012-2014 ich liczba spadła blisko 10% w powiecie i ponad 20% w mieście Nowy Targ.

Wzrost zarejestrowanych wystąpił wśród osób ze stażem pracy:

w powiecie: do roku – 7%,

w mieście Nowy Targ: do roku – 4%, powyżej 30 lat – 6%.

Osoby bezrobotne bez stażu pracy stanowili 23% zarejestrowanych w powiecie i 19% zarejestrowanych w mieście Nowy Targ. W omawianym okresie ich liczba spadła: w powiecie blisko 7%, w mieście Nowy Targ 10%.

Tabela. Bezrobotni według stażu pracy

Staż pracy	powiat			miasto Nowy Targ		
	31.12.2012	31.12.2014	dynamika 3:2	31.12.2012	31.12.2014	dynamika 6;5
1	2	3	4	5	6	7
do roku	1063	1133	106,6	235	245	104,3
1-5 lat	2369	2154	90,9	499	390	78,2
5-10 lat	1209	1179	97,5	317	286	90,2
10-20 lat	1289	1256	97,4	337	327	97,0
20-30 lat	745	741	99,5	189	183	96,8
pow. 30 lat	267	263	98,5	63	67	106,3
bez stażu	2172	2026	93,3	384	349	90,9
Razem	9114	8752	96,0	2024	1847	91,2

Biorąc pod uwagę udział procentowy w ogółem zarejestrowanych:

- w powiecie – spadł odsetek osób ze stażem od roku do 5 lat o 1,4 punktu procentowego, w pozostałych kategoriach odnotowany został wzrost łącznie o 2,0 punktu procentowego,
- w mieście Nowy Targ – spadł odsetek osób ze stażem od roku do 10 lat łącznie o 3,7 punktu procentowego, w pozostałych kategoriach odnotowany został wzrost łącznie o 3,8 punktu procentowego

Tabela. Bezrobotni według stażu pracy – udział procentowy w ogółem zarejestrowanych

Staż pracy	powiat				miasto Nowy Targ			
	31.12.12	%	31.12.14	%	31.12.12	%	31.12.14	%
do roku	1063	11,7	1133	12,9	235	11,6	245	13,3
1-5 lat	2369	26,0	2154	24,6	499	24,7	390	21,1
5-10 lat	1209	13,3	1179	13,5	317	15,7	286	15,5
10-20 lat	1289	14,1	1256	14,4	337	16,6	327	17,7
20-30 lat	745	8,2	741	8,5	189	9,3	183	9,9
pow. 30 lat	267	2,9	263	3,0	63	3,1	67	3,6
bez stażu	2172	23,8	2026	23,1	384	19,0	349	18,9
Razem	9114	100,0	8752	100,0	2024	100,0	1847	100,0

Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy

W ostatnich trzech latach wystąpił wzrost liczby osób zarejestrowanych w urzędzie:

- w powiecie: ponad 24 miesiące – 26%,

- w mieście Nowy Targ: ponad 24 miesiące – 22%, do 1 miesiąca – 3%.

W pozostałych kategoriach liczba zarejestrowanych spadła. Największy spadek wystąpił wśród zarejestrowanych:

- w powiecie – od 6 do 12 miesięcy o 20%,

- w mieście Nowy Targ – od 3 do 6 miesięcy o 27%.

Tabela. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy

Czas pozostawania bez pracy	powiat			miasto Nowy Targ		
	31.12.2012	31.12.2014	dynamika 3:2	31.12.2012	31.12.2014	dynamika 6:5
1	2	3	4	5	6	7
do 1 m-ca	670	620	92,5	117	120	102,6
1-3 m-cy	1815	1653	91,1	302	302	100,0
3-6 m-cy	1407	1238	88,0	307	224	73,0
6-12 m-cy	1649	1323	80,2	391	287	73,4
12-24 m-cy	1789	1672	93,5	442	349	79,0
pow. 24 mc	1784	2246	125,9	465	565	121,5
Razem	9114	8752	96,0	2024	1847	91,2

Czas pozostawania bez pracy bezrobotnych mieszkańców powiatu i miasta Nowego Targu był bardzo zróżnicowany. Jedyną wspólną cechą był spadek odsetka osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy. W pozostałych przedziałach czasowych wystąpił spadek/wzrost ich udziału procentowego w ogółem, który wyniósł:

	<u>powiat</u>	<u>miasto Nowy Targ</u>
do 1 m-ca -	-0,3 punktu proc.	0,7 punktu proc.
1 do 3 m-cy -	-1,0 punktu proc.	1,5 punktu proc.
3 do 6 m-cy -	-1,3 punktu proc.	-3,1 punktu proc.
6 do 12 m-cy -	-3,0 punktu proc.	-3,8 punktu proc.
12 do 24 m-cy -	-0,5 punktu proc.	7,6 punktu proc.

Tabela. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy – udział procentowy w ogółem zarejestrowanych

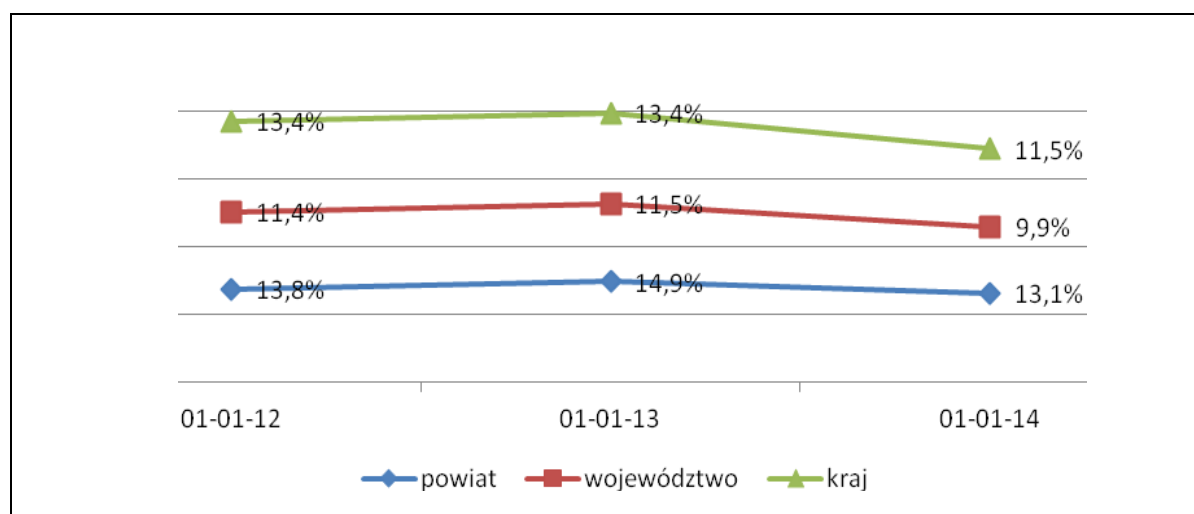
Czas pozostawania bez pracy	powiat				miasto Nowy Targ			
	31.12.12	%	31.12.14	%	31.12.12	%	31.12.14	%
do 1 m-ca	670	7,4	620	7,1	117	5,8	120	6,5
1-3 m-cy	1815	19,9	1653	18,9	302	14,9	302	16,4
3-6 m-cy	1407	15,4	1238	14,1	307	15,2	224	12,1
6-12 m-cy	1649	18,1	1323	15,1	391	19,3	287	15,5
12-24 m-cy	1789	19,6	1672	19,1	442	21,8	349	18,9
pow. 24 mc	1784	19,6	2246	25,7	465	23,0	565	30,6
Razem	9114	100,0	8752	100,0	2024	100,0	1847	100,0

Stopa bezrobocia

Stopa bezrobocia w powiecie nowotarskim, podobnie jak w województwie i kraju, w stosunku do roku 2012 spadła. Na koniec 2014 roku wyniosła:

- w powiecie - 11,1%,
- w województwie - 9,9%,
- w kraju - 11,5%.

Wykres. Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i kraju w latach 2012 – 2014

Napływ bezrobotnych i wyłączenia z ewidencji

W analizowanym okresie liczba osób rejestrujących się w powiecie oraz z terenu miasta Nowy Targ utrzymywała się na podobnym poziomie. Co piąta osoba nowozarejestrowana w powiecie była mieszkańcem Nowego Targu.

Rok	powiat	miasto Nowy Targ	%
2012	9 128	1 958	21,5
2013	9 763	2 040	20,9
2014	9 046	1 910	21,1
Razem	27 937	5 908	21,1

W tym samym okresie wyłączonych z ewidencji zostało 27 937 osób, z tego 21% to bezrobotni z terenu miasta Nowy Targ. Liczba osób pozbawionych statusu bezrobotnego wzrosła w powiecie o 30%, a w mieście o 28%.

Rok	powiat			miasto Nowy Targ		
	ogółem	podjęcie pracy	%	ogółem	podjęcie pracy	%
2012	7 861	3 603	45,8	1 742	768	44,1
2013	8 938	4 375	48,9	1 894	910	48,0
2014	10 233	4 812	47,0	2 233	996	44,6
Razem	27 032	12 790	47,3	5 869	2 674	45,6

Najczęstszą przyczyną wyłączenia z ewidencji bezrobotnych było podjęcie pracy. Osoby podejmujące zatrudnienie stanowiły, zarówno w powiecie jak i mieście Nowy Targ, ponad 45% z ogółem wyłączonych.

Oferty pracy

Łącznie w latach 2012-2014 urząd miał do dyspozycji 3307 wolnych miejsc pracy, z czego:

- 74% pochodziło od pracodawców z sektora prywatnego,
- 62% dotyczyło pracy subsydiowanej.

Tabela. Oferty pracy w dyspozycji urzędu w latach 2012-2014

Rok	powiat	miasto Nowy Targ
2012	1068	482
2013	1019	488
2014	1220	599
Razem	3307	1569

W omawianym okresie, blisko połowę wolnych miejsc pracy zgłosili pracodawcy z terenu miasta Nowy Targ.

Najliczniej wolne miejsca pracy zgłaszali pracodawcy działający w przetwórstwie przemysłowym i handlu. Pracę oferowali przede wszystkim na stanowiskach: technik prac biurowych, sprzedawca, robotnik gospodarczy, robotnik budowlany.

Okres bezrobocia członka rodziny jest dla wielu gospodarstw domowych szczególnie trudny. W szybkim tempie pojawiają się problemy finansowe, rodzi się konieczność szukania doraźnych metod poprawy sytuacji ekonomicznej rodziny. Liczbę rodzin korzystających z pomocy finansowej Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu bezrobocia w latach 2012-2014 obrazuje poniższa tabela:

**Tabela. Liczba rodzin korzystających z Pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej
na skutek braku pracy:**

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2012	350	1.119
2013	369	1.140
2014	359	1.101

Brak zatrudnienia negatywnie wpływa nie tylko na ekonomiczną kondycję rodzin, ale także na pozamaterialne kwestie życia rodzinnego. Przymusowe pozostawanie bez pracy oraz niemożność znalezienia ponownego zatrudnienia powoli i systematycznie pozbawiają człowieka poczucia własnej wartości. Stres i utrata stabilizacji powodują często niemożność podejmowania racjonalnych, a bardzo często jakichkolwiek decyzji. Pojawia się apatia i zniechęcenie. Okres bezrobocia oznacza radykalną zmianę rozkładu czasu w ciągu dnia.

Istnieje jeszcze jeden aspekt bezrobocia, który ma wpływ na funkcjonowanie rodziny. Bezrobocie rodziców dla dzieci i młodzieży kończącej pewien etap edukacji niejednokrotnie oznacza zmianę i ograniczenie planów dalszego kształcenia, a co za tym idzie obniżanie aspiracji edukacyjnych, zahamowanie rozwijania ich uzdolnień w drodze do dalszej nauki czy dodatkowych zajęć. Skutkiem bezrobocia może być też osłabienie autorytetu rodziców. W opinii dzieci a zwłaszcza nastolatków, taka sytuacja jest przejawem braku zaradności czy wręcz życiowego nieudacznictwa. Taka sytuacja powoduje zachwianie systemu wartości młodego pokolenia oraz obniżenie w hierarchii takich wartości jak: wykształcenie, uczciwa praca, szacunek dla drugiego człowieka.

Na terenie Nowego Targu funkcjonuje Powiatowy Urząd Pracy, który realizuje zadania nałożone ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy mające na celu łagodzenie skutków bezrobocia oraz aktywizację zawodową bezrobotnych i innych osób poszukujących pracy. Miasto Nowy Targ od kilku lat realizuje program zatrudniania do robót komunalnych osób bezrobotnych znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej (rodziny wielodzietne) czy długotrwale pozostających bez pracy. Podobnie w porozumieniu z Urzędem Pracy są zatrudniani absolwenci realizujący w nowotarskich urzędach staże oraz prace interwencyjne.

Dużą aktywnością w zakresie przeciwdziałania bezrobociu szczególnie osób długotrwale bezrobotnych wykazuje się Ośrodek Pomocy Społecznej, który w oparciu o środki pomocowe w latach 2012-2014 realizował program „Szansa na aktywność”. Program aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców miasta Nowy Targ” współfinansowany był przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego - Program Operacyjny Kapitał Ludzki. bardziej szczegółowo omówiony w dalszej części opracowania.

2. Ubóstwo

Ubóstwo określa się jako stan, w którym jednostce bądź grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Pod pojęciem „podstawowa potrzeba” poza wyżywieniem kryją się takie potrzeby jak: ubranie, mieszkanie, zachowanie zdrowia, uzyskanie wykształcenia, udział w życiu kulturalnym. Przyczyny ubóstwa bywają różne. Obserwując osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej można wyodrębnić następujące grupy: zdrowotne (długotrwała choroba, upośledzenie fizyczne lub umysłowe, choroby psychiczne, inwalidztwo, alkoholizm, narkomania), rodzinne (sieroctwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niepełność rodziny, wielodzietność, samotność, trudności w przystosowaniu po opuszczeniu zakładu karnego), bezrobocie (z prawem i bez prawa do zasiłków).

Podstawowymi zadaniami z zakresu pomocy społecznej w Nowym Targu zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej. Ośrodek realizuje zadania własne gminy oraz zadania zlecone przez administrację rządową. Zadania te wykonywane są w ścisłej współpracy z organami administracji samorządowej, jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami państwowymi, organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami zajmującymi się problematyką społeczną. Ośrodek Pomocy Społecznej jest instrumentem polityki społecznej mającym na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie powstawaniu trudnych sytuacji życiowych, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Ośrodek Pomocy Społecznej realizując zadania własne gminy w latach 2012-2014 udzielał pomocy w formie: zasiłków stałych, zasiłków celowych, w tym zasiłków celowych z tytułu zdarzenia losowego, specjalnych zasiłków celowych, zasiłków okresowych, pokrycia kosztów dożywiania dzieci, młodzieży i osób dorosłych, usług opiekuńczych, schronienia, sprawienia pogrzebu, opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne. Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez Ośrodek należą m.in.: organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową i ekologiczną oraz wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Liczbę osób i rodzin korzystających z różnych form pomocy społecznej na przestrzeni ostatnich trzech lat obrazuje poniższa tabela:

Tabela. Liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2012-2014.

Wyszczególnienie	liczba osób			liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i własnych	978	1.024	1.018	792	620	611	2.208	1.601	1.560
świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych	2	5	5	2	5	5	2	5	5
świadczenia przyznane w ramach zadań własnych	976	1.024	1.018	790	620	611	2.206	1.601	1.560
pomoc w postaci pracy socjalnej-ogółem	x	x	x	544	526	584	1.368	1.300	1.398
w tym wyłącznie w postaci pracy socjalnej	x	x	x	46	28	119	215	72	259
praca socjalna prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny	47	x	54	47	x	55	47	x	55

Z powyższej tabeli wynika, że większość świadczeń wypłacanych z ustawy o pomocy społecznej jest zadaniem własnym gminy dotowanym z budżetu państwa (dot. zasiłków stałych i okresowych), natomiast ze świadczeń w ramach zadań zleconych korzysta minimalna grupa (dot. specjalistycznych usług opiekuńczych). W ostatnich trzech latach widać znaczny wzrost świadczeń udzielanych w postaci pracy socjalnej. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Praca socjalna prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej oraz ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla

zaspokajania potrzeb członków społeczności. Praca socjalna polega w szczególności na: motywowaniu do poszukiwania zatrudnienia, udzielaniu pomocy w załatwianiu spraw urzędowych, współpracy z kuratorem sprawującym nadzór w rodzinie, motywowaniu do kontynuowania leczenia, edukacji w zakresie problemu uzależnienia oraz motywowaniu do podjęcia leczenia odwykowego, motywowaniu do utrzymywania abstynencji, współpracy z pedagogami szkolnymi, podejmowaniu działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, mobilizowaniu do uczestnictwa w projekcie systemowym w celu aktywizacji społeczno-zawodowej, udzielaniu pomocy w zakresie procedury ubiegania się o uzyskanie stopnia niepełnosprawności, współpracy z pracownikami socjalnymi z innych instytucji oraz współpracy z instytucjami na rzecz udzielenia pomocy i wsparcia rodzinie (PCPR, służba zdrowia, Urząd Miasta, Straż Miejska, Policja, Sąd Rejonowy, organizacje pozarządowe), udzieleniu pomocy w uzyskaniu świadczeń rodzinnych i inne. Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny i projekt socjalny.

Warto nadmienić, iż prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej w omawianym okresie przysługiwało osobom i rodzinom w szczególności z powodu ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej. Pomoc mogła zostać udzielona w przypadku wystąpienia co najmniej jednego z wyżej wymienionych powodów oraz spełnieniu kryterium dochodowego, które wynosiło w przypadku osoby samotnie gospodarującej 542 zł, natomiast osoby w rodzinie 456 zł.

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych, a od roku 2008 z ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Prowadzi postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych w celu odzyskania świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego. Założeniem ustawy o świadczeniach rodzinnych jest zbudowanie nowego, odrębnego od systemu pomocy społecznej systemu pozaubezpieczeniowych świadczeń rodzinnych o charakterze obligatoryjnym. Określone w ustawie pieniężne świadczenia rodzinne mają na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Wprowadzona ustawa zwiększyła liczbę uprawnionych do świadczeń jak

i zakres różnych form pomocy. Osoby uprawnione do zasiłku rodzinnego mogą korzystać z różnego rodzaju dodatków. Są to dodatki z tytułu: urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych, samotnego wychowywania dziecka, kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, rozpoczęcia roku szkolnego, podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania.

Niezależnie od zasiłków rodzinnych i dodatków, osoby wychowujące dziecko niepełnosprawne mają uprawnienia do świadczenia pielęgnacyjnego wraz z ubezpieczeniem emerytalno – rentowym i zdrowotnym..

Oto jak przedstawia się struktura wydatków na świadczenia rodzinne w latach 2012-2014:

Tabela. Świadczenia rodzinne w latach 2012-2014

Formy pomocy	Liczba rodzin			Liczba świadczeń			Kwota świadczeń		
Rok	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłku rodzinnego	3746	3486	3124	43149	40078	35700	4656328	4593907	3987457
Zasiłki pielęgnacyjne	789	783	754	8519	8360	8264	1303407	1278687	1264392
Świadczenia pielęgnacyjne	159	231	107	1626	1330	901	835797	692566	663876
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	328	229	211	332	235	214	332000	235000	214000
Specjalny zasiłek opiekuńczy	-	10	15	-	50	183	-	25480	91087
Pom. fin. dla os. pob. św. pielęgn.	-	70	73	-	633	880	-	126600	176000
Dod. do św. pielęgn.	-	35	1	-	419	6	-	41900	600
Składki na ubezpiecz. społeczne	83	150	66	996	1794	792	131922	261835	149663
Składki na ubezpiecz. zdrowotne	46	40	31	552	478	376	25171	23540	22459
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	154	165	163	3037	3139	3109	1076956	1164142	1214086

Poniżej prezentujemy dane Ośrodka Pomocy Społecznej obrazujące liczbę osób i rodzin objętych świadczeniami z powodu ubóstwa:

Tabela. Liczba osób i rodzin, którym przyznano pomoc z powodu ubóstwa:

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2012	376	1.025
2013	414	1.152
2014	387	1.054

Ubóstwo biorąc pod uwagę uwarunkowania statystyczne jest najbardziej reprezentowaną (po bezrobociu) przyczyną wymagającą pomocy OPS. O skali zubożenia rodzin może też świadczyć liczba korzystających z wypłacanych przez ośrodek dodatków mieszkaniowych. Dodatek mieszkaniowy jest świadczeniem pieniężnym wypłacanym przez gminę, mającym na celu dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. Pomoc ta przysługuje w przypadkach określonych przepisami. Każda rodzina ma przyznaną pomoc na 6 m-cy, następnie może złożyć ponownie wniosek i uzyskać pomoc na kolejne 6 m-cy.

Tabela. Liczba rodzin, którym przyznano pomoc w postaci dodatków mieszkaniowych:

Rok	Liczba rodzin
2012	506
2013	505
2014	477

Pomoc ta jest przyznawana na wniosek osoby zainteresowanej po przedstawieniu dowodów o wydatkach mieszkaniowych oraz dowodów o dochodach rodziny.

Od 1 stycznia 2014r. odbiorcy wrażliwemu energii elektrycznej przysługuje zryczałtowany dodatek energetyczny na podstawie ustawy z dnia 26 lipca 2013r. o zmianie ustawy- Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw(Dz. U. z 2013r., poz. 984). Zgodnie z ustawą, odbiorcą wrażliwym energii elektrycznej jest osoba, której przyznano

dodatek mieszkaniowy w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy o dodatkach mieszkaniowych, która jest stroną umowy kompleksowej lub umowy sprzedaży energii elektrycznej zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym i zamieszkuje w miejscu dostarczania energii elektrycznej. Znaczna część osób korzystających z dodatków mieszkaniowych, korzysta jednocześnie z pomocy społecznej i Ośrodek posiada wywiady środowiskowe przeprowadzone u tych rodzin. W 2014 r. z dodatku energetycznego skorzystały 184 rodziny.

Ośrodek Pomocy Społecznej w oparciu o uchwałę r 221 Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2013 . w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014–2020 finansuje posiłki dzieciom w wieku szkolnym i osobom dorosłym, zwłaszcza niepełnosprawnym, samotnym i bezdomnym, oraz udziela pomocy w formie zasiłków celowych na zakup posiłków lub żywności. Posiłki na terenie Nowego Targu finansowane są dzieciom i młodzieży w:

1. Przedszkolu nr 2
 2. Przedszkolu nr 4
 3. Przedszkolu Liwlandia, Wesoły Korowód oraz Promyczek
 4. Szkole Podstawowej nr 2
 5. Szkole Podstawowej nr 3
 6. Szkole Podstawowej nr 4
 7. Szkole Podstawowej nr 5
 8. Szkole Podstawowej nr 6
 9. Szkole Podstawowej nr 11
 10. Gimnazjum Nr 1
 11. Gimnazjum nr 2
 12. Zespole Szkół Technicznych
 13. Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym,
- oraz osobom dorosłym w:
14. stołówce Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej.

Stan realizacji oraz zakres świadczonej pomocy obrazuje poniższa tabela:

Świadczenia udzielone przez OPS w 2013 i 2014 roku – program rządowy „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”						
Wyszczególnienie	Liczba osób		Liczba osób w rodzinach		Kwota świadczeń	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Posiłki	516	532	964	986	403 670	454 782
w tym: dla dzieci i młodzieży	373	368	824	845	279 420	338 791
Zasiłki celowe na dożywianie	219	195	636	389	140 657	113 403

Pomoc w zakresie zapewnienia gorącego posiłku osobom potrzebującym świadczy PKPS w 2014 r. dziennie skorzystało z ok. 120 osób (w tym podopieczni OPS) wydano im łącznie 23.789 obiadów. Z pomocy rzeczowej skorzystało ok. 1400 osób. PKPS bierze udział w Europejskim Programie Pomocy Żywnościowej (PEAD) . Program polega na tym, że gotowe produkty spożywcze były przyjmowane przez Banki Żywności, a następnie dystrybuowane do blisko 3000 organizacji charytatywnych, prowadzących dożywianie. Produkty, które trafiły do potrzebujących to m.in. mleko UHT, sery żółte, cukier, dżemy, produkty zbożowe (mąka, makaron, kasza, płatki kukurydziane, musli), a także dania gotowe. Głównym założeniem przy realizacji Programu było udzielanie systematycznej (comiesięcznej) pomocy osobom najuboższym, a nie jednorazowe wsparcie dużej grupy osób. Nowotarski Komitet za pośrednictwem Małopolskiego Zarządu Wojewódzkiego PKPS otrzymał kilka ton produktów żywnościowych. Część produktów została spożytkowana w stołówce, a spora część trafiła w ręce osób najbardziej potrzebujących przeważnie podopiecznych Ośrodka Pomocy Społecznej. Z pomocy żywnościowej w postaci gotowych produktów lub półproduktów w roku 2014 korzystało 920 osób. Żywność z tego samego źródła pozyskuje również nowotarskie koło Związku Dużych Rodzin Trzy plus. Żywność ta jest dystrybuowana dla rodzin wielodzietnych, w których występuje problem ubóstwa.

W celu przeciwdziałania ubóstwu i bezrobociu Ośrodek Pomocy Społecznej w okresie od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2014 r. kontynuował realizację projektu systemowego pn: „SZANSA NA AKTYWNOŚĆ” Program aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców miasta Nowy Targ” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego - Program Operacyjny Kapitał Ludzki. Celem głównym projektu była aktywizacja społeczno-zawodowa osób i rodzin będących klientami Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowy Targu. W ramach udziału w projekcie indywidualną diagnozą potrzeb uczestnika projektu objętych zostało 60 osób, będących klientami tut. OPS. Zawarto 48 kontraktów socjalnych, w tym z 4 rodzinami, w których występowały dysfunkcje w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Uczestnicy projektu skorzystali ze wsparcia psychologicznego i terapeutycznego w celu zwiększenia motywacji do działania i zaufania we własne siły, w ramach realizowanego „Treningu kompetencji i umiejętności społecznych”(zajęcia grupowe w wymiarze 38 h oraz zajęcia indywidualne w wymiarze 2h na 1 os – 21 osób i 4h na 1 osobę – 26 osób.). Zostali objęci również wsparciem doradcy zawodowego w celu nabycia umiejętności aktywnego poszukiwania pracy (zajęcia grupowe w wymiarze 18h oraz zajęcia indywidualne w wymiarze 2 h na 1 os.). Dla 4 rodzin (łącznie 18 osób: 5 osób dorosłych i 13-oro dzieci) wykazujących trudności opiekuńczo-wychowawcze zorganizowano i przeprowadzono cykl zajęć w ramach „warsztatów psycho-edukacyjnych” oraz zorganizowano wyjazd rodzinny mający na celu integrację rodzin wykazujących dysfunkcje w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez trening kompetencji wychowawczych.

Dla uczestników w/w. projektu zorganizowano i przeprowadzono 12 różnorodnych szkoleń zawodowych dostosowanych do indywidualnych potrzeb zgłaszanych przez beneficjentów:

- kurs w zakresie: „Fakturzystka z obsługa kasy fiskalnej i komputera” : 16 os.
- kurs w zakresie: „Opiekun dzieci i osób starszych : 5 os.
- kurs w zakresie: „Przedstawiciel handlowy”: 7 os.
- kurs w zakresie : „Prawo jazdy kat. B”: 6 os.
- kurs w zakresie: „Makijażystka” : 1 os.
- kurs w zakresie: „Kierowca wózków silnikowych i elektrycznych”: 3 os.
- kurs w zakresie: „Operator koparko-ładowarki” : 7os.
- kurs w zakresie: „Spawacz”: 1 os.
- kurs w zakresie: „Bukieciarstwo”: 1 os.
- kurs w zakresie: „Konserwator, palacz C.O.”: 3 os.
- kurs w zakresie: „Pomoc Kuchenna”: 1 os.

- kurs w zakresie: „Fryzjer”: 1 os.

łącznie 39 osoby skorzystały z w/w szkoleń.

Szkolenia zawodowe umożliwiły uczestnikom zdobycie umiejętności, które będą przydatne do podniesienia statusu zawodowego i podjęcia pracy. Działania w ramach projektu były zindywidualizowane, dostosowane do potrzeb, oczekiwań oraz możliwości uczestników.

Budżet projektu w 2014 roku wyniósł 274.765,99 zł, w tym :

- środki EFS wyniosły: 270.032,48 zł
- środki budżetu państwa: 4.733,51 zł
- wkład własny (zasiłki celowe dla uczestników projektu) – 34.019,28 zł
- wkład własny (zasiłki celowe na dożywianie dla uczestników projektu) – 8.900 zł.

3. Bezdomność:

Bezdomność stała się w ostatnich latach istotnym problemem społecznym. Dlatego jest przedmiotem zainteresowania władz zarówno państwowych jak i samorządowych. Do głównych przyczyn bezdomności zaliczyć można:

- niedostosowanie społeczne;
- narastające ubóstwo;
- dysfunkcyjność rodziny;
- konflikty rodzinne;
- patologie społeczne (alkoholizm, narkomania);
- likwidacje hoteli pracowniczych;
- eksmisje;
- niedostateczną liczbę mieszkań chronionych dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i resocjalizacyjnych;
- wybór takiej drogi.

Bezdomność na terenie Nowego Targu wykazuje tendencje wzrostowe. Oto jak przedstawia się problem bezdomności na przestrzeni ostatnich trzech lat w świetle danych Ośrodka Pomocy Społecznej:

Tabela. Liczba osób bezdomnych

Rok	Liczba rodzin bezdomnych	Liczba osób bezdomnych
2012	30	32
2013	23	28
2014	33	33

Osoby bezdomne korzystają z pomocy OPS oraz organizacji pozarządowych. Od kilku lat OPS w porozumieniu z Urzędem Miasta i Zakładem Gospodarki Mieszkaniowej udostępnia w okresie zimowym lokal socjalny, przeznaczony dla bezdomnych z terenu Nowego Targu. Dla niektórych osób i rodzin bezdomnych zapewniono także mieszkania socjalne. Osoby bezdomne mogą liczyć na pomoc w postaci przekazania odzieży oraz ciepłego posiłku w ramach statutowych działań prowadzonych przez Zarząd Miejski Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej. Według prognozy Ośrodka Pomocy Społecznej oraz przyjętego programu problem bezdomności i rodzin eksmitowanych w przyszłości będzie narastał, dlatego

konieczne jest tworzenie kolejnych lokali socjalnych. W Nowym Targu brakuje miejsca, w którym osoby bezdomne mogłyby spędzać dzienny czas szczególnie w okresie zimowym. Takim miejscem mogłoby być tymczasowe schronienie w postaci ogrzewalni.

4. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem życia człowieka, w którym może odbywać się naturalny proces kształtowania osobowości jej członków, a szczególnie dzieci. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie zrealizować podstawowych zadań, relacje rodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Dezorganizacja rodziny przyczynia się do niedostosowania społecznego dziecka.

Obowiązkiem gminy jest zabezpieczenie potrzeb rodzin i ich dzieci mieszkających na jej terenie. Dysfunkcje w środowisku rodzinnym stanowią zagrożenie zwłaszcza dla dzieci i młodzieży, która narażona jest na dziedziczenie patologicznych norm i wzorców zachowań oraz szczególnie podatna na negatywne oddziaływanie otoczenia zewnętrznego. Zaznaczyć należy, że państwo i jego instytucje mają rodzinę wspierać, a nie wyręczać w wypełnianiu przez nią jej funkcji.

Znaczną część podopiecznych Ośrodka Pomocy Społecznej stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych wyrażające się m. in. niedojrzałością emocjonalną, problemy we współżyciu z ludźmi, konflikty i trudności adaptacyjne, niezaradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego, upośledzenie umysłowe jednego lub obojga rodziców, śmierć jednego lub obojga rodziców, problemy wychowawcze w środowisku rodzinnym, szkolnym ujawniające się w postaci zachowań buntowniczych, agresywnych, konfliktowych, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, wartości i norm, ucieczki z domów. Czynnikiem sprzyjającym pogłębianiu się niewydolności opiekuńczo-wychowawczej rodzin jest w wielu przypadkach długotrwałe bezrobocie i wynikające z niego ubóstwo. Liczbę rodzin korzystających z pomocy OPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych obrazuje poniższa tabela:

Tabela. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego:

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Rodziny niepełne	Rodziny wielodzietne
2012	92	345	74	23
2013	101	386	80	25
2014	98	357	78	22

Istotnym problemem wymagającym szybkiego rozwiązania jest zapewnienie opieki dzieciom całkowicie jej pozbawionym. Dotychczasowy system opieki instytucjonalnej (placówki opiekuńczo-wychowawcze) nie sprawdza się. Pełnoletni wychowankowie nie radzą sobie w dorosłym życiu. Alternatywą dla tej formy opieki są rodzinne domy dziecka i zawodowe rodziny zastępcze. Wychowanie dziecka w warunkach zbliżonych do rodziny naturalnej daje dużo większe szanse na prawidłowy rozwój i jego lepszą przyszłość. W roku 2014 na terenie powiatu nowotarskiego funkcjonowało ogółem 135 rodzin zastępczych w tym: 78 rodzin spokrewnionych z dzieckiem, 50 rodzin niezawodowych, 5 rodzin zawodowych, 1 rodzina zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego, 1 rodzina zawodowa specjalistyczna. Na terenie powiatu nowotarskiego w roku 2014 funkcjonowały trzy placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego: "Rodzinny Dom Dziecka" w Szaflarach, "Rodzinny Dom Dziecka" w Dursztynie oraz "Dom Dziecka" w Spytkowicach. Poza wymienionymi wyżej, w Powiecie Nowotarskim nie funkcjonują inne placówki opiekuńczo – wychowawcze. W przypadku konieczności umieszczenia dziecka i jednocześnie braku miejsc w Rodzinnych Domach Dziecka w Szaflarach, Spytkowicach i Dursztynie, dzieci kierowane są do placówek opiekuńczo – wychowawczych różnego typu na terenie innych powiatów. W takiej sytuacji Powiat Nowotarski ponosi odpłatność za ich pobyt w wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania dziecka w danej placówce opiekuńczo – wychowawczej.

W 2014 roku gmina współfinansowała koszty pobytu w pieczy zastępczej 20- rgu dzieciom. Średniorocznie w pieczy zastępczej umieszczane jest 7-ro dzieci.

Wyszczególnienie	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej, za których OPS ponosił odpłatność
2012	7	7
2013	7	14
2014	8	20

Pomocy Osobom dotkniętym omawianą problematyką udziela Ośrodek Pomocy Społecznej. Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Nowym Targu powierzono realizację zadań wynikających z ustawy o wspieraniu i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z ustawą do zadań własnych gminy należy:

1. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
2. tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
3. tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających, prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
4. finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny i kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające;
5. współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
6. sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3 ustawy;
7. prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo--wychowawczych burmistrz zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:

- 1) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- 2) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- 3) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- 4) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- 5) pomocy w integracji rodziny;
- 6) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- 7) dążeniu do reintegracji rodziny.

Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Jak już wspomniano realizacja wyżej wymienionych zadań odbywa się w oparciu o programy wspierania rodziny. Pierwszy Miejski Program Wspierania Rodziny w gminie Miasto Nowy Targ opracowany na podstawie ustawy o wspieraniu i systemie pieczy zastępczej na lata 2013-2015 przyjęto Uchwałą Nr XXIX/242/2013 Rady Miasta Nowy Targ z dnia 25 lutego 2013 roku. Drugi, obowiązujący został przyjęty w roku 2015 uchwałą Nr XVII/156/2015 Rady Miasta Nowy Targ z dnia 30 grudnia 2015 roku.

W roku 2014 Ośrodek zatrudnił dwóch asystentów rodziny w ramach programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na rok 2014 „Asystent Rodziny ” ogłoszonego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Wydatki w całości zostały pokryte dotacją. W ramach środków własnych umożliwiono podnoszenie kwalifikacji zatrudnionym asystentom rodziny, poprzez udział w szkoleniach i seminarium o następującej tematyce: „Współdziałanie asystentów rodziny oraz koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w pracy z osobami uwięzonymi w przemoc”, „Asystent rodziny i pracownik socjalny – podział zadań i obszar współpracy”.

Problematyką bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych zajmuje się też m. in. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Nowym Targu, która realizuje następujące zadania: udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, logopedycznej, pomocy w wyborze zawodu; udzielanie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego rodzicom i nauczycielom; wspomaganie rozwoju dziecka; profilaktyka uzależnień, praca z grupami ryzyka; terapia zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych; wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny; edukacja prorodzinna. Pomocą w sprawach opiekuńczo-wychowawczych zajmuje się także Powiatowe Centrum

Pomocy Rodzinie, do którego zadań należy m. in. opieka nad dzieckiem i rodziną. Dużą aktywność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wykazują nowotarskie szkoły zatrudniające wykwalifikowaną kadrę pedagogiczną. Wszystkie szkoły podstawowe i gimnazja prowadzą zajęcia w ramach świetlic profilaktyczno-wychowawczych. Przy Parafii św. Jadwigi Królowej świetlica środowiskowa typu wsparcia dziennego „Renovaro”. Celem świetlicy jest zapewnienie opieki wychowawczej i dydaktycznej oraz realizacja oddziaływań profilaktycznych i terapeutycznych wśród dzieci i młodzieży z rodzin ubogich materialnie, znajdujących się w trudnej sytuacji emocjonalnej, społecznej oraz pochodzącej z rodzin dysfunkcyjnych. Świetlica obejmuje swoim oddziaływaniem 40 dzieci, jednak z jej oferty korzysta doraźnie ok. 100 dzieci. Zadania świetlicy są realizowane w grupach zajęciowych i obejmują bloki tematyczne takie jak: sport i rekreacja, zajęcia artystyczne, (muzyka, taniec, teatr, plastyka), informatyczne, zajęcia gospodarstwa domowego. Mają one charakter edukacyjno-wychowawczy, profilaktyczny oraz edukacyjny (wyrównywanie opóźnień w nauce). Wychowankowie korzystają z możliwości odrabiania zadań oraz korepetycji w przedmiotach sprawiających trudności. Dzieci biorą ponadto udział w licznych wycieczkach, a w okresie wakacyjnym przebywają na koloni letniej. Podobny charakter i program działania ma druga placówka wsparcia dziennego, świetlica środowiskowa „Totus Tuus” prowadząca działalność przy Parafii św. Jana Pawła II w Nowym Targu. Powstanie świetlicy w tej części miasta było jednym z zapisów obowiązującej do roku 2015 Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Komenda Powiatowa Policji w Nowym Targu prowadzi Poradnię Resocjalizacyjną, z której pomocy korzystają rodzice i dzieci, które weszły w konflikt z prawem. Statystyka policyjna niestety nie napawa optymizmem. Na terenie Miasta w roku 2013 czyn karalny popełniło 26 nieletnich, a w roku 2014 – 28. Najczęściej popełnianymi wykroczeniami były rozboje, zakłócanie porządku publicznego i kradzieże. Komenda Powiatowa Policji prowadzi wśród dzieci i młodzieży działania zarówno represyjne (kontrola miejsc gromadzenia młodzieży, kontrole sklepów i kawiarni, rozpoznanie subkultur) jak również prewencyjne (spotkania dzielnicowych z mieszkańcami, patrole, pogadanki w szkołach). Dużą rolę w pokonywaniu trudności opiekuńczo-wychowawczych pełni także Wydział Rodzinny i Spraw Opiekuńczych Sądu Rejonowego w Nowym Targu w tym zespół kuratorów zawodowych i społecznych. Dopełnieniem systemu pomocy rodzinie jest także działalność organizacji pozarządowych.

Warto odnotować, że Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Targu realizowało w 2014 roku projekt pod nazwą ” Wykluczyć wykluczenie wśród mieszkańców

powiatu nowotarskiego”, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Celem projektu jest poprawa szans życiowych i społeczna aktywizacja osób niepełnosprawnych, wychowanków pieczy zastępczej oraz rodzin borykających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi w powiecie nowotarskim. Projekt skierowany był do mieszkańców powiatu nowotarskiego w wieku aktywności zawodowej (15-64 lat), korzystających z pomocy społecznej oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym tj.:

- osób niepełnosprawnych,
- wychowanków pieczy zastępczej,
- osób i rodzin borykających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi lub przemocy w rodzinie,
- osób stosujących przemoc,

które nie uczestniczyły w poprzednich edycjach projektu.

Osoby uczestniczące w projekcie będą mogły skorzystać z następujących form wsparcia:

1.osoby niepełnosprawne:

- turnus rehabilitacyjny
- indywidualna rehabilitacja
- usługa asystenta osoby niepełnosprawnej

2. wychowankowie pieczy zastępczej:

- pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej
- finansowanie kosztów nauki na poziomie wyższym
- wyjazdowe warsztaty treningu kompetencji i umiejętności społecznych

3. osoby i rodziny borykające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi lub przemocy w rodzinie:

- terapia rodzinna
- usługa koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej
- wyjazdowe warsztaty treningu kompetencji i umiejętności społecznych

4. osoby stosujące przemoc:

- program korekcyjno-edukacyjny

Ponadto dla wszystkich uczestników projektu przewidziano:

- kursy podnoszenia kompetencji życiowych i umiejętności społeczno-zawodowych m.in. kursy komputerowe i prawa jazdy
- indywidualne konsultacje specjalistyczne: prawne, psychologiczne, zawodowe, podatkowo-finansowe, mediacje rodzinne

- skierowanie i sfinansowanie zajęć szkolnych związanych z uzupełnieniem wykształcenia na poziomie podstawowym, gimnazjalnym, ponadgimnazjalnym lub policealnym.

W ramach projektu „Wykluczyć wykluczenie wśród mieszkańców powiatu nowotarskiego” działa również Punkt Konsultacyjny, w którym świadczone jest poradnictwo: psychologiczne, prawne, zawodowe, mediacje rodzinne

5. Niepełnosprawność, długotrwała choroba, starość

System opieki nad osobą niepełnosprawną umożliwić powinien rozpoznanie przyczyn niepełnosprawności, diagnozowanie wszystkich potrzeb, a następnie prowadzenie długofalowej i wielopłaszczyznowej terapii zmniejszającej skutki zaistniałej dysfunkcji zdrowotnej, w celu poprawy sprawności potrzebnej do w miarę samodzielnego i aktywnego życia. Według wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z 2011 roku liczba osób niepełnosprawnych ogółem wynosiła na koniec marca 2011 r. około 4,7 mln (dokładnie 4 697,0 tys.). Tym samym liczba osób niepełnosprawnych w Polsce stanowiła 12,2% ludności kraju wobec 14,3% w 2002 r. (blisko 5,5 mln osób niepełnosprawnych w 2002 roku). Udział mężczyzn wśród osób niepełnosprawnych wynosił 46,1% wobec 53,9% dla kobiet.

Najczęstszą przyczynę niepełnosprawności stanowią schorzenia układu krążenia, narządów ruchu oraz schorzenia neurologiczne. Relatywnie niższy udział procentowy osób z uszkodzeniami narządu wzroku i słuchu, z chorobą psychiczną i upośledzeniem umysłowym w zbiorowości osób niepełnosprawnych dotyczy jednak tysięcy osób o obniżonej sprawności w codziennym funkcjonowaniu, a zatem i wymagających szczególnego podejścia w edukacji, na rynku pracy i w życiu codziennym.

Problemy osób niepełnosprawnych są złożone i koncentrują się głównie wokół czterech płaszczyzn:

- dostęp do powszechnych świadczeń zdrowotnych i rehabilitacji;
- dostosowanie dla ich potrzeb infrastruktury;
- dostępu do szkolnictwa;
- dostępu do rynku pracy.

W świetle statystyki prowadzonej przez Ośrodek Pomocy Społecznej problem niepełnosprawności oraz długotrwałej choroby obrazuje poniższa tabela:

Tabela. Przyznawana pomoc z powodu niepełnosprawności i długotrwałej choroby

Powód trudnej sytuacji życiowej	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Niepełnosprawność	264	287	280	579	623	588
Długotrwała choroba	225	229	231	460	456	412

Na podstawie informacji Głównego Urzędu Statystycznego za rok 2002 (dane z Narodowego Spisu Powszechnego) można stwierdzić, iż na terenie Nowego Targu żyło 4587 osób niepełnosprawnych co stanowiło 13,8% ogółu mieszkańców. Z tej liczby tylko 577 osób było czynnych zawodowo. Nieliczni znajdują zatrudnienie w zakładach pracy chronionej. W Nowym Targu funkcjonuje jeden zakład pracy chronionej - Spółdzielnia Inwalidów „Harnaś”, która powstała w 1967 roku. Od początku swojej działalności kontynuowała produkcję w branży odzieży ochronnej i opakowań z tworzyw sztucznych. Spółdzielnia specjalizuje się w produkcji odzieży ochronnej i roboczej, rękawic ochronnych i roboczych wszystkich typów, opakowań z tworzyw sztucznych. Wykonuje ponadto usługi w zakresie: szycia odzieży, szycia cholewek, drukowania wszywek.

Rozwiązywanie problemu osób niepełnosprawnych należy do zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Z dofinansowania ze środków PFRON, będących w dyspozycji PCPR w 2014 r. skorzystało ogółem 1224 niepełnosprawnych mieszkańców powiatu nowotarskiego. Z dofinansowania do: uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych skorzystało 107 osób niepełnosprawnych oraz 52 opiekunów, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny - 664 osoby niepełnosprawne, likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych - 83 osoby.

Ponadto 60 osób niepełnosprawnych uczestniczyło Warsztatach Terapii Zajęciowej w Szczawnicy i Odrowążu Podhalańskim, których działalność finansowana jest w 90% ze środków PFRON oraz w 10% ze środków powiatu. Ponadto 224 osoby niepełnosprawne skorzystały z dofinansowania w ramach zadań pn. dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych oraz dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny przyznawane podmiotom prowadzącym działalność związaną z rehabilitacją osób niepełnosprawnych. W 2014 r. PCPR w Nowym Targu realizowało również ze środków PFRON pilotażowy program pn. "Aktywny samorząd", w ramach którego dofinansowanie uzyskało 86 osób niepełnosprawnych. Program obejmował dwa moduły: likwidacja barier utrudniających aktywność społeczną i zawodową, pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

W powiecie nowotarskim działa Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności oraz Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy "Promyk" w Nowym Targu z Filią "Radość życia" w Rabce-Zdroju dla 65 osób.

W Nowym Targu od 1989 roku prowadzi działalność Koło Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, które zapewnia pomoc zarówno dzieciom, jak i dorosłym z niepełnosprawnością intelektualną. Główną formą działania stowarzyszenia jest

prowadzenie placówek: Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego z Zespołem Wczesnego Wspomagania Dziecka oraz Środowiskowego Domu Samopomocy.

OREW jest niepubliczną placówką opiekuńczo-wychowawczą, która umożliwia realizację obowiązku szkolnego w formie kształcenia specjalnego i zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dzieciom i młodzieży z głębszymi stopniami upośledzenia umysłowego i sprzężonymi niepełnosprawnościami, potrzebującym kompleksowej, wielodyscyplinarnej pomocy edukacyjno-rehabilitacyjno-terapeutyczno-rewalidacyjnej, świadczonej w warunkach i formach dostosowanych do ich poziomu funkcjonowania i stanu zdrowia. Obecnie do OREW uczęszcza 45 wychowanków w wieku od 3 do 25 lat. Ośrodek zatrudnia wykwalifikowaną kadrę: oligofrenopedagogów, logopedów, psychologów, rehabilitantów, terapeutów różnych specjalności. Zespół specjalistów opracowuje dla każdego dziecka indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny. Zajęcia odbywają się indywidualnie i w grupach liczących od 2 do 5 uczniów. Trwają codziennie od 5 do 7 godzin. W 3 przypadkach prowadzone jest nauczanie indywidualne w domu dziecka.

Przy Ośrodku Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczym działa Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka, który obejmuje wsparciem najmłodsze niepełnosprawne dzieci (ok.60) oraz ich rodziny. Zajęcia, które mają na celu pobudzanie psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka, są organizowane dla dzieci, które uzyskały opinię o potrzebie tej formy wsparcia z poradni psychologiczno-pedagogicznej. Są one prowadzone w formie zajęć indywidualnych i grupowych z dzieckiem i jego rodziną, od 4 do 8 godzin w miesiącu, w zależności od potrzeb i możliwości psychofizycznych dziecka.. Kadrę ZWWR stanowią: pedagog, psycholog, fizjoterapeuci, logopeda, neurologopeda, dogoterapeuta, muzykoterapeuta, arteterapeuta – wszyscy z przygotowaniem z zakresu oligofrenopedagogiki. Zarówno w OREW, jak i w ZWWR, specjaliści dysponują niezbędnymi materiałami diagnostycznymi, terapeutycznymi, pomocami dydaktycznymi, sprzętem rehabilitacyjnym, a pomieszczenia do zajęć są odpowiednio przystosowane i wyposażone do potrzeb dzieci. Rodzice korzystać mogą z poradnictwa, instruktażu, wsparcia psychologicznego.

Środowiskowy Dom Samopomocy „Chatka” (ŚDS) jest placówką pobytu dziennego przeznaczoną dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie i ruchowo. Zadaniem ŚDS jest: podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do życia, poprawa kondycji psychoruchowej uczestników poprzez udział w zajęciach rehabilitacyjnych, terapeutycznych, rekreacyjnych i kulturalnych, integracja ze społecznością lokalną, odciążenie w opiece i udzielenie wsparcia psychicznego rodzinom osób niepełnosprawnych. W ramach zajęć

prowadzonych w ŚDS działa dziewięć pracowni: samodzielności, kulinarna, plastyczna, ceramiczna, tkacka, teatralna, komputerowa, techniczna, „Poznawania Świata”. Dom zapewnia rehabilitację, w ramach której prowadzone są: zajęcia rehabilitacyjne indywidualne i grupowe, zajęcia na basenie, zajęcia relaksacyjno-rekreacyjne, oraz wsparcie psychologiczne. Uczestnicy mają możliwość udziału w organizowanych wycieczkach, spotkaniach integracyjnych, zawodach sportowych, turnusach wakacyjnych.

Stowarzyszenie każdego roku organizuje turnusy rehabilitacyjne nie tylko dla członków PSOUU. Jest inicjatorem lub współorganizatorem różnych inicjatyw zewnętrznych, integrujących niepełnosprawnych wychowanków ze społecznością lokalną. Współpracuje z wieloma instytucjami, organizacjami, szkołami. Jest miejscem, gdzie rodzice i opiekunowie osób niepełnosprawnych mogą otrzymać wsparcie i pomoc. W Nowym Targu istnieje także drugi Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy „Promyk”, który zapewnia opiekę 30 osobom. Podopieczni rozwijają się w ramach zajęć pracowni: kulinarnej, rękodzieła, plastycznej, komputerowej, stolarskiej i rehabilitacyjnej. Działania na rzecz osób niepełnosprawnych prowadzą także inne organizacje pozarządowe w tym: Polski Związek Niewidomych, Polski Związek Głuchych, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów i in. Ważną rolę w edukacji osób niepełnosprawnych pełni Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 1 w Nowym Targu, w ramach którego działają następujące placówki: Szkoła Podstawowa nr 9, Publiczne Gimnazjum, Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 5 oraz Liceum Ogólnokształcące, Szkoła Przysposabiająca do Pracy.

Ważną rolę w zakresie pomocy osobom po leczeniu psychiatrycznym pełnią Stowarzyszenie „Powroty” oraz Spółdzielnia Socjalna „U Starosty”. Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Psychiatrii na Podhalu „Powroty” co roku współorganizuje Dzień Solidarności z Chorymi na Schizofrenię. Osoby te – pozostając w kontakcie ze specjalistami – włączają się aktywnie w organizowane na terenie różnych miejscowości Podhala festyny i pikniki, mają możliwość prezentowania swojej twórczości artystycznej. Spółdzielnia Socjalna pod nazwą „U Starosty” została powołana uchwałą Rady Powiatu w październiku 2013 r. Podmioty tworzące tę spółdzielnię to Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Psychiatrii na Podhalu „Powroty” i Powiat Nowotarski. Pionierska na Podhalu inicjatywa wyrosła ze świadomości, że osoby po przebytych kryzysach psychicznych, opuszczające szpitalny oddział, mają jeszcze większy kłopot ze znalezieniem zatrudnienia niż osoby dotknięte niepełnosprawnością fizyczną. Miejsc pracy dla nich nie ma i trzeba je było stworzyć. Socjalna Spółdzielnia socjalna prowadzi bar „U Starosty” na parterze siedziby Starostwa Powiatowego przy ul. Bolesława Wstydlivego w Nowym Targu, oferując urzędnikom, petentom, klientom

pobliskich jarmarków i wszystkim przychodzącym z zewnątrz – śniadania, obiady, garmażerkę i dania na wynos. W ofercie jest także catering. Drugi punkt spółdzielni, również na parterze budynku starostwa, to kiosk z artykułami papierniczymi, kserografią i słodyczami. Z kolei Spółdzielnia Socjalna Bistro prowadzi bar bistro w Podhalańskim Szpitalu Specjalistycznym w Nowym Targu. Bistro zatrudnia obecnie 8 osób w tym 5 z orzeczeniem o niepełnosprawności.

Problemy, które należy niwelować, na jakie napotykają osoby niepełnosprawne, to bariery urbanistyczne, architektoniczne i komunikacyjne, które podczas prowadzonych inwestycji i modernizacji są sukcesywnie usuwane. Wśród problemów zasygnalizowanych przez Polski Związek Niewidomych wymienić można:

- parkowanie samochodów na ciągach pieszych;
- ustawianie reklam i skrzynek na ciągach pieszych;
- konieczność dalszego instalowania na przejściach dla pieszych sygnalizacji dźwiękowej;
- montaż przed przejściami dla pieszych specjalnej, wypukłej kostki brukowej.

Samorząd lokalny stara się na bieżąco niwelować bariery architektoniczne i inne utrudnienia w codziennym funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych. Na bieżąco podczas realizacji inwestycji są likwidowane bariery architektoniczne. W nowo wybudowanych lub modernizowanych budynkach użyteczności publicznej np. Miejskiej Pływalni, Stadionie im. J. Piłsudskiego, placówkach szkolnych, są podjazdy dla osób niepełnosprawnych, a w budynku UM winda. Dodatkowo instalowana sygnalizacja świetlna posiada funkcję informacji dźwiękowej. W ramach realizacji projektu unijnego „Poprawa i wzmocnienie funkcjonowania transportu publicznego Gminy Miasto Nowy Targ” zakupiono 12 nowych autobusów przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych.

Osobną kwestię stanowi opieka nad seniorami. Jednym z głównych problemów społecznych współczesnego świata jest starzenie się społeczeństwa. O procesie starzenia się można mówić wówczas, gdy udział ludności powyżej 65 roku życia przekracza 7% populacji. Według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w mieście Nowy Targ wynosiła: 6115 co stanowi: 18,5%.

Z danych EUROSTATU (oficjalne statystyki europejskie) wynika, iż w 2020 r. osoby po 60-tym roku życia będą stanowić blisko 25% polskiego społeczeństwa. Odsetek ludności w wieku 60+ będzie systematycznie wzrastał: w 2035 ma wynieść 30%, przy czym w miastach będzie się kształtował na nieco wyższym poziomie (31%) niż na wsi. Seniorzy nie są grupą homogeniczną. Różnią ich: warunki i styl życia, cele, kompetencje i potrzeby, a także możliwości jakimi dysponują i trudności, którym muszą stawić czoła. Według

prowadzonych badań w 2050 może nas być zaledwie 32 miliony. Zmienia się też średni wiek polskiego społeczeństwa, znowu na niekorzyść. W 1950 średnia wieku w naszym kraju wynosiła 28,3. Dla porównania obecnie mediana to 28,2. Według badań w 2050 wyniesie 51 lat. Procesu demograficznego, starzenia się nie można zahamować, ale można rozpocząć edukację mającą na celu uświadomienie nieodwracalności procesu starzenia się oraz wypełnić życie satysfakcjonującą aktywnością społeczną. Należy mieć na uwadze, że aktywność jest czynnikiem najskuteczniej hamującym starcze zniedołężnienie i zapewnia długo samodzielność. Starzenie społeczeństwa ma tendencje wzrostowe, a zatem obliguje do ustawicznego modyfikowania i wzmacniania instrumentów polityki społecznej na szczeblu samorządowym.

Działania na rzecz osób starszych są realizowane przez organizacje pozarządowe m. in. wspomniany Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, który oprócz cyklicznych spotkań, kasy zapomogowej, organizuje też wycieczki. Przy Polskim Komitecie Pomocy Społecznej prowadzi działalność Klub Seniora. PKPS jest także organizatorem wielu spotkań okolicznościowych, wigilii dla osób starszych i samotnych. Podobnie Klub Seniora funkcjonuje przy Parafii św. Jadwigi Królowej Polski.

Nowy Targ może się poszczycić bardzo mocną aktywizacją osób w podeszłym wieku poprzez działalność Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Powstanie UTW było jednym z zadań zapisanych w strategii rozwiązywania problemów społecznych na lata 2005-2010. W Nowym Targu Uniwersytet rozpoczął swoją działalność 20 listopada 2007 roku. Na spotkanie organizacyjno- informacyjne przyszło 117 zainteresowanych osób, z czego 112 złożyło deklarację przystąpienia do UTW. Słuchacze UTW biorą udział w wykładach audytoryjnych, seminariach specjalistycznych, zajęciach rekreacyjno-sportowych, wycieczkach i imprezach integracyjnych. Patronat Naukowy nad prowadzonymi zajęciami posiada Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Targu. Zajęcia trwają dwa lata i odbywają się w cyklach od października do czerwca.

Na terenie Nowego Targu pomocy osobom starszym udziela Ośrodek Pomocy Społecznej, który zapewnia świadczenie usług opiekuńczych. Przy Ośrodku działa Punkt Opieki nad Chorym w Domu, który świadczy usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania chorego. Opiekunki zatrudnione w Punkcie na rzecz swoich podopiecznych wykonują szereg czynności pielęgnacyjnych m.in. zapobieganie powstawaniu odleżyn i odparzeń, podawanie leków, karmienie, pomoc w czynnościach samoobsługowych, mycie, kąpanie. Ponadto opiekunki dokonują zakupów, zabezpieczają posiłki, dokonują bieżących porządków oraz innych niezbędnych prac. Dzięki usługom opiekuńczym zapewnia się osobom wymagającym

wsparcia utrzymanie stabilnego stanu zdrowia, poprawę samopoczucia, zapobiega się izolacji społecznej, mobilizując ich do własnej aktywności w celu zwiększenia samodzielności. Ilość osób, korzystających z tej formy pomocy ilustruje poniższa tabela:

Tabela. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych

<i>Rok</i>	<i>Liczba osób</i>
2012	58
2013	65
2014	69

Z kolei osoby ubiegające się o umieszczenie w domach pomocy społecznej kierowane są do tego rodzaju placówek znajdujących się na terenie powiatu nowotarskiego w Rabce i Zaskalu i innych. Skierowanie do domów pomocy społecznej wydaje OPS po uprzednim przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego oraz skompletowaniu niezbędnych dokumentów. Do domów pomocy mogą być kierowane osoby w podeszłym wieku lub z ustalonym stopniem niepełnosprawności, które nie mogą samodzielnie funkcjonować w środowisku. Opłatę za pobyt w DPS ponosi mieszkaniec do wysokości 70 proc. jego dochodu, rodzina, w pierwszej kolejności mąż i zstępni oraz gmina, która skierowała osobę do DPS, w wysokości różnicy między średnim miesięcznym kosztem utrzymania a opłatami wnoszonymi przez mieszkańca i jego rodzinę.

W dniu 15 kwietnia 2005 r. Rada Miasta Nowego Targu podjęła intencyjną uchwałę zmierzającą do utworzenia w Nowym Targu stacji „Caritas”, która została oddana do użytku w październiku 2010 roku. Mieści się w pomieszczeniach domu parafialnego przy kościele św. Jadwigi Królowej w Nowym Targu. Pracują w niej 2 pielęgniarki - siostry szarytki oraz troje rehabilitantów wspieranych przez wolontariuszy. Dzięki pracy stacji osoby schorowane i samotne mogą liczyć na fachową pomoc w siedzibie stacji i w domu. Powstanie stacji jest wynikiem realizacji uchwały rady by Sługę Bożego Jana Pawła II upamiętniać nie odsłanianiem tablic czy pomników, ale działaniem na rzecz potrzebujących. Stacja jest prowadzona przez Caritas, która zapewnia sprzęt, samochód i personel, parafia udostępnia pomieszczenie, a miasto Nowy Targ środki na bieżącą działalność stacji. Stacja działająca przy parafii św. Jadwigi Królowej jest zatem żywym pomnikiem Ojca Świętego Jana Pawła II i jego spuścizny duchowej. Jej podstawowym zadaniem jest świadczenie pomocy osobom starszym, chorym i niepełnosprawnym w siedzibie stacji, jak również w domach osób

chorych. Stacja dysponuje salą gimnastyczną wyposażoną w specjalistyczne przyrządy do rehabilitacji, gabinetem masażu leczniczego i gabinetem fizjoterapii. Pomieszczenia te są wyposażone w wysokiej jakości, nowoczesny sprzęt rehabilitacyjny.

Z bezpłatnych zabiegów mogą korzystać wszyscy pacjenci, którzy przyniosą skierowanie od lekarza. Stacja Opieki Caritas w Nowym Targu świadczy pomoc osobom starszym, chorym i niepełnosprawnym w siedzibie stacji, jak również w domach osób chorych.

W ramach zadania w roku 2013 zostały zrealizowane następujące działania:

- w domu chorego wykonano 12733 zabiegów pielęgnacyjnych,
- wykonano 4099 odwiedzin w domu pacjenta,
- w gabinecie rehabilitacji obsłużono 1314 osób, wykonano 31413 zabiegów,
- długoterminową opieką objęto 38 osób: są to pacjenci leżący z porażeniem połowicznym, niedowładem kończyn górnych i porażeniem kończyn dolnych, z odleżynami, chorzy na stwardnienie rozsiane w bardzo zaawansowanym stadium choroby, pacjenci z chorobami nowotworowymi.
- świadczenia pielęgnacyjne obejmowały: iniekcje, pomiar podstawowych parametrów życiowych, pomiar glukozy we krwi w stacji i domu chorego, opatrywanie ran, pielęgnacja przeciwoodleżynowa i odleżyn już istniejących - opatrunki,
- rehabilitacja w domu chorego,
- pomoc przy zakupie materiałów medycznych,
- pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych osobom starszym,
- pomoc w uzyskaniu porady u lekarzy specjalistów.

W ramach zadania w roku 2014 zostały zrealizowane następujące działania:

- w domu chorego wykonano 19540 zabiegów pielęgnacyjnych,
- wykonano 4852 odwiedzin w domu pacjenta,
- w gabinecie rehabilitacji obsłużono 1456 osób, wykonano 35114 zabiegów,
- długoterminową opieką objęto 44 osoby: są to pacjenci leżący z porażeniem połowicznym, niedowładem kończyn górnych i porażeniem kończyn dolnych, z odleżynami, chorzy na stwardnienie rozsiane w bardzo zaawansowanym stadium choroby, pacjenci z chorobami nowotworowymi.
- świadczenia pielęgnacyjne obejmowały: iniekcje, pomiar podstawowych parametrów życiowych, pomiar glukozy we krwi w stacji i domu chorego, opatrywanie ran, pielęgnacja przeciwoodleżynowa i odleżyn już istniejących - opatrunki,
- rehabilitacja w domu chorego,
- pomoc przy zakupie materiałów medycznych,

- pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych osobom starszym,
- pomoc w uzyskaniu porady u lekarzy specjalistów.

Stacja Caritas jest wspomagana przez wolontariuszy. Realizuje program praktyk dla studentów fizjoterapii Podhalańskiej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej. Współpracuje również z Centrum Kształcenia Zawodowego „Żak”.

Zadanie świadczenia usług w postaci opieki pielęgniarstwa w ambulatorium i środowisku oraz rehabilitacji leczniczej odbywa się odpowiednio:

1. Świadczenie usług pielęgniarstwa w Stacji Opieki Caritas: od poniedziałku do piątku w godzinach od 7,30 do 9,00
2. Świadczenie usług rehabilitacyjnych w Stacji Opieki Caritas: od poniedziałku do piątku w godzinach od 8,00 do 15,30
3. Świadczenie usług pielęgniarstwa w domu pacjenta: od poniedziałku do piątku w godzinach od 9,00 do 15,00.
4. Świadczenie usług rehabilitacyjnych w domu pacjenta: od poniedziałku do piątku w godzinach od 13,00 do 15,30. Stacja jest dotowana przez Miasto.

Druga stacja opieki: „Totus Tuus” jest prowadzona przez Parafię św. Jana Pawła II. Zakres świadczonych usług obejmuje takie świadczenia jak: Hydroterapia: masaże wirowe kończyn górnych i dolnych, masaż suchy: masaż klasyczny, masaż limfatyczny, kinezyterapia: ćwiczenia bierne i czynne, ćwiczenia w odciążeniu, ćwiczenia korekcyjne, ćwiczenia manualne ręki, nauka chodu, fizykoterapia: elektroterapia (diadynamik, jonoforeza, interferencja, tens, stymulacja mięśni, ultradźwięki), magnetoterapia, ciepłolecznictwo (sollux), laseroterapia, krioterapia, fala uderzeniowa, pobyty lecznicze w grocie solnej. Stacja jest czynna od poniedziałku do piątku w godzinach od 9,00 do 18,00, utrzymuje się z datków i darowizn.

Osobną grupę świadczącą pomoc kobietom borykającym się z problemem raka piersi jest stowarzyszenie Podhalańskie Amazonki świadczące pomoc informacyjną, profilaktyczną i rehabilitacyjną. Oprócz samej pomocy w postaci porad, prowadzą także wiele akcji związanych z informowaniem, profilaktyką, badaniami oraz rehabilitacją, organizując: spotkania z psychoonkologiem, rehabilitację poprzez gimnastykę i drenaż limfatyczny, warsztaty nauki samobadania na fantomach piersi, warsztaty informacyjne dla dziewczyn ze szkół średnich (wraz z położnymi z Grupowej Praktyki Położnych Promocja w Nowym Targu). Aktywną działalność na rzecz osób przewlekle i nieuleczalnie chorych prowadzi Fundacja im. Adama Worwy. Celem Fundacji jest pomoc ludziom cierpiącym, oraz ich bliskim, którzy zmagają się z przewlekłą, ciężką lub nieuleczalną chorobą, łagodzenie ich

cierpień fizycznych, psychicznych, duchowych oraz edukacja społeczeństwa w zakresie opieki paliatywno-hospicyjnej. Fundacja prowadzi szkolenia dla rodzin osób chorych i dla wszystkich, którzy chcą się chorymi opiekować, a także bezpłatną wypożyczalnię sprzętu rehabilitacyjnego. Jest organizatorem licznych akcji charytatywnych.

Osoby przewlekle chore korzystają z pomocy Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego przy Podhalańskim Szpitalu Specjalistycznym im. Jana Pawła II. Zadaniem Zakładu jest objęcie pacjenta całodobową opieką i pielęgnacją, kontynuacja leczenia osób przewlekle chorych oraz osób, które przebyły leczenie szpitalne, mają ukończony proces diagnozowania, leczenia operacyjnego lub intensywnego leczenia zachowawczego i nie wymagają już dalszej hospitalizacji w oddziale szpitalnym, jednak ze względu na stan zdrowia i pogłębiającą się niepełnosprawność, oraz brak możliwości samodzielnego funkcjonowania w środowisku domowym wymagają stałego nadzoru lekarskiego, profesjonalnej pielęgnacji i rehabilitacji, w szczególności poprzez: opiekę lekarską, opiekę pielęgniarzką, usprawnienie ruchowe i działania rehabilitacyjne, leczenie farmakologiczne, zapewnienie niezbędnych konsultacji specjalistycznych, zapewnienie niezbędnych badań diagnostycznych, ustalenie i stosowanie diety zapobieganie powikłaniom wynikającym z procesu chorobowego i unieruchomienia, zmniejszenie skutków upośledzenia ruchowego i przygotowanie do życia w społeczeństwie. W szpitalu funkcjonuje także Oddział Medycyny Paliatywnej. W Nowym Targu co podkreślali respondenci przeprowadzonej ankiety brakuje Ośrodka Wsparcia Dziennego dla osób starszych, samotnych, o ograniczonej sprawności psychofizycznej, wymagających wsparcia bądź pomocy ze względu na wiek, trudną sytuację materialną, mieszkaniową lub rodzinną. Urząd Miasta dotuje działalność stowarzyszeń, które działają wspólnie na rzecz osób niepełnosprawnych i w podeszłym wieku. W ramach przeprowadzonych konkursów na realizację zadań publicznych UM przekazał w roku 2014 dotacje:

1. Polskiemu Stowarzyszeniu na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło Nowy Targ(ŚDS Chatka”) - kwota 380.102 zł
2. Parafii św. Jadwigi Królowej Polski im. Królowej Jadwigi (świetlica Renovaro) – kwota 85.000 zł
3. Parafii św. Jana Pawła II. (świetlica Totus Tuus) – kwota 45.000 zł
4. Polskiemu Komitetowi Pomocy Społecznej - kwota 40.000 zł
5. Stowarzyszeniu Podhalańskiemu Amazonki – kwota 9.000 zł
6. NKA „Rodzina” - kwota 30.000 zł
7. Caritas Stacja Opieki – kwota 146.000, zł
8. Uniwersytetowi III Wieku – kwota 15.000 zł

6. Potrzeba ochrony macierzyństwa

Wśród klientów Ośrodka Pomocy Społecznej znajdują się kobiety w ciąży i wychowujące małe dzieci, znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej, które korzystają z pomocy w formie zasiłków okresowych i jednorazowych. Ilość rodzin korzystających z tej formy pomocy na przestrzeni ostatnich trzech lat przedstawia poniższa tabela:

Tabela. Przyznawana pomoc z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa w tym wielodzietności

<i>Rok</i>	<i>Liczba rodzin</i>	<i>Liczba osób w rodzinach</i>
2012	58	327
2013	55	309
2014	75	417

Obecnie kobiety, które urodzą dziecko i wychowują dzieci korzystają ze świadczeń wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych.

W Polsce jednym z istotnych elementów w polityce społecznej oraz gospodarczej państwa jest prawo pracy, choć w tej materii systematycznie wdrażane są rozwiązania ułatwiające macierzyństwo. Aby pomóc kobiecie w ciąży powinno ono godzić życie rodzinne z pracą zawodową. Prawo pracy zasługuje na pozytywną ocenę przedstawiając kobiecie jej prawa jako pracownicy. Jednak to, co na papierze jest zapisane nie zawsze jest przestrzegane. Pracodawcy mimo rygorystycznych przepisów wciąż czują się bezkarni łamiąc prawo kobiet w ciąży. Kobieta by utrzymać pracę jest w stanie podpisać wszelkie zobowiązania. Jednocześnie czuje się ona bezradna wobec takiej sytuacji, ponieważ musi dokonać wyboru albo praca albo dziecko. Zdarza się także, że ochrona trwałości zatrudnienia ze względu na ciążę i urodzenie dziecka, jaka przysługuje kobiecie w ciąży kończy się wraz z zakończeniem urlopu macierzyńskiego lub urlopu wychowawczego.

Rolą pracownika socjalnego i innych osób działających na rzecz rodzin powinno być uświadamianie kobiet o ich prawach, zachęcanie ich do walczenia z nieuczciwymi pracodawcami oraz informowanie odpowiednich instytucji o łamaniu prawa.

Osobne miejsce w działalności Urzędu Miasta zajmuje realizacja rządowego programu „Karta Dużej Rodziny”, adresowanego do rodzin wielodzietnych. Rodzina wielodzietna to

rodzina, w której jest troje lub więcej dzieci. W Polsce jest ponad milion rodzin wielodzietnych. Łącznie stanowią one grupę ponad pięciu milionów obywateli.

212. miejsce na 224 kraje świata — to pozycja Polski pod względem dzietności określona w raporcie Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD). Dane te jednak nie powinny dziwić, skoro koszt utrzymania jednego dziecka jest dla wielu polskich rodzin nie do uniesienia. Z opublikowanego raportu Centrum im. Adama Smitha wynika, że koszt wychowania jednego dziecka (do osiągnięcia przez nie dwudziestego roku życia) wynosi w przybliżeniu 176 tys. zł, natomiast dwójki dzieci — 317 tys. Łatwo przy tym obliczyć, jakie sumy na wychowanie swoich pociech muszą wyasygnować rodzice trojga lub więcej dzieci.

Brak zastępowalności pokoleń spowoduje nie tylko kryzys biologiczny narodu, ale również ekonomiczny i gospodarczy. Tak więc duże rodziny powinny być traktowane jako narodowy skarb i dobrze pojmowany państwowy interes. Inaczej rzecz ujmując – patriotyzm.

Prawidłowe funkcjonowanie rodziny wymaga odpowiednich warunków, o które jest niełatwo, zwłaszcza w rodzinie wielodzietnej. „Najważniejszą cechą rodziny jako grupy pierwotnej, jest więź uczuciowa łącząca jej członków” i z całą pewnością w kochającej się rodzinie łatwiej znosi się trudności codziennego życia, do takiej rodziny wraca się z radością, mając przekonanie, że znajdzie się w niej zrozumienie, oparcie, odprężenie i odpoczynek. „W trudnej sytuacji współczesnego życia rodzina powinna spełniać szczególną funkcję niwelowania wstrząsów. Powinna ona chronić dorastające pokolenie przed zbyt brutalnym zetknięciem z rzeczywistością, powinna być również nosicielem kultury w środowisku, w którym dziecko żyje”. Niestety wielodzietność rodzin sprawia, iż znajdują się one w znacznie trudniejszej sytuacji materialnej i społecznej niż rodziny małodzietne.

Jak wynika z analizy materiałów Sejmowej Komisji ds. Rodzin, rodziny wielodzietne należą do najuboższej grupy ludności. Obecnie sytuacja bytowa tych rodzin jest bardzo trudna i z roku na rok ulega pogorszeniu. Wobec braku konkretnej polityki prorodzinnej, a w szczególności dotyczącej rodzin wielodzietnych, odpowiedzialność i obowiązek niesienia pomocy tym rodzinom spada na gminy, Kościół i organizacje pozarządowe.

Rodziny wielodzietne ponoszą trud wychowania sporej części młodego pokolenia, lecz nie otrzymują w zamian od państwa oczekiwanego wsparcia, które rekompensowałoby ten wysiłek. Wsparcie to powinno być nie tylko prostą rekompensatą, lecz poważną inwestycją społeczną w wychowanie dzieci i młodzieży.

Mając powyższe na uwadze rząd opracował i wdrożył program Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny realizowany bezpośrednio przez samorządy gminne. Program skierowany jest do rodzin wielodzietnych, wychowujących troje i więcej dzieci. Na jego podstawie rodziny mogą

nabyć uprawnienia do Karty Dużej Rodziny. Karta przysługuje rodzinie niezależnie od dochodu i na jej podstawie rodziny mogą korzystać z uprawnień jakie znajdują się w katalogu ulg i zwolnień zamieszczonego są na stronie internetowej MPiPS www.mpips.gov.pl. Na terenie Miasta Nowy Targ program jest realizowany przez Urząd Miasta, który do końca 2015 r. wydał: 1938 kart. W ramach działań wspierających rodzinę wprowadzono program wsparcia dla rodzin wielodzietnych „Rodzina 3+”, który wszedł w życie od 1 stycznia 2014 r. Karta Dużej Rodziny to system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Jej posiadacze mają możliwość tańszego korzystania z oferty instytucji kultury, ośrodków rekreacyjnych, sklepów, komunikacji państwowej czy księgarni na terenie całego kraju.

Samorząd Miasta Nowy Targ podjął inicjatywę zmierzającą do umacniania, wspierania i promowania pozytywnego wizerunku rodzin wielodzietnych oraz poprawę ich warunków życia uchwalając na Sesji Rady Miasta uchwałę o wprowadzeniu na terenie Miasta Nowy Targ Programu „Nowotarska Karta Dużej Rodziny”. Do korzystania z programu uprawnieni są członkowie rodziny wielodzietnej, którym wydano Kartę Dużej Rodziny. Na poziomie naszego samorządu do programu przystąpiło 16 partnerów tj: Pływalnia Miejska Pl. Evry 4, 34-400 Nowy Targ, Miejski Zakład Komunikacji w Nowym Targu, Zakład Fotograficzny Kodak, (Rabat 15% na odbitki wykonywane przez zakład, rabat 20% na zdjęcia do dokumentów), „Społem” Powszechna Spółdzielnia Spożywców, (Zniżka dla posiadaczy Nowotarskiej Karty Dużej Rodziny w sklepach prowadzonych przez Spółdzielnię „Społem” w wysokości 5 %. Aby skorzystać z ulgi należy się udać do siedziby Spółdzielni przy ul. Składowej 9, okazać Kartę Dużej Rodziny (z nowotarskim kodem TERYT) i dowód osobisty w celu uzyskania „Karty Klienta”. Zniżka obowiązuje w nowotarskich sklepach prowadzonych przez Spółdzielnię. Supermarket Rajski sp. j., (oferuje zniżki dla posiadaczy Karty Dużej Rodziny w wariantach 3% lub 1-5% w zależności od sumy zakupów.), „Rojana” Handel Usługi, (zniżka 10% na wszystkie oferowane usługi tj. sprzedaż i montaż bram garażowych, drzwi, bram ogrodzeniowych, ogrodzeń oraz automatyki. Zniżka 10% na usługi serwisowe związane z w/w działalnością), FHU futro.fm Jarosław Futro (zniżka 10 % na cały asortyment dla rodzin biorących udział w Programie. Oferta sklepu na stronie internetowej www.futrofm.pl), Biuro Usług Informatycznych SHIFT, (rabat 5% na komputery stacjonarne, drukarki; 3% na notebooki /z wyjątkiem egzemplarzy promocyjnych/; 10% na materiały eksploatacyjne; 10% na usługi), "Laundry fuchs" Fuchs Maria, (zniżka 15% na usługi pralnicze), Sztuczne odkryte lodowisko na Rynku w Nowym Targu (dla posiadaczy Nowotarskiej Karty Dużej Rodziny udzielany będzie rabat w wysokości 2 zł od biletu

normalnego i 1 zł od ulgowego), Nowotarska Telewizja Kablowa Sp. z o.o. (oferta promocyjna na Internet p.n. "NtvK NET Duża Rodzina" oraz oferta promocyjna na Internet i Telewizję p.n. "NtvK NET Duża Rodzina"), Prywatny Żłobek FIKU MIKU, (15% zniżki na comiesięczne chesne, dodatkowo 50% zniżki na comiesięczne chesne w przypadku gdy do placówki uczęszcza więcej niż jedno dziecko z danej rodziny, darmowe wpisowe- rodzic pokrywa tylko koszt ubezpieczenia NNW), Firma Handlowa "TOP TREND" (JUTA) - (zniżka 5%- garnitury, spodnie garniturowe, marynarki- dla zakupu powyżej 500 zł; 5%- pozostały asortyment: odzież, obuwie), „Karcma u Borzanka”, (zniżka 10% na dania i napoje z karty- nie dotyczy tzw. „Dań Dnia”).

Bardzo ważną, wręcz strategiczną rolę we wdrażaniu Nowotarskiego Programu „Karta Dużej Rodziny” pełniło stowarzyszenie „Związek Dużych Rodzin Trzy Plus” koło Nowy Targ. Wśród celów i zadań, jakie stawia sobie nowotarskie koło, są: wspieranie działań lokalnych władz i organizacji społecznych służących dobru dużych rodzin; promowanie idei, że rodzina wielodzietna nie jest problemem, ale jest rozwiązaniem wielu problemów (np. publikacje w mediach lokalnych, a także podczas organizowanych spotkań i imprez); prowadzenie działalności wspierającej rodziny wielodzietne, głównie w obszarach wymiany doświadczeń i prawnym; wystąpienie do firm, sklepów, aptek itp. z apelem o udzielenie rabatów rodzinom wielodzietnym posiadającym karty 3+ w gminie miasto Nowy Targ oraz w gminach ościennych, podejmowanie działań integracyjnych w środowisku rodzin wielodzietnych; angażowanie się członków koła w działalność ogólnokrajową Związku Dużych Rodzin „Trzy Plus”, celem tworzenia warunków do coraz silniejszego wpływu Związku w podejmowanych działaniach na rzecz interesów społecznych i ekonomicznych dużych rodzin. Miasto bierze również udział w programie pomocy rodzinom wielodzietnym pn. „Pierwszy dzwonek”. W ramach programu o pomoc mogą się ubiegać rodzice lub opiekunowie prawni uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych zamieszkałych w Nowym Targu, a pochodzących z rodzin 4+ (rodzice i co najmniej czworo dzieci w wieku do 18 roku życia lub pozostających na utrzymaniu rodziców/opiekunów do 24 roku życia, uczących się lub studiujących). Wsparcie jest celowe - przeznaczone na dofinansowanie zakupu artykułów edukacyjnych oraz pomocy dydaktycznych, zwłaszcza podręczników wymaganych programem szkoły podstawowej, gimnazjum lub szkoły ponadgimnazjalnej.

W procesie wspierania macierzyństwa ważną rolę pełnią miejsca, w których po podjęciu przez matkę pracy można pozostawać na ten czas swoje dziecko. Stan bazy żłobków i przedszkoli w Mieście przedstawia się w sposób następujący:

Tabela. Żłobki, przedszkola i punkty przedszkolne

Wyszczególnienie		2012	2013	2014
Żłobki	Publiczne	-	-	-
	Niepubliczne	1	1	2
Przedszkola	Publiczne	2	2	2
	Niepubliczne	4	5	5
Punkty przedszkolne	Publiczne	-	-	-
	Niepubliczne	1	2	3

7. Przemoc w rodzinie

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku stanowi, że rodzina jest objęta szczególną opieką i ochroną państwa, a jej dobro ma za zadania uwzględniać w swojej polityce rodzinnej. Zaznacza również, że kobieta i mężczyzna mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie uznaje, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowanie godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności.

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem człowieka kształtującym osobowość, system wartości, poglądy, styl życia. Rodzice czy opiekunowie są wzorem dla dzieci. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie zrealizować podstawowych zadań, relacje rodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz wzorami oczekiwanymi w danej grupie społecznej.

Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie, bez wątpienia należy zakwalifikować ją do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Mimo, że w relacjach międzyludzkich istniała ona zawsze o przemocy w rodzinie mówiono niewiele, jakby nie postrzegając jej jako poważnego zaburzenia funkcjonowania rodziny, które prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych.

Definicja zawarta w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przemoc w rodzinie określa jako jednorazowe albo powtarzające się, umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodując szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołującym cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Wyróżnia się następujące rodzaje przemocy:

1. Przemoc fizyczna – to popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką lub pięściami, bicie

przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp.

2. Przemoc psychiczna – wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna, stosowanie gróźb, itp.

3. Przemoc seksualna – wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych partnera, itp.

4. Przemoc ekonomiczna – odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcie pracy zarobkowej, niezaspakajanie podstawowych materialnych potrzeb rodziny, itp.

5. Zaniedbanie – ciągle niezaspakajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Przemoc w rodzinie często ma wieloletnią historię i zwykle powtarza się według określonych, cyklicznych zdarzeń. Wyróżnia się następujące fazy przemocy (opisane przez Lenore Walker):

1. Faza narastania napięcia - początkiem cyklu jest wyczuwalny wzrost napięcia, narastają sytuacje konfliktowe. Przyczyny mogą tkwić poza rodziną, zwykle są to mało istotne czynniki i drobne nieporozumienia. Pojawia się agresja.

2. Faza ostrej agresji - następuje ostry wybuch agresji, sprawca przemienia się w kata, nie zwraca uwagi na krzywdę innych. W tej fazie najczęściej ofiary przemocy decydują się na skorzystanie z pomocy czy na złożenie skargi.

3. Faza miodowego miesiąca – jest to faza diametralnej odmiany, skruchy i okazywania miłości. Sprawca przemocy próbuje załagodzić sytuację, przeprosza i obiecuje poprawę, przynosi prezenty, staje się uczynny i miły. Swoim zachowaniem czyni, że ofiara przemocy zaczyna wierzyć w obietnice i prawdziwość zachowania sprawcy, że teraz będzie inaczej, że to więcej się nie powtórzy. Często nawet czuje się szczęśliwa i zapomina o wyrządzonej krzywdzie. Sprawca przemocy nie jest w stanie długo grać tej roli – znowu narasta napięcie i wszystko zaczyna się powtarzać.

W świadomości społecznej funkcjonuje wiele mitów i stereotypów na temat przemocy w rodzinie, przy czym większość z nich jest używana jako argument za stosowaniem przemocy lub jako jej usprawiedliwienie, służąc do ukrycia, zamaskowania i zbagatelizowania problemu. Są one niebezpieczne, ponieważ zniewalają ofiarę przemocy i

jednocześnie sprzyjają sprawcy, dając mu sygnał o społecznym przyzwoleniu na stosowanie przemocy i na jego bezkarność.

Mit pierwszy - nie ujawnia się tajemnic rodzinnych.

Przemoc jest przestępstwem i jako taka podlega ściganiu przez prawo. Każdy, kto się o niej dowiaduje ma obowiązek poinformować o tym odpowiednie służby, a one są zobowiązane do podjęcia działań zmierzających do ochrony ofiar i udzielania im wszechstronnej pomocy.

Mit drugi - przemoc jest wtedy, gdy są widoczne ślady pobicia.

Przemoc to nie tylko działania pozostawiające siniaki, złamania czy oparzenia, to także poniżanie, obelgi, zmuszanie do określonych zachowań, grożenie, zastraszanie.

Mit trzeci - jeśli ktoś jest bity, to znaczy, że na to zasługuje.

Nikt nie zasługuje na bicie, krzywdzenie, maltretowanie bez względu na to, co zrobił lub powiedział.

Mit czwarty - gdyby naprawdę ofiara cierpiała odeszłaby od sprawcy .

Przemoc doznawana od bliskiego człowieka jest rzeczą naprawdę straszną, ofiary cierpią, to, że nie odchodzą, wynika zwykle z ich zależności od sprawcy, trudności mieszkaniowych, przekonań dotyczących małżeństwa, nacisków ze strony sprawcy, rodziny czy przyjaciół.

Mit piąty przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.

Przemoc domowa występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia czy sytuacji materialnej.

Mit szósty - ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc.

Ofiary przemocy domowej zawsze próbują się bronić, ich działania są jednak mało skuteczne. Wypróbują różne, często nieracjonalne strategie obronne, które w konsekwencji powodują nasilenie przemocy.

Mit siódmy - to był jednorazowy incydent, który się nie powtórzy.

Przemoc domowa rzadko jest jednorazowym incydentem. Jeżeli nie zostaną podjęte stanowcze działania wobec sprawcy - przemoc się powtórzy. Policja zwykle jest wzywana w ekstremalnych sytuacjach, gdy przemoc ma już długą historię.

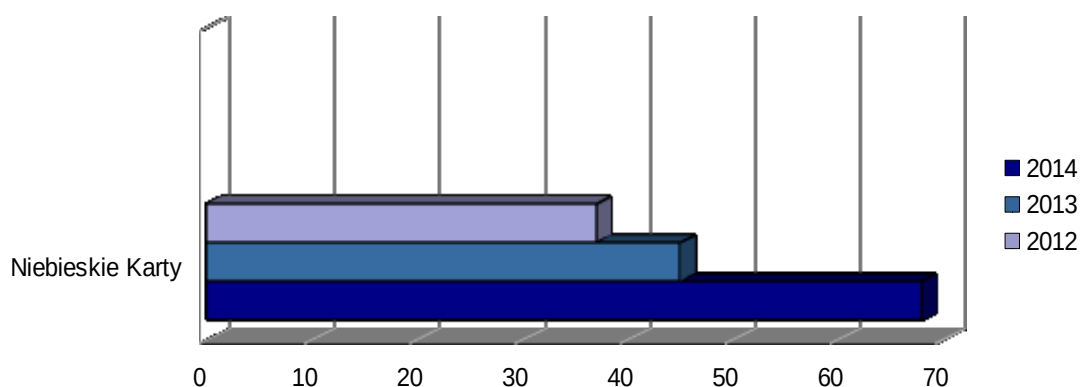
Mit ósmy – gwałt w małżeństwie nie istnieje.

Gwałtem jest doprowadzenie innej osoby do poddania się czynowi nierządnemu lub do wykonania takiego czynu, stosując przemoc, groźbę bezprawną lub postępek (patrz art. 168 k.k.) i nigdzie nie jest napisane, że nie dotyczy to osób bliskich napastnika. Każdy ma prawo do decydowania o swoim życiu intymnym, akt ślubu nie odbiera tego prawa.

Mit dziewiąty - osoby używające przemocy muszą być chore psychicznie.

Nie ma bezpośredniego związku między przemocą a chorobą psychiczną. Przemoc jest demonstracją siły i chęcią przejęcia całkowitej kontroli i władzy nad drugą osobą. Wszystkie mity wpływają na brak reakcji ze strony świadków przemocy, ofiary zmuszają do milczenia, a sprawców utwierdzają w przekonaniu o bezkarności ich czynów.

Diagnoza zjawiska przemocy w gminie Miasto Nowy Targ została przeprowadzona w oparciu o posiadane dane (Niebieska Karta, wywiady środowiskowe, sprawozdania, inna dokumentacja własna OPS) i statystyki. Procedura „Niebieska Karta” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Wszczęcie procedury „Niebieskiej Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie. Działając w oparciu o Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 roku, w okresie od 2012 roku do 2014 roku zostało wszczętych w Nowym Targu ogółem 150 procedur „Niebieska Karta”. Analiza dynamiki zjawiska przemocy w rodzinie na przestrzeni trzech lat realizacji procedur „Niebieskiej Karty” wskazuje na systematyczny, rokroczny wzrost liczby prowadzonych postępowań.

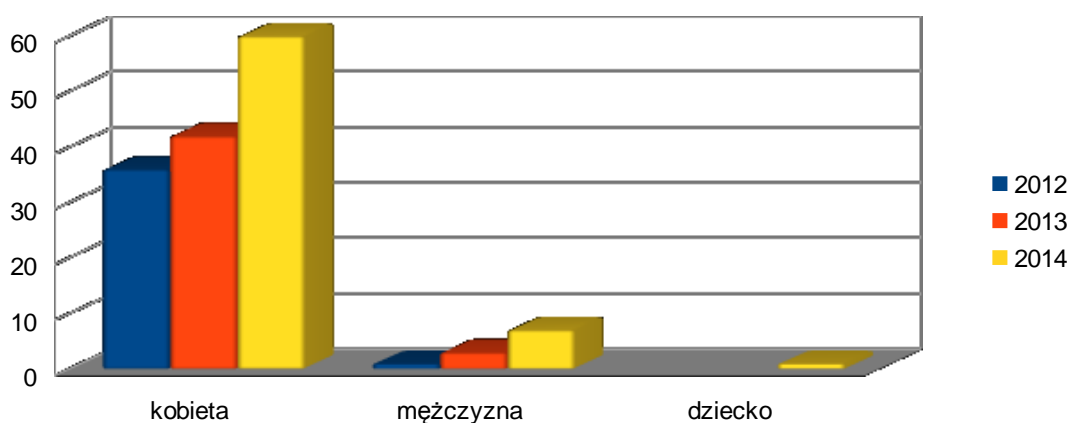
Dynamika wzrostu liczby zakładanych „Niebieskich Kart” w latach 2012-2014

ROK	2012	2013	2014
Ogółem założonych 'Niebieskich Kart',	37	45	68

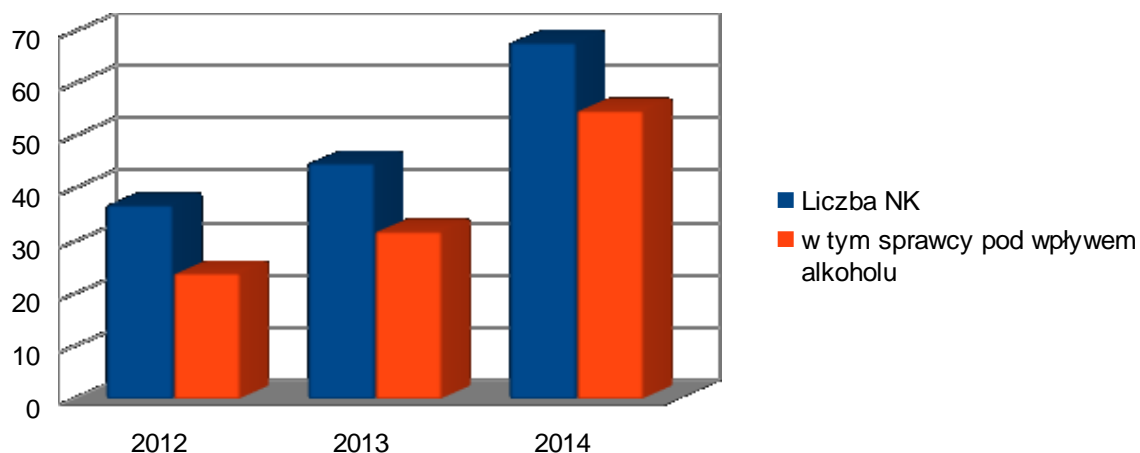
Podjęmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą w oparciu o procedurę Niebieskiej Karty – zgodnie z art. 9d ustawy o przeciwdziałaniu przemocy – następuje przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia. W okresie od 2012 do 2014 roku Niebieska Karta zakładana była głównie przez Policję. W roku 2012 Ośrodek Pomocy Społecznej założył 4 Karty, natomiast w 2014 1 Kartę założyła placówka oświatowa.

Procedurą „Niebieskiej Karty” w latach od 2012 do 2014 objęto 150 osób dotkniętych przemocą, w tym 138 kobiet, 11 mężczyzn i 1 dziecko. Z powyższego wynika, że z osobami co do których istnieje podejrzenie, że są osobami doświadczającymi przemocy są w przeważającej większości kobiety.

Poniższy wykres obrazuje liczbę osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej.

Należy zaznaczyć, że znaczna ilość zgłoszonych przypadków przemocy współwystępuje z problemem uzależnienia od alkoholu. Istnieje związek pomiędzy nadużywaniem alkoholu, a przemocą w rodzinie. Osoby, które są sprawcami przemocy w większości przypadków uzależnieni są od alkoholu. Zebrane dane wskazują, że znaczny odsetek interwencji Policji ma miejsce w rodzinach, gdzie sprawca przemocy jest pod wpływem alkoholu: w 2012 - 24, 2013 - 32 oraz 2014 - 55, co obrazuje poniższy wykres.

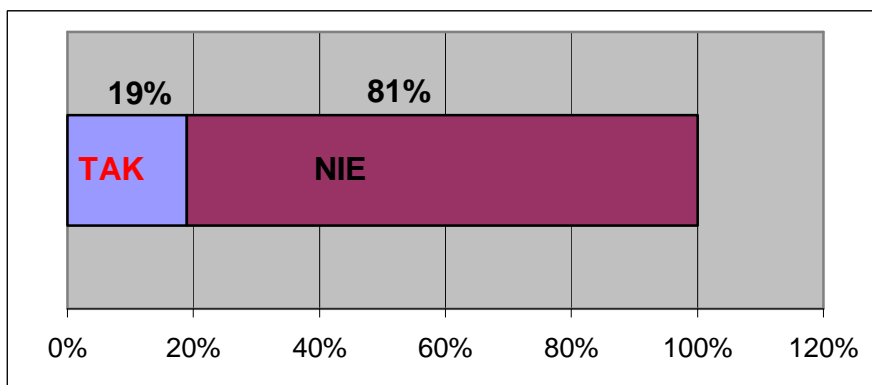
Wśród najczęściej występujących form przemocy wymienia się przemoc fizyczną i przemoc psychiczną. Przemocy fizycznej zawsze towarzyszy przemoc psychiczna, natomiast przemoc psychiczna może występować bez udziału przemocy fizycznej. Taka forma przemocy jest trudna do udowodnienia, gdyż nie widać bezpośrednio śladów molestowania psychicznego. Przemoc psychiczna określana się najczęściej jako wywieranie wpływu na zachowanie, myśli i stan fizyczny osoby bez jej zgody. Do typowych form znęcania się psychicznego należą: wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna, domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna czy stosowanie gróźb. Osoby doznające przemocy najczęściej wskazują na stosowanie przemocy fizycznej i psychicznej lub psychicznej, rzadziej ekonomicznej i seksualnej.

W przeprowadzonym badaniu ankietowym wśród uczniów nowotarskich szkół zadaliśmy pytanie „Która z wymienionych form przemocy wydarzyła się kiedykolwiek w twojej rodzinie?”

wyzwiska	30 %
groźby	11 %
poniżanie	13 %
policzkowanie	1 %
popychanie i szarpanie	6 %
bicie	3 %
szantażowanie pieniędzmi	1 %
żadna	60 %

Jak widać, dzieci w domach narażone są ze strony rodziców na różnego rodzaju akty przemocy, głównie przemocy psychicznej: wyzwiska, poniżanie. Zdarza się także przemoc fizyczna: popychanie, szarpanie, bicie.

Spytaliśmy dalej: „Czy dostałeś kiedykolwiek od rodziców lanie, w wyniku którego doznałeś urazu (siniak, zadrapanie, itp.)?”

Co piąty uczeń jest więc karcony w sposób niebezpieczny, powodujący urazy fizyczne. Jest to większy odsetek, niż liczba uczniów wymieniających formy przemocy fizycznej, których doznali w domu. Widocznie, gdy przychodzi do przypomnienia konkretnych urazów, uczniowie odtwarzają sobie dokładnie, być może wyparte z pamięci sytuacje.

Pytaliśmy też, „czy uczniowie znają przynajmniej jedną osobę, która z błahych powodów jest karana fizycznie przez rodziców”. Oto odpowiedzi:

	Szk. podst. Kl. VI	Gimnazjum Kl. III	Szk. ponadgimn. Kl. II
TAK	14 %	17 %	8 %

Z wyników tych badań można wysnuć kilka spostrzeżeń:

- po pierwsze, zachowania przemocowe są nadal traktowane przez niemałą grupę rodziców jako ważna metoda wychowawcza,
- po drugie, wśród tego typu zachowań dominuje przemoc psychiczna, choć elementy przemocy fizycznej też nie należą do rzadkości,
- po trzecie – część uczniów akceptuje takie zachowania w niektórych sytuacjach.

Problem przemocy domowej jest we właściwy sposób postrzegany przez władze miasta. Działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej są unormowane Uchwałą Nr XVII/155/2015 z dnia 30 grudnia 2015 roku w sprawie: przyjęcia Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020. Dokument ten określa kierunki pomocy świadczonej ofiarom przemocy domowej oraz cały pakiet działań profilaktycznych mających na celu przeciwdziałanie przemocy. Zgodnie z przyjętym dokumentem Burmistrz Miasta zarządzeniem powołał Interdyscyplinarny Zespół do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w skład którego wchodzi: pracownik socjalny, psycholog, pedagog, funkcjonariusz Policji, kurator sądowy oraz Pełnomocnik Burmistrza Miasta do Spraw Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom. Przy Ośrodku Pomocy Społecznej funkcjonuje Punkt Informacji i Wsparcia dla Osób Uwikłanych w Przemoc, w którym dyżur pełnią prawnik, psycholog oraz członek Zespołu Interdyscyplinarnego. Jednocześnie dwa razy w tygodniu (wtorek i czwartek) w godz. od 12.00 do 15.30 dyżur pełnią pracownicy socjalni Ośrodka. Zespół prowadzi dyżury przy ul. Kościuszki 8. Przy Ośrodku Pomocy Społecznej funkcjonuje Punkt Informacji i Wsparcia dla Osób Uwikłanych w Przemoc, w którym dyżur pełnią prawnik, psycholog oraz członek Zespołu Interdyscyplinarnego. Jednocześnie dwa razy w tygodniu (wtorek i czwartek) w godz. od 12.00 do 15.30 dyżur pełnią pracownicy socjalni Ośrodka. Ponadto w Nowotarskim Klubie Abstynenta „Rodzina” działa grupa wsparcia i samopomocy dla kobiet, dzieci i młodzieży – ofiar przemocy, w wyniku nadużywania alkoholu. Zarówno w pracy Ośrodka Pomocy Społecznej jak i Policji wdrożony jest system „Niebieskich Kart”. Zjawisku

przemocy domowej przeciwdziała także Miejska Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W Nowym Targu istnieje także Ośrodek Interwencji Kryzysowej, prowadzony przez Spółdzielnię Socjalną „U Starosty”. Ośrodek udzielał pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacji kryzysowej, lub będących ofiarami przemocy w rodzinie. Placówka ma za zadanie również motywować i wspierać ofiary sytuacji kryzysowych w podejmowaniu działań, które efektywnie wpłyną na dalszą jakość ich osobistego i społecznego życia. Z usług Ośrodka korzystają mieszkańcy całego powiatu, a pomoc świadczona nieodpłatnie udzielana była w formie – poradnictwa specjalistycznego (porady prawnika i psychologa), schronienia oraz systematycznej pracy socjalnej. Przy ośrodku funkcjonuje mieszkanie chronione dotowane przez samorząd Miasta Nowy Targ. W roku 2015 w mieszkaniu schronienie znalazła jedna nowotarska rodzina, doznająca przemocy domowej.

Skala zjawiska przemocy na terenie miasta Nowy Targ jest marginalna, ale należy zaznaczyć że nie jest znana skala ukrytej przemocy, gdzie osoby doznające przemocy nie decydują ujawniać się problemu, który dotyczy ich rodzin. Najczęściej stosowaną formą przemocy jest przemoc psychiczna (wyzwiska, groźby, poniżanie) oraz fizyczna (popychanie, uderzanie, kopanie). Wszczęcie procedury NK następowało w głównej mierze przez Policję, która po założeniu formularza NK przekazywała go do Ośrodka Pomocy Społecznej. Ośrodek prowadził dalszą procedurę NK organizując szereg działań zmierzających do udzielenia wsparcia osobom doznającym przemocy. Dokonując analizy danych można stwierdzić, że poprzez systematyczną profilaktykę i edukację lokalnego społeczeństwa w zakresie przeciwdziałania przemocy, poprzez udzielanie wsparcia osobom doznającym przemocy, prowadzenie zintegrowanych i skoordynowanych działań, mających na celu przeciwdziałaniu temu problemowi można doprowadzić do zmiany pojmowania przez społeczeństwo zjawiska przemocy w rodzinie oraz poprawy wizerunku i wzrostu zaufania społecznego do Policji i innych służb działających w obszarze przemocy domowej.

8. Alkoholizm.

Alkoholizm jest negatywnym zjawiskiem, chorobą społeczną, która powoduje:

- szkody występujące u osób pijących,
- szkody występujące u członków rodzin alkoholowych,
- alkoholową dezorganizację środowiska pracy,
- naruszenia prawa i porządku przez osoby nietrzeźwe,
- wypadkowość i liczne urazy spowodowane nadużywaniem alkoholu,
- niekorzystne społeczne zmiany w strukturze spożycia alkoholu,

Alkohol jest przyczyną urazów ciała, zaburzeń psychicznych i zachowania, zaburzeń żołądkowo-jelitowych, nowotworów, chorób układu sercowo-naczyniowego, zaburzeń immunologicznych, chorób kręgosłupa, układu rozrodczego oraz szkód prenatalnych. Zmniejszenie lub zaprzestanie picia alkoholu przynosi korzyści zdrowotne. Całkowicie znika ryzyko ostrych następstw spożycia alkoholu. Także w przypadku chorób przewlekłych, takich jak marskość wątroby bądź depresja, zmniejszenie lub zaprzestanie spożywania alkoholu skutkuje szybką poprawą stanu zdrowia.

Uzależnienie od alkoholu – alkoholizm – to choroba, polegająca na utracie kontroli nad spożywaniem alkoholu, zmianie tolerancji na alkohol, występowaniu „przymusu picia”, obecności objawów abstynencyjnych i podporządkowaniu całego swojego życia alkoholowi. Choroba ta doprowadza do destrukcji życia alkoholika i jego rodziny. Według danych Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego średnie spożycie alkoholu w Polsce na poziomie 10,1 litrów w przeliczeniu na czysty alkohol jest poniżej średniej europejskiej wynoszącej 10,7 litrów. Należy tutaj podkreślić, że w ostatnich dwóch dekadach w Polsce znacząco zmieniła się struktura spożywanego alkoholu. Wzrosło spożycie piwa, spadła natomiast konsumpcja wódki i win.

Koszty alkoholizmu ponosi całe społeczeństwo. Składają się na to usługi świadczone na rzecz osób pijących alkohol, koszty związane z działaniami organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości, podejmowanymi w celu ochrony innych osób przed szkodami spowodowanymi przez pijących, koszty ponoszone przez system ubezpieczeń społecznych, koszty ponoszone przez pracodawców w związku absencją bądź spadkiem wydajności pracy osób pijących. Z alkoholizmem wiąże się wiele tragedii rodzinnych, których nie można przeliczyć na złotówki.

Alkoholizm postrzegany jest jako jedno z ważniejszych zagrożeń (drugi w hierarchii ważności – 51% wskazań). Gdy dodamy do tego zagrożenie narkomanią (28% wskazań), otrzymamy pełny obraz tego, jak mieszkańcy Nowego Targu postrzegają problemy związane z uzależnieniami.

Według szacunkowych danych, opartych na wskaźnikach Państwowej Agencji

Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nowym Targu skala problemów alkoholowych wygląda następująco:

- liczba osób uzależnionych od alkoholu: 670 – 1000
- liczba osób dorosłych żyjących w rodzinach alkoholowych (współmałżonkowie, rodzice, rodzeństwo) 1340 – 1670
- liczba dzieci wychowujących się w rodzinach alkoholików: 1340 – 1670
- liczba osób pijących szkodliwie, nie uzależnionych od alkoholu: 1670 – 2340
- ofiary przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym (dzieci i dorośli) 1770 – 2240

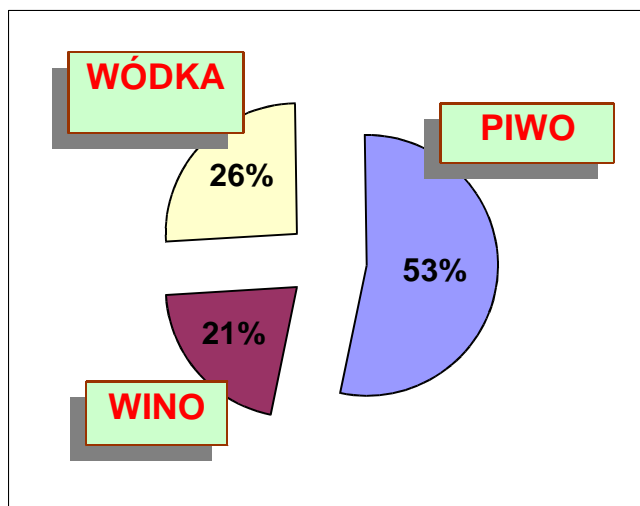
W badaniu ankietowym zapytaliśmy nowotarzan ”Ile czasu minęło, od kiedy pił/a Pan/i alkohol?” Oto odpowiedzi:

Piłem dzisiaj	1	%
1 - 2 dni	13	%
Mniej więcej tydzień	21	%
2 tygodnie do miesiąca	20	%
Miesiąc do trzech miesięcy	20	%
Więcej niż 3 miesiące	19	%
Nie piję od kilku lat	6	%

Jak z tego wynika, ponad połowa ankietowanych mieszkańców Nowego Targu piła alkohol nie dłużej niż miesiąc przed okresem badania, zaś 6% deklaruje się jako abstynenci.

Przyjrzyjmy się zatem jak wygląda struktura picia napojów alkoholowych w naszym mieście.

Na pytanie: „Jaki alkohol pił/a Pan/i ostatnim razem?” odpowiadano:

Mieszkańcy Nowego Targu częściej spożywają napoje z niższą zawartością alkoholu (piwo) niż wódkę czy wino.

Osoby uzależnione i wyrządzające swoim piciem poważne szkody społeczne, a nie chcące dobrowolnie poddać się leczeniu odwykowemu, powinny być zgłoszone do Miejskiej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w celu wszczęcia procedury sądowej zobowiązującej do leczenia. Ilość zgłaszanych osób w ciągu ostatnich sześciu lat wygląda następująco:

ROK	2009	2010	2011	2012	2013	2014
liczba przyjętych wniosków	64	68	77	76	78	80
liczba osób, z którymi przeprowadzono rozmowę interwencyjną – motywującą	62	53	60	54	56	57
liczba spraw skierowanych do Sądu	20	10	35	35	36	38

Opierając się na szacunku ilości spraw kierowanych do Miejskiej Komisji widzimy, iż w roku 2014 liczba skierowanych wniosków nieznacznie wzrosła w stosunku do roku poprzedniego. Również liczba kierowanych przez Komisję wniosków do Sądu Rejonowego nieznacznie wzrosła w stosunku do roku poprzedniego.

Poniższa tabela obrazuje ilość rodzin i osób żyjących w rodzinach z problemem alkoholowym, korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Targu.

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2009	29	57
2010	26	51
2011	28	57
2012	36	68
2013	41	72
2014	43	74

Należy zauważyć, iż z roku na rok liczba rodzin z problemem alkoholowym, korzystających z pomocy świadczonej przez OPS, na przestrzeni ostatnich pięciu lat utrzymywała się na podobnym poziomie. W roku 2014 zauważa się wzrost.

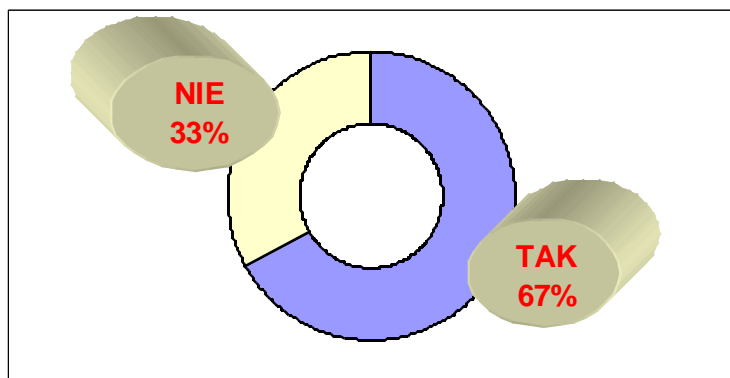
Na terenie Nowego Targu funkcjonuje Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu. Oto jak przedstawia się bilans osób podejmujących leczenie odwykowe (dane dla Powiatu Nowotarskiego):

ROK	UZALEŻNIENI	WSPÓLUZALEŻNIENI
2009	433	25
2010	483	18
2011	455	24
2012	458	28
2013	461	31
2014	465	33

Dopełnieniem tej statystyki jest liczba osób poddanych leczeniu stacjonarnemu w Oddziale Leczenia Uzależnień Podhalańskiego Szpitala Specjalistycznego im. Jana Pawła II. W roku 2014 hospitalizowano 24 mieszkańców Nowego Targu. Według Światowej Organizacji

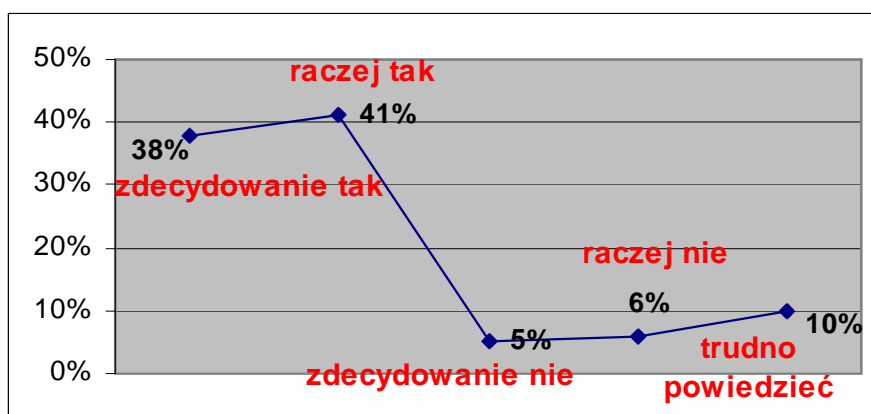
Zdrowia alkohol znajduje się na trzecim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia populacji, a ponad 60 rodzajów chorób i urazów wiąże się z jego spożywaniem.

Mieszkańcy Nowego Targu mogą w przypadku wystąpienia problemów alkoholowych korzystać z usług terapeutycznych, a także otrzymać wsparcie w grupach samopomocowych. Chcieliśmy sprawdzić, czy dostrzegają oni efekty tych działań. Spytałismy: „Czy styka się Pan/i z osobami dawniej nadużywającymi alkoholu, którzy obecnie nie piją wcale lub w sposób znaczący ograniczyli swoje picie?”

Jak widać, wielu aż 67% mieszkańców styka się z osobami, które zostały abstynentami lub przynajmniej piją w sposób mniej destrukcyjny niż dawniej.

Na pytanie: „Czy wiedziałbym gdzie szukać pomocy, gdyby ktoś z moich bliskich miał problemy z alkoholem?” otrzymaliśmy następujące odpowiedzi:

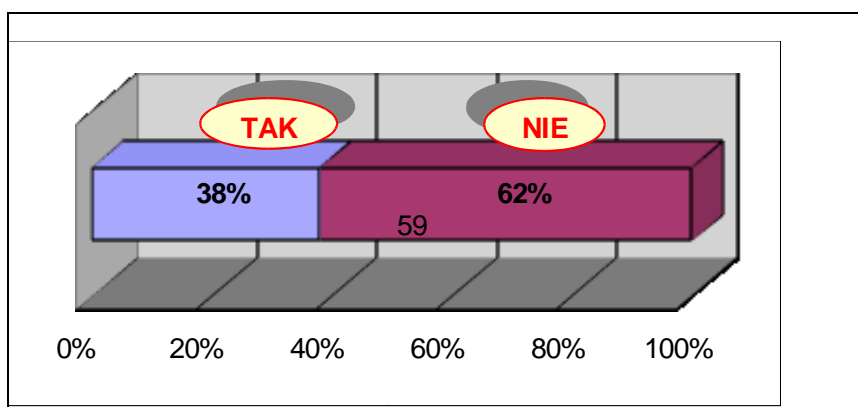

Świadczy to o dobrej orientacji mieszkańców Nowego Targu w zakresie funkcjonowania instytucji, które zajmują się rozwiązywaniem problemów alkoholowych.

Jak już wyżej wspomniano alkohol jest przyczyną wielu nieszczęść, przestępstw i wykroczeń, następstwem których są interwencje służb porządkowych. Funkcjonariusze Komendy

Powiatowej Policji odnotowali w ostatnim roku na terenie powiatu wiele zdarzeń z udziałem osób nietrzeźwych. I tak: skierowano 434 wnioski do Sądu w związku z prowadzeniem pojazdów mechanicznych pod wpływem alkoholu. 488 osób zatrzymano do wytrzeźwienia w policyjnej izbie zatrzymań. Na terenie powiatu nowotarskiego odnotowano 199 interwencji w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie. Istotna jest tutaj współpraca przedstawicieli wszystkich służb i instytucji pracujących z dziećmi oraz udzielających pomocy ofiarom przemocy, tzn. pedagogów, pracowników świetlic socjoterapeutycznych i środowiskowych, psychologów, pracowników socjalnych, policjantów, przedstawicieli służby zdrowia, księży, terapeutów uzależnień i innych.

Spójrzmy, jak skalę tego problemu spostrzegają uczniowie szkół Nowego Targu. Zadaliśmy uczniom pytanie: „Czy kiedykolwiek w życiu rodzinnym byłeś świadkiem przykrej sytuacji spowodowanej przez picie alkoholu” i otrzymaliśmy następujące odpowiedzi:

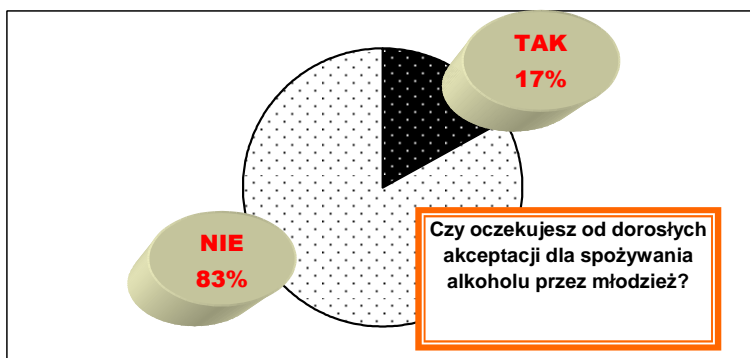

Koszty, związane z interwencjami ponosi całe społeczeństwo. Z całą pewnością nadużywanie alkoholu powoduje dyskomfort i obawy mieszkańców o własne bezpieczeństwo. Ponad 40% ankietowanych nowotarzan uważa, że osoby pijące alkohol w ich miejscu zamieszkania stanowią szczególne zagrożenie dla bezpieczeństwa. Według opinii mieszkańców Nowego Targu nie dostrzega się tendencji spadkowej jeżeli chodzi o konsumpcję alkoholu wśród osób dorosłych. Wyraźnie potwierdziła się natomiast opinia o wzroście spożycia alkoholu wśród młodych ludzi. Wielu, bo aż 61% mieszkańców Nowego Targu, dostrzega korzystną tendencję zmiany preferencji konsumpcji napojów alkoholowych na korzyść alkoholi niskoprocentowych. Warto zaznaczyć, że wśród mieszkańców Nowego Targu istnieje duże zrozumienie dla specyfiki problemów alkoholowych, a przy tym chęć aktywnego włączenia się w rozwiązywanie tych problemów.

Osobne miejsce w diagnozie problemów alkoholowych zajmuje analiza nadużywania alkoholu przez dzieci i młodzież. Podstawą diagnozy zachowań, związanych z alkoholem i

problemów alkoholowych wśród młodzieży, są badania ankietowe przeprowadzone na terenie nowotarskich szkół.

Ankietowanym uczniom zadaliśmy pytanie, czy uczniowie oczekują od dorosłych akceptacji dla spożywania alkoholu przez młodzież? Odpowiedź na to pytanie ma podstawowe znaczenie dla osób dorosłych: rodziców, wychowawców.

Jak widać, liberalne podejście niektórych rodziców czy wychowawców w stosunku do pijącej młodzieży wcale nie koresponduje z oczekiwaniami uczniów. Bywa ono raczej uwarunkowane chęcią przypodobania się młodym ludziom poprzez realizowanie najprostszych, niewymagających większego wysiłku, recept.

Badania, prowadzone wśród dzieci i młodzieży, określiły wiek inicjacji alkoholowej w Nowym Targu pomiędzy 12 – 13 rokiem życia.

Statystyki ogólnokrajowe mówią:

- 70% - 85% dzieci ze szkół podstawowych piło już alkohol (w tym 20% 11-latków). Od połowy lat 80-tych w grupie 15-latków odnotowano prawie trzykrotny spadek liczby abstynentów (obecnie 10%)
- wiek inicjacji alkoholowej wynosi obecnie 11 – 12 lat
- zacierają się różnice pomiędzy chłopcami i dziewczętami w częstości podejmowania prób picia alkoholu. Do picia wina przyznaje się 44% 15-letnich chłopców i 42% 15-letnich dziewcząt. Do picia wódki przyznaje się 53% 15-letnich chłopców i 39% 15-letnich dziewcząt.
- połowa dorosłych Polaków uważa, że picie alkoholu przez młodzież jest poważnym problemem społecznym (zaraz za bezrobociem i spadkiem stopy życiowej)

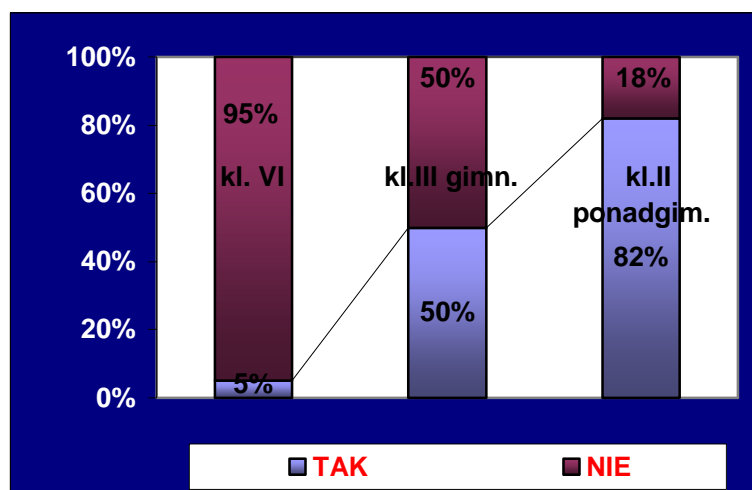
Interesowaliśmy się w związku z tym, jakie rodzaje alkoholu preferuje młodzież. Spyaliśmy, jaki napój alkoholowy pili w ostatnim miesiącu*.

	Szkoły podst. kl. VI	Gimnazjum kl. III	Szk. ponadgimn. kl. II
PIWO	67 %	74 %	67 %
WINO, KOKTAIL	0 %	3 %	11 %
WÓDKA, LIKIER	23 %	23 %	22 %

*Wskazany odsetek odnosi się do tych uczniów, którzy mieli kontakt z alkoholem w ostatnich 30 dniach przed badaniem. Suma procent może być większa od 100, gdy uczniowie spożywają więcej niż jeden rodzaj alkoholu.

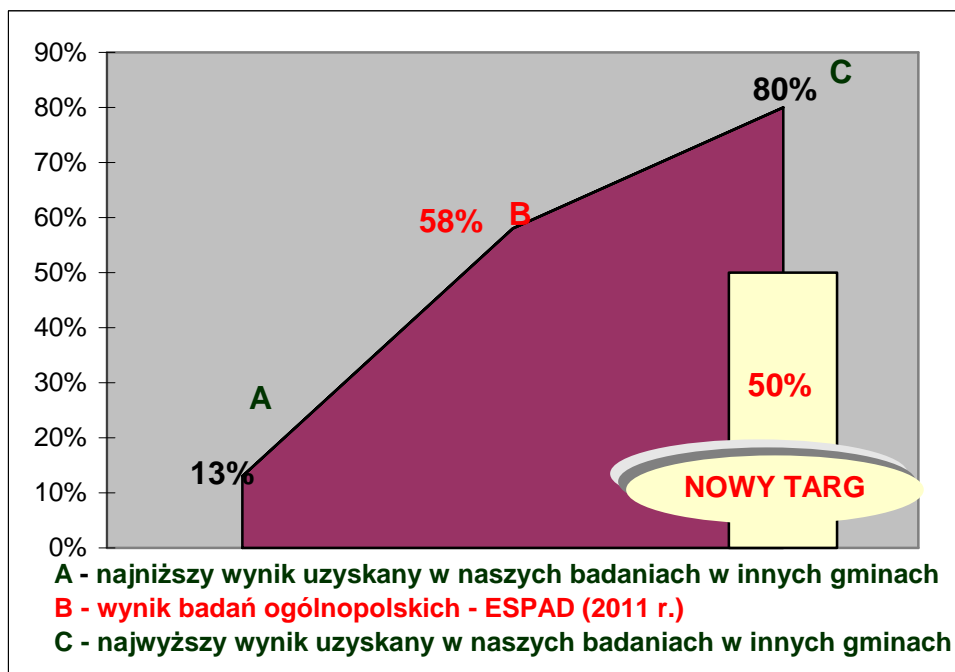
Jak widać, najpopularniejszym napojem alkoholowym wśród uczniów szkół Nowego Targu jest piwo. Można na to patrzeć z dwóch stron. Piwo stanowi niewątpliwie mniejsze zagrożenie wczesnym uzależnieniem niż wino, czy wódka. Jednakże tendencja ta świadczyć może (i niejednokrotnie świadczy) o traktowaniu przez młodzież (i nie tylko przez młodzież) piwa, nie jako alkoholu, lecz jako niegroźnego napoju orzeźwiającego. Jest to bardzo niepokojąca tendencja. Szczególnie w aspekcie szeroko nas otaczającej reklamy i promocji piwa, a także powszechnego mitu, że nie jest to napój alkoholowy, lecz chłodzący. Producenci wciąż wprowadzają na rynek nowe gatunki piwa np. smakowe i niskoprocentowe, co w oczach młodzieży może powodować przekonanie, o którym wspomniano wyżej.

Zobaczmy, co ankietowani w Nowym Targu mówią na temat swoich własnych zachowań alkoholowych. Na pytanie: „Czy w ciągu ostatnich 30 dni piłeś jakiś napój alkoholowy” odpowiadają:

Okres 30 dni przed badaniem przyjmuje się za wskaźnik względnie częstego używania napojów alkoholowych.

Jak to wygląda w porównaniu z danymi z badań ogólnopolskich i badań w innych gminach?

Porównanie młodzieży starszej:

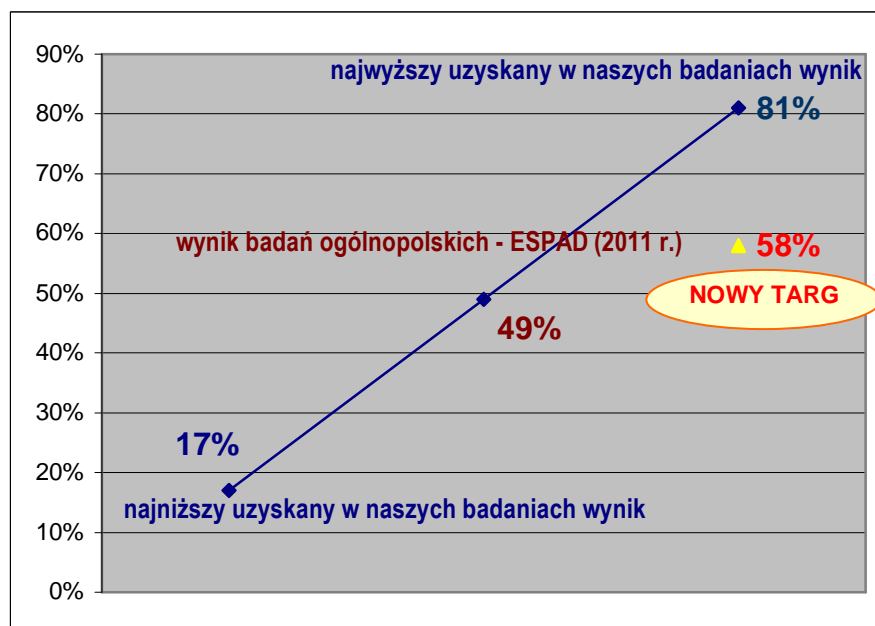
Spożywanie alkoholu w okresie 30 dni przed badaniem	Szkoly ponadgimnazjalne kl. II	
	NOWY TARG	ESPAD-2007 (ogólnopolskie)
TAK	82 %	79 %

Następne pytanie brzmiało: „Ile razy w życiu zdarzyło ci się upić napojem alkoholowym” i otrzymaliśmy następujące odpowiedzi:

Ile razy zdarzyło ci się upić napojem alkoholowym	Szk. Podst. VI kl.	Gimnazjum III kl.	Szk. ponadgimnazj. II kl.
ani razu	95 %	42 %	29 %
1-2 razy	2 %	24 %	29 %
3-5 razy	0 %	5 %	9 %
6-10 razy	0 %	13 %	26 %
ponad 10 razy	3 %	16 %	7 %
Łącznie upiło się	5 %	58 %	71 %

Sześciu na dziesięciu uczniów klasy III gimnazjum oraz siedmiu na dziesięciu uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych było już pijanych.

Jak to wygląda na tle innych gmin (dla 15-latków)?

Jak wynika z badań ogólnopolskich w szybkim tempie obniża się również wiek inicjacji alkoholowej. Poniższa tabela przedstawia, jak to wygląda w szkołach Nowego Targu.

W jakim wieku po raz pierwszy spróbowałeś alkoholu	Szkoła podst. VI kl.	Gimnazjum III kl.	Szk. ponadgimn. II kl.
Nie piłem jeszcze alkoholu	50 %	11 %	15 %
mniej niż 9 lat	10 %	10 %	0 %
10 – 12 lat	29 %	3 %	5 %
13 – 15 lat	2 %	49 %	15 %
16-18 lat	Nie dotyczy	12 %	42 %
Nie pamiętam	9 %	15 %	23 %
Nie piłem jeszcze alkoholu	X	13 %	5 %
<i>(ogólnopolskie badania ESPAD-2011 r.)</i>			

Wiedza na temat alkoholu, jego działania, funkcji społecznych, czy niebezpieczeństw związanych z jego nadużywaniem kształtuje się już od wczesnego dzieciństwa. W okresie

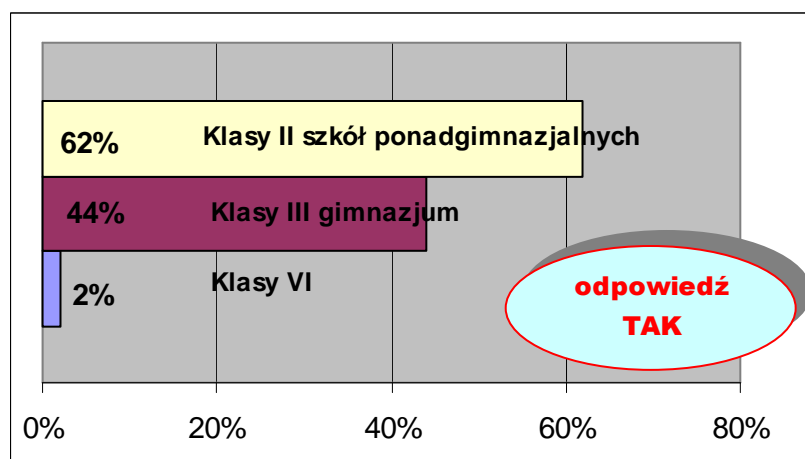
dzieciństwa i dojrzewania formują się także postawy i przekonania związane z alkoholem. Niezwykle istotną rolę w kształtowaniu tych poglądów pełnią rodzice, później wychowawcy i inne dorosłe osoby z otoczenia. Zobaczmy, z jakimi wzorcami postępowania stykała się i styka nadal młodzież. Na pytanie: „Z kim po raz pierwszy piłeś alkohol” uczniowie szkół odpowiadali:

Z kolegą	62 %
Z rodzicami	28 %
Z innym dorosłym członkiem rodziny	6 %
Z innym dorosłym	1 %
Sam	3 %

W co trzecim przypadku osobami, które po raz pierwszy poczęstowały młodego człowieka alkoholem, byli dorośli (najczęściej rodzice).

Czynnikiem sprzyjającym alkoholizacji młodzieży jest nieprzestrzeganie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, szczególnie w zakresie art. 15 pkt 2 mówiącego o zakazie sprzedaży alkoholu osobom do lat 18. Taka postawa sprzedawców, oprócz bezpośrednich szkód wynikających z zakupu i spożywania alkoholu przez młodzież, stwarza wrażenie przyzwolenia dorosłych na picie przez młodych ludzi napojów alkoholowych.

Aby zbadać skalę tego problemu zadaliśmy uczniom pytanie: Czy kiedyś samodzielnie kupiłeś alkohol”.

Interesujące wydawało się również pytanie, gdzie uczniowie spożywają zakupiony alkohol, czy kryją się przed dorosłymi, czy też nie mają takiej potrzeby.

<i>Gdzie ostatni raz piłeś alkohol ?</i>	Klasa VI	Gimnazjum kl. III	Szk. ponadgimn. kl. II
w szkole (internacie)	0 %	2 %	0 %
u siebie w domu	76 %	11 %	13 %
na dyskotecce	0 %	7 %	8 %
u kogoś w domu	8 %	24 %	15 %
w kawiarni, pubie	0 %	0 %	11 %
w parku (na łące)	0 %	6 %	23 %
pod sklepem	4 %	0 %	0 %
w innym miejscu	12 %	50 %	30 %

Odpowiedzi odnoszą się, oczywiście, tylko do osób, które miały już kontakt z alkoholem. Jak jednak wynika z analizy danych, wielu młodych konsumentów alkoholu najchętniej jako miejsce picia wybiera dom (swoój, lub kolegów). Powstaje pytanie – gdzie w tym czasie są rodzice. Młodzież starszych klas korzysta też z lokali publicznych (kawiarnie, puby, dyskoteki), co nie może dziać się bez przyzwolenia ich właścicieli. Jest to istotna wskazówka dla służb porządkowych, gdzie należy wzmocnić kontrolę, aby nie dochodziło do łamania ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Komenda Powiatowa Policji na bieżąco kontroluje placówki sprzedające alkohol. Urząd Miasta organizuje szkolenia dla sprzedawców alkoholu, a Miejska Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych kontrole wstępne w związku z wnioskami o wydanie nowych zezwoleń na sprzedaż alkoholu.

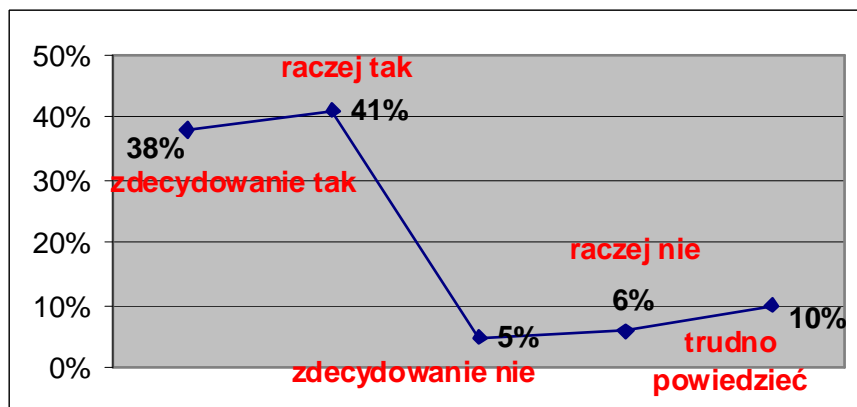
W zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii prowadzone są skonsolidowane działania następujących służb: Rady Miasta, Burmistrza Miasta, Pełnomocnika Burmistrza Miasta ds. Profilaktyki i Przeciwdziałania Uzależnieniom, Miejskiej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Podhalańskiego Szpitala Specjalistycznego im. Jana Pawła II (Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu, Oddział Leczenia Uzależnień), Komendy Powiatowej Policji (Wydział Prewencji, Poradnia Resocjalizacyjna), Prokuratury, Sądu Rejonowego, kuratorów

sądowych, OPS, PKPS, Rady Programowej „Bezpieczne Miasto”, Akcji Katolickiej, szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadpodstawowych, stowarzyszeń trzeźwościowych w tym: Duszpasterstwa Trzeźwości przy Parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa (Dni Trzeźwości na Podhalu, grupa modlitewna), Nowotarskiego Klubu Abstynentów „Rodzina” (rehabilitacja, porady prawne), grup AA. Problemami alkoholowymi zajmują się bardzo ofiarnie miejscowe parafie. Na uwagę zasługuje świetlica środowiskowa „Renovaro”, prowadzona przez Parafię św. Królowej Jadwigi, jak również świetlica środowiskowa „Totus Tuus”, prowadzona przez Parafię św. Jana Pawła II.

W latach 1998 – 2015 objęto szkoleniami w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom poszczególne grupy zawodowe w tym: nauczycieli (szkoły podstawowe, gimnazja, średnie), policjantów, pielęgniarzy środowiskowe i szkolne, kuratorów sądowych, grupę wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, pracowników OPS, PKPS. Systematycznie postępują szkolenia sprzedawców napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz aktów prawa miejscowego. Nowatorskim pomysłem jest realizacja programu profilaktycznego dla kursantów prawa jazdy pn. „Szkoła trzeźwych kierowców”. Przeważająca większość uczniów nowotarskich szkół podstawowych i średnich uczestniczy w nowoczesnych programach i kampaniach profilaktycznych. W szkołach podstawowych i gimnazjach funkcjonują świetlice profilaktyczno – wychowawcze. Dodatkowo dzieci z rodzin dysfunkcyjnych uczestniczą w zajęciach sportowo – rekreacyjnych oraz każdorazowo w zimowiskach, półkoloniach i koloniach profilaktycznych. Każda placówka oświatowa realizuje szkolny program profilaktyki. Dotowane są sportowe zajęcia pozalekcyjne prowadzone przez kluby sportowe. Zajęcia na nowotarskich osiedlach prowadzą trenerzy osiedlowi. Władze miasta szczególny nacisk kładą na rozbudowę miejsc rekreacji bez używek, wpływających na promocję zdrowego trybu życia. (skate park, boiska w tym boiska Orlik oraz boisko ze sztuczną nawierzchnią przy SP nr 2, 3, 11 i Gimnazjum nr 2, Gimnazjum nr 1 zestawy rekreacyjne, ogródki zabawowe, siłownie, Miejska Pływalnia).

Przy realizacji miejskiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych istotne jest dotarcie z informacją do mieszkańców, a także ugruntowanie przekonania, co do skuteczności podejmowanych działań. Pytaliśmy: „Czy wiedziałbym gdzie szukać pomocy, gdyby ktoś z moich bliskich miał problemy z alkoholem?”.

Otrzymaliśmy następujące odpowiedzi:

Świadczy to o dobrej orientacji mieszkańców Nowego Targu w zakresie funkcjonowania instytucji zajmujących się rozwiązywaniem problemów alkoholowych

Prowadzona od kilku lat kampania informacyjna na temat możliwości uzyskania pomocy w przypadku zetknięcia się z problemem alkoholizmu przynosi rezultaty, bowiem 79 % ankietowanych zna instytucje, do których może się zgłosić z prośbą o pomoc.

W Nowym Targu działa Miejska Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, inicjująca sposób rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmująca czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego. Zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi określa przyjmowany rokrocznie przez Radę Miasta: Miejskie Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Celem głównym Programu jest ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych i używania innych środków psychoaktywnych poprzez podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców Nowego Targu oraz prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych. Z kolei główne kierunki działań obejmują:

- 1) Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży.
- 2) Ograniczenie liczby nastolatków okazjonalnie pijących alkohol.
- 3) Opóźnienie wieku inicjacji picia alkoholu przez dzieci i młodzież.
- 4) Wzrost liczby sprzedawców regularnie kontrolujących wiek osób kupujących alkohol.
- 5) Ograniczenie picia alkoholu przez kobiety w ciąży.

- 6) Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków.
- 7) Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.
- 8) Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkomanii.
- 9) Przeciwdziałanie naruszeniom prawa w związku z prowadzeniem sprzedaży napojów alkoholowych i innych substancji psychoaktywnych.

9. Narkomania

W ostatnich latach dawał się zaobserwować wyraźny wzrost skali problemów wynikających z zażywania narkotyków. Działo się tak głównie za sprawą młodzieży, choć docierają także sygnały o wzroście zainteresowania narkotykami przez osoby dorosłe. Pojawiły się nowe substancje odurzające, a także nowe wzory ich zażywania. Od 1997 roku wyraźnie zmniejsza się liczba osób używających narkotyków dożylnie (np. „polskiej heroiny”). Zadziałał tu prawdopodobnie głównie lęk przed zarażeniem wirusem HIV. Generalnie jednak od początku lat dziewięćdziesiątych odsetek uczniów sięgających po narkotyki wzrósł znacznie, osiągając średni poziom europejski. Jednak badania ESPAD z 2007 r. wskazują na pojawiające się zmiany tendencji.

Wg Janusza Sierosławskiego, analizując dane z ostatnich lat, możemy zidentyfikować następujące trendy:

- Kontynuacja tendencji spadkowej liczby nadużywających substancji wziewnych.
- Po wieloletnim trendzie wzrostowym liczby osób nadużywających leków uspokajających i nasennych, zapoczątkowanym w 1997 r., w badaniach z 2007 r. zaobserwowano stabilizację, lub nawet nieznaczny spadek.
- W 1992 r. zaznaczyła się tendencja wzrostowa liczby osób nadużywających środków z grupy amfetaminy. Od 1997 r. tempo wzrostu było większe niż latach poprzednich. Ze skokowym wzrostem mieliśmy do czynienia w 2002 r. W 2003 r. i 2005 r. nadal obserwowaliśmy wzrost, ale o mniejszym nasileniu. Natomiast w badaniach z 2007 r. pojawiła się tendencja spadkowa.
- Zahamowanie trendu wzrostowego liczby osób eksperymentujących z przetworami konopi. Trend ten został zapoczątkowany w 1993 r. i przyspieszył w 1997 r. W 2002 r. notujemy dalsze przyspieszenie skali wzrostu, zaś od 2003 r. można mówić o stabilizacji, a w badaniach z 2007 r. zauważono znaczący spadek.
- Stabilizacja liczby osób nadużywających kokainy. Do 1996 r. spotykano w lecznictwie stacjonarnym tylko pojedyncze osoby nadużywające tego środka, w 1997 r. ich liczba skokowo wzrosła. Od 1998 r. notowano stabilizację, przerwana spadkiem w 2001 r. i wzrostem w 2002 r. Od 2003 r. notujemy stabilizację na poziomie wyższym niż w końcówce lat dziewięćdziesiątych. Potwierdzają to także badania z 2007 r.

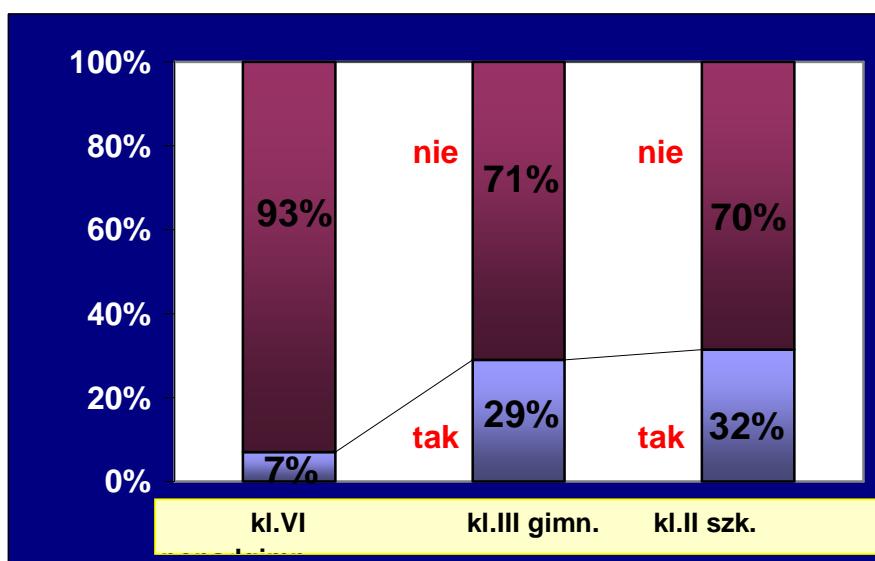
- Badania z 2007 r. wykazują tendencję spadkową, jeśli chodzi o zażywanie ekstazy.
- Generalnie można stwierdzić, że porównując wyniki z 2007 r. z wynikami badań z lat 1995, 1997 i 2003, odnotowujemy załamanie się trendu wzrostowego eksperymentowania ze środkami odurzającym wśród badanej młodzieży szkolnej.

O problem nadużywania narkotyków zapytaliśmy uczniów nowotarskich szkół:

Ile osób z twojego środowiska zażywa narkotyki	Szk. podst. VI kl.	Gimnazjum III kl.	Szk. ponadgimn. II kl.
większość	0 %	5 %	0 %
około połowy	0 %	7 %	0 %
mniejszość	2 %	18 %	29 %
pojedyncze przypadki	5 %	35 %	43 %
nikt	93 %	35 %	28 %

Młodzież szkół Nowego Targu spostrzega problem zażywania narkotyków przez swoich rówieśników jako marginalny. Młodzi ludzie, jeśli już dostrzegają takie zjawisko, to głównie jako pojedyncze przypadki.

Kolejnym badanym przez nas obszarem był osobisty stosunek uczniów do narkotyków. Oto odpowiedzi na pytanie: „Czy kiedykolwiek miałeś kontakt z jakimiś środkami odurzającymi?”.

Co czternasty szóstoklasista, 29% uczniów gimnazjum oraz co trzeci uczeń II klasy szkół ponadgimnazjalnych przyznaje się do kontaktów ze środkami odurzającymi.

Jakie środki są najczęściej zażywane przez uczniów? Dla porównania podajemy wyniki badań ogólnopolskich ESPAD (J.Sierosławski, A. Zieliński – 2003 r.) w grupie wiekowej 15-16-latków i młodzieży starszej.

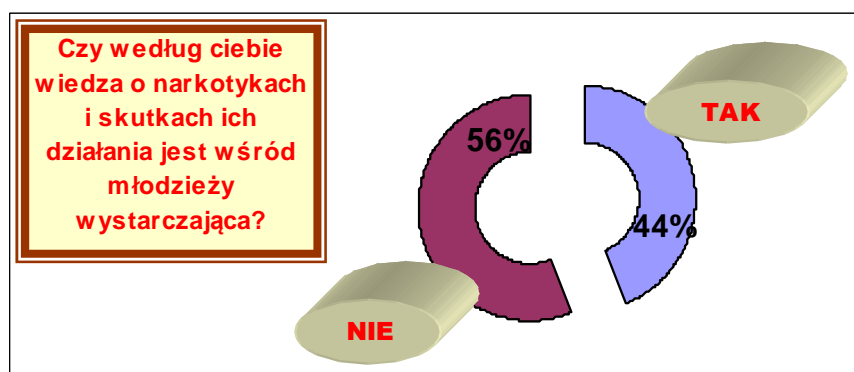
Rodzaj środka	Klasa	Szkoly podstawowe kl. VI	Gimnazjum Kl. III		Szkoly ponadgimn. Kl. II	
			NOWY TARG	ESPAD-2011r. (ogólnopolskie)	NOWY TARG	ESPAD-2011r. (ogólnopolskie)
środki nasenne		3 %	3 %	15 %	0 %	17 %
klej, rozpuszczalnik		2 %	3 %	9 %	3 %	6 %
marihuana lub haszysz		0 %	11 %	24 %	27 %	37 %
GHB		0 %	0 %	1 %	0 %	1 %
amfetamina		0 %	0 %	5 %	2 %	8 %
ecstasy		0 %	0 %	3 %	0 %	5 %
heroína		0 %	0 %	1 %	0 %	1 %
kokaina		0 %	1 %	3 %	0 %	3 %
relewin*		0 %	0 %	2 %	0 %	2 %
LSD lub inne halucynogeny		0 %	0 %	3 %	0 %	3 %
grzyby halucynogenne		0 %	0 %	3 %	0 %	3 %
polska heroína		0 %	0 %	2 %	0 %	2 %
sterydy anaboliczne		0 %	0 %	3 %	0 %	3 %
alkohol razem z tabletkami		0 %	2 %	6 %	0 %	7 %
inne		2 %	4 %	-	0 %	-

* W ankietach szkolnych umieszczono nazwę nieistniejącego narkotyku o nazwie relewin. Traktowano to jako test prawdziwości. Ankiety osób, które przyznawały się do przyjmowania tego „narkotyku” traktowane są jako niewiarygodne i nie są uwzględniane w opracowywaniu wyników badań.

Najczęściej używanym środkiem odurzającym jest marihuana. Towarzyszy często temu powszechne przekonanie młodych ludzi o małej szkodliwości tej substancji. Nie jest to prawdą, a większość osób biorących groźniejsze środki odurzające zaczynała właśnie od tzw. „miękkich narkotyków” (haszyszu i marihuany). Warto zwrócić uwagę także na zażywanie środków wziewnych (kleje, rozpuszczalniki). One także często mają wśród uczniów opinię środków bezpiecznych, co jest bardzo dużym nieporozumieniem. Wdychane opary działają bezpośrednio na tkankę mózgową doprowadzając do zniszczenia kilkuset tysięcy komórek nerwowych. Wdychanie tych środków może skończyć się śmiercią na skutek uduszenia lub niewydolności serca. Bardzo istotną sprawą jest pytanie o częstotliwość kontaktów z narkotykami.

<i>Czy miałeś kontakt ze środkami odurzającymi:</i>	Szk. podst. VI kl.	Gimnazjum III kl.	Szk. ponadgimn. II kl.
Kiedyskolwiek	7 %	29 %	32 %
W ciągu ostatnich 12 miesięcy	3 %	26 %	30 %
W ciągu ostatnich 30 dni	3 %	10 %	26 %

Jednym z podstawowych sposobów radzenia sobie z problemem narkomanii powinny być oddziaływania profilaktyczne. Zobaczmy jak swoją wiedzę o zagrożeniach związanych z używaniem narkotyków oceniają sami uczniowie.

Czterech na dziesięciu badanych uczniów wyraża przekonanie o posiadaniu przez jego rówieśników wystarczającego poziomu wiedzy o działaniu środków odurzających, zaś pozostali ankietowani odczuwają deficyt w tym zakresie. A przecież wiedza na ten temat nie powinna być tematem tabu. Należy z młodymi ludźmi rozmawiać o ich problemach, powinno

się mówić o sposobach, jakimi mogą być nakłaniane do wzięcia narkotyku i jak sobie w takich sytuacjach radzić. W związku z tym chcieliśmy się dowiedzieć, czy uczniowie rozmawiają o narkotykach z rodzicami? Otrzymaliśmy następujące odpowiedzi:

	Szk. podst. VI kl.	Gimnazjum III kl.	Szk. ponadgimn. II kl.
TAK	52 %	44 %	32 %
NIE	48 %	56 %	68 %

W naszych badaniach sprawdzaliśmy też, jak wygląda dostępność do środków odurzających w szkołach Nowego Targu. Zapytaliśmy, czy uczniowie spotkali osobę, która rozprowadza narkotyki?:

a/ w szkole:

	Szk. podst. VI kl.	Gimnazjum III kl.	Szk. ponadgimn. II kl.
TAK	3 %	10 %	20 %

b/ poza szkołą:

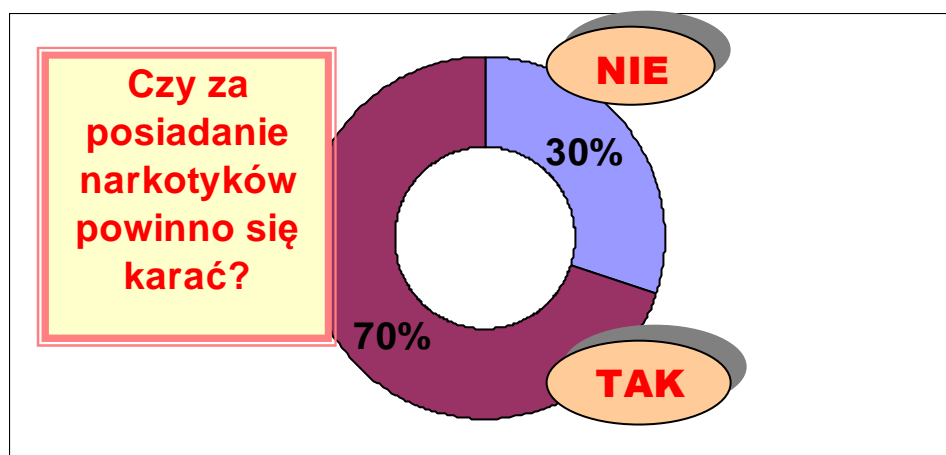
	Szk. podst. VI kl.	Gimnazjum III kl.	Szk. ponadgimn. II kl.
TAK	12 %	45 %	52 %

Chcieliśmy się dowiedzieć jaka jest dostępność do narkotyków, ponieważ ma ona bardzo istotny wpływ na sięganie po te substancje. Na pytanie: „Gdzie według ciebie najłatwiej można kupić narkotyki?” młodzi ludzie podają, że:

	Kl. VI	Kl. III gimnazjum	Kl. II szkół ponadgimnazj
Nie znam takich miejsc	64 %	61 %	42 %
Ulica, park	3 %	10 %	0 %
Szkoła	0 %	7 %	23 %
Dyskoteka, pub	19 %	16 %	42 %
Mieszkanie dealera	10 %	7 %	6 %
Inne miejsca	9 %	18 %	8 %

Jak z tego widać, młodzi ludzie mają przekonanie, że w narkotyki można najprędzej zaopatrzyć się na dyskotecie czy w pubie, ale kupno środka odurzającego w innych miejscach też nie nastręcza trudności. Prawie 3/4 szóstoklasistów, sześciu na dziesięciu gimnazjalistów oraz 42% uczniów szkół ponadgimnazjalnych nie zna takich miejsc. Są to odpowiedzi pozytywnie diagnostyczne – świadczą o tym, że ta część uczniów nie jest prawdopodobnie zainteresowana dostępem do substancji psychoaktywnych.

Na koniec chcieliśmy zobaczyć, jakie poglądy mają młodzi ludzie na sprawę odpowiedzialności karnej za posiadanie narkotyków.

Przyjrzyjmy się statystyce prowadzonej przez Komendę Powiatową Policji. Liczba prowadzonych na terenie powiatu nowotarskiego postępowań w związku z przestępstwami wynikającymi z łamania zapisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii wygląda

następująco: w roku 2004 – ujawniono 75 przypadków, w 2005 – 59 przypadków, 2006 – 32 przypadki, w roku 2007 – 105 przypadków, w roku 2008 – 152 przypadki, w roku 2009 – 115 przypadków, w roku 2010 – 134 przypadki, w roku 2011 – 224 przypadki, w roku 2012 – 268 przypadki, w roku 2013 – 295 przypadków, w roku 2014 - 299 przypadków.

Na terenie Nowego Targu od 2000 roku funkcjonuje punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych od narkotyków i ich rodzin. W ramach pracy punktu w 2014 r. z oferty punktu korzystało 26 pacjentów, w tym 14 współuzależnionych, udzielono 58 porad indywidualnych, przeprowadzono 10 sesji rodzinnych, 4 osoby skierowano do placówek leczenia długoterminowego, 1 osoba na detoksykację i 7 osób na konsultacje psychiatryczną. Ze statystyki Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, iż w roku 2014 objęto pomocą 3 rodziny, w której występował problem narkomanii.

W ostatnim dziesięcioleciu w Polsce konieczne wydaje się podjęcie bardziej radykalnej walki ze zjawiskiem narkomanii. Siła narkotyku tkwi w mocy zawartych w nim trucizn oraz ich ujemnych oddziaływaniach na sferę fizyczną i psychiczną człowieka. Potrzeba zainteresowania społeczeństwa narkomanią jest coraz większa, z uwagi na konieczność zapobiegania jej. Leczenie jest bardzo trudne, a wyniki kuracji nie dają podstaw do zbytniego optymizmu. Zasadniczej roli nabierają więc zagadnienia profilaktyki, w tym jak najszerszej edukacji dzieci, młodzieży, nauczycieli i wychowawców. W ostatnim dziesięcioleciu w Polsce konieczne wydaje się podjęcie bardziej radykalnej walki ze zjawiskiem narkomanii i nadużywania innych środków psychoaktywnych. W 2010 r. Nowy Targ zderzył się ze zjawiskiem sprzedaży narkotyków nowej generacji tzw. „dopalaczy”, które były dostępne w obrocie handlowym. Zdecydowane działanie na poziomie rządu pozwoliło zmarginalizować to zjawisko nie mniej jednak problem może w przyszłości powrócić pod taką czy inną postacią. Siła narkotyku tkwi w mocy zawartych w nim trucizn oraz ich ujemnych oddziaływaniach na sferę fizyczną i psychiczną człowieka. Potrzeba zainteresowania społeczeństwa narkomanią jest coraz większa, z uwagi na konieczność zapobiegania jej. Leczenie jest bardzo trudne, a wyniki kuracji nie dają podstaw do zbytniego optymizmu. Zasadniczej roli nabierają więc zagadnienia profilaktyki, w tym jak najszerszej edukacji dzieci, młodzieży, nauczycieli i wychowawców.

Rozdział III. Podsumowanie diagnozy.

Zespół dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie Miasta Nowego Targu korzystał z szeregu możliwości pozyskania informacji od jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Diagnoza posłużyła do sporządzenia analizy SWOT i w dalszej części wyznaczenia celów strategicznych, rozpisanych na poszczególne zadania. Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu.

Zespół opracowujący dokument uznał, iż problemami, dla których w pierwszej kolejności należy zaprogramować działania, są dysfunkcje występujące w rodzinach. Rodzinę należy wzmocnić, tak aby w skuteczniejszy sposób mogła opierać się pojawiającym się kryzysom. Odpowiedniego wsparcia należy też udzielić osobom niepełnosprawnym i starszym, czyli grupom zwiększającym się na terenie Miasta Nowego Targu. Bardzo ważne jest przeciwdziałanie bezrobociu, które w swoich następstwach prowadzi do ubóstwa, stwarza ryzyko bezdomności i niezaradności życiowej i opiekuńczo-wychowawczej. Istotnym zagadnieniem jest przemoc domowa, której konsekwentnie należy przeciwdziałać. Istotnym zagadnieniem jest także przeciwdziałanie uzależnieniom, negatywnie wpływającym na kondycję lokalnej społeczności.

W pośredni sposób na funkcjonowanie lokalnej społeczności wpływa również kondycja i działalność organizacji pozarządowych oraz system monitorowania i oceny pojawiających się problemów społecznych. Samorząd Miasta powinien prowadzić i rozwijać współpracę z sektorem pozarządowym, aby móc w skuteczny sposób realizować nowatorskie rozwiązania i występować o fundusze wspomagające rozwiązywanie problemów lokalnych.

Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami partycypacji społecznej i pomocniczości, nie sposób nie dostrzec w dokumencie programowym powyższych kwestii i wskazać dla nich właściwych możliwości rozwoju.

Bezrobocie

Bezrobocie jest jednym z głównym i najważniejszych problemów społecznych. Powoduje ono obniżenie standardu życia, utratę własnej godności, poczucie odrzucenia przez społeczeństwo. Jest bezpośrednią przyczyną następujących zjawisk: alkoholizmu, przemocy itp. Wszystko to zakłóca prawidłowe funkcjonowanie rodziny. Niewielki spadek liczby bezrobotnych wynika

nie tylko z poprawy koniunktury gospodarczej, ale jest też związany z emigracją zarobkową młodych ludzi za granicę. Zważywszy na sytuację społeczną i gospodarczą należy zauważyć, że skala ubóstwa i bezrobocia może w ciągu najbliższych lat wzrastać, stąd konieczne są działania uprzedzające tę sytuację – oczywiście w tych przypadkach, w których jest to możliwe – m. in. poprzez projekty zawierające naukę gospodarowania zasobami finansowymi. Nawet jeśli do roku 2020 tendencja bezrobocia będzie spadkowa, to nadal pozostanie szereg osób nieprzystosowanych do pozostawania w zatrudnieniu. Dla tej grupy osób trzeba będzie zaplanować działania korzystając z rozwiązań, jakie stwarza ekonomia społeczna.

Ubóstwo

Podstawowym powodem ubóstwa jest bezrobocie. W związku z tym, że zakłada się w kolejnych latach stopniowy wzrost bezrobocia, to należy również zakładać spadek dochodów własnych gospodarstw domowych, a tym samym spadek ich zamożności i wzrost ubóstwa. Pożądanym kierunkiem rozwoju miasta powinno być doprowadzenie do większej integracji społecznej w gminie oraz poprawy jakości kapitału ludzkiego. Lepsza jakość kapitału ludzkiego i społecznego wpłynie korzystnie na ogólną atrakcyjność gminy oraz wywoła dodatkowe mechanizmy rozwojowe. Środkiem do osiągnięcia tego celu powinny być nie tylko inwestycje w rozwój infrastruktury społecznej, ale również – a może przede wszystkim - działania nakierowane na podnoszenie poziomu wykształcenia mieszkańców oraz mobilizowanie ich do większej aktywności społecznej, przy jednoczesnym ograniczaniu negatywnych zjawisk ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Rodzina odgrywa kluczową rolę w funkcjonowaniu jednostek i społeczeństwa. W rodzinie dokonuje się podstawowy proces wychowywania dziecka i wprowadzenia go w krąg kontaktów społecznych, jest ona pomostem między jednostką, a społeczeństwem, wskazując w ten sposób na jej podstawową rolę w społeczeństwie. Każda rodzina pełni różne funkcje, a realizacja tych funkcji zależy od struktury rodziny, jak również od liczebności dzieci. Czasami zdarza się, że rodzina ma problemy w wypełnianiu swoich funkcji z różnych przyczyn, a członkowie tej rodziny mają problemy w wypełnianiu ról społecznych. Realizacja działań podejmowanych w rozwiązywaniu tego problemu winna przyczynić się do spadku liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. Ważną rolę będzie odgrywało poszerzanie wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich.

Niepełnosprawność i starość

Przedstawiona analiza demograficzna również w ujęciu perspektywicznym wskazuje na fakt, że jesteśmy społeczeństwem, które się starzeje. W związku z prognozami ludności na wskazanym terenie przewiduje się wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. W związku z czym mogą nasilić się problemy charakterystyczne dla podeszłego wieku m.in.: samotność, choroby, inwalidztwo, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności, uzależnienie funkcjonalne, które jest pogłębianie przez brak lub niedostateczną ilość sprzętu ortopedycznego czy dostępności usług rehabilitacyjnych. W związku z tym w prognozowanym okresie może nasilić się problem niepełnosprawności. Niepełnosprawni są grupą zróżnicowaną, nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale też wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. W skali całego kraju większość osób niepełnosprawnych (84%) utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur, zasiłków i sytuacja ta w najbliższym czasie nie ulegnie diametralnym zmianom i będzie stanowić wyzwanie dla lokalnej polityki społecznej. Formułując kierunki polityki społecznej trzeba pamiętać o prowadzeniu szeroko zakrojonych działań mających przeciwdziałać społecznemu wykluczeniu osób niepełnosprawnych (np. likwidacja barier architektonicznych, profilaktyka społeczna) oraz prowadzących do zwiększenia ich aktywności zawodowej i społecznej.

Przemoc w rodzinie

Do jednych z najczęstszych przyczyn przemocy w rodzinie zaraz po braku umiejętności nad gniewem i złością, zalicza się uzależnienie od alkoholu. W związku z tym, że w kolejnych latach problem uzależnienia od alkoholu prawdopodobnie będzie się pogłębiał, to należy zakładać, że nasili się również zjawisko przemocy domowej. Wydaje się, że o ile jej poziom nie będzie wzrastał, to wraz ze wzrostem świadomości społecznej, coraz więcej przypadków będzie ujawnianych, stąd instytucje samorządu lokalnego muszą wykazywać aktywność w przychodzeniu z pomocą, zarówno ofiarom przemocy jak i poprzez stosowne programy korekcyjne – sprawcom przemocy. Cenny będzie również rozwój kampanii profilaktycznych adresowanych do ogółu społeczeństwa jak i wybranych grup zawodowych (np. lekarzy pierwszego kontaktu), w celu zwiększenia ich profesjonalizmu.

Alkoholizm, narkomania

Spożycie alkoholu stopniowo staje się sposobem na złagodzenie problemów psychicznych odczuwanych przez daną osobę, a tym samym jest jednym z dominujących środków na pokonanie codziennych przeciwności i kłopotów. Niebagatelne znaczenie mają problemy materialne wywołane głównie brakiem zatrudnienia. W konsekwencji jego wzrostu można oczekiwać, że liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych

będzie miała tendencję wzrostową. Wydaje się, że w perspektywie roku 2020, nadal ta kwestia pozostanie poważnym wyzwaniem dla kształtowania lokalnej polityki społecznej, stąd konieczne będą działania profilaktyczne dla całej populacji, szczególnie dzieci i młodzieży, jak również działania interwencyjne w stosunku do osób nadużywających alkoholu. W odniesieniu do dzieci i młodzieży szczególnie cenne będą inicjatywy dotyczące zagospodarowania ich czasu wolnego oraz rozwój pomocy pedagogicznej i psychologicznej, która może być realizowana także w środowisku lokalnym w oparciu o świetlice środowiskowe jako placówki wsparcia dziennego.

Wymienione wyżej aspekty wskazują na potrzebę aktywnego podejścia do tematu lokalnej polityki społecznej, polegającego na zrozumieniu opisanych barier i tendencji, a następnie na poszukiwaniu skutecznych dróg wyjścia z negatywnej sytuacji. Istnieje powszechna zgoda na to, aby pewne grupy społeczne były objęte programami pomocowymi, które rekompensują negatywny wpływ czynników środowiskowych, ekonomicznych lub społeczno-kulturowych sprzyjających powstawaniu zjawiska wykluczenia społecznego. Niepodjęcie działań zaradczych w przypadku części problemów mogłoby spowodować utrwalanie się dysfunkcji i nierówności społecznych, a także budzić niepokoje wśród ludności. W takim razie, jak zaplanować cele i działania, aby podnosić szanse wszystkich mieszkańców na dobre życie, jednocześnie zachowując równowagę pomiędzy pomaganiem a uzależnianiem od pomocy? Odpowiedź znajduje się w dalszej części Strategii.

Niniejszy dokument został skonstruowany w oparciu o zasadę równości szans. w tym równości szans kobiet i mężczyzn zakłada zatem uprawnienie każdego mieszkańca gminy do równego i sprawiedliwego traktowania przez władze publiczne, które wyraża się nie tylko poprzez gwarantowany prawami człowieka zakaz dyskryminacji (m.in. ze względu na płeć, wiek, wyznanie religijne czy narodowość), ale również w tworzeniu przez władze warunków umożliwiających swobodny dostęp obywateli do różnych zasobów i usług społecznych, np. edukacji, kultury, rynku pracy.

Część II. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Wprowadzenie.

Wszystkie działania podejmowane w ramach lokalnej strategii rozwiązywania problemów społecznych powinny spełniać następujące przesłanki:

1. Zapewnienie warunków do partnerskiej współpracy instytucji samorządowych z organizacjami pozarządowymi.
2. Preferowanie rozwiązań systemowych i interdyscyplinarnych, pozwalających na kompleksowe działania.
3. Preferowanie działań opartych o realizację konstytucyjnej zasady pomocniczości.
4. Preferowanie programów zmierzających do aktywizacji społecznej mieszkańców i sprzyjających ich samoorganizowaniu się.
5. Organizowanie działań w oparciu o profesjonalnie wykształconych pracowników służb społecznych.
6. Preferowanie rozwiązań środowiskowych przed instytucjonalnymi.
7. Preferowanie długofalowych działań opartych na pracy socjalnej przed doraźnymi rozwiązaniami finansowymi.
8. Organizowanie działań w formie projektów nakierowanych na zaspokajanie konkretnej potrzeby lub potrzeb konkretnej grupy mieszkańców.

Realizacja strategii powinna przebiegać poprzez tworzenie i wdrażanie konkretnych programów działania i projektów socjalnych zgodnie z przyjętymi celami i kierunkami działań.

Rozdział I. Wizja przyszłości i cel nadrzędny (misja) Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

1. Wizja

Wizja nie jest terminem jednoznacznym. W teorii i praktyce kierowania wizja definiowana jest jako „pozytywne wyobrażenie przyszłości organizacji lub osoby, wyprowadzone na podstawie uznawanych wartości i idei, z którego wywodzą się cele i plany działania”. Wizja powinna być sformułowana w sposób jasny i czytelny dla przeciętnego mieszkańca. Należy mieć na uwadze, że treść wizji nie powinna być zbiorem nierealnych życzeń. Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu gminy, jaki chcielibyśmy osiągnąć za pięć lat. Wizja określa bardzo ogólnie dlaczego działamy, dokąd zmierzamy, jakie chcemy osiągnąć cele. W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Nowy Targ wizję sformułowano w następujący sposób:

Nowy Targ jest miastem przyjaznym dla mieszkańców, w którym funkcjonuje sprawny system umożliwiający poszczególnym osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości, uprawnienia i umiejętności.

2. Cel nadrzędny (misja).

Misja to nadrzędny cel przedsięwzięcia – cel, który motywuje ludzi zaangażowanych w przedsięwzięcie i jednoczy grupy. Niezależnie od momentu, w którym nastąpi sformułowanie misji, proces jej określania sprowadza się w zasadzie do odpowiedzi na kilka fundamentalnych pytań: po co istnieje gmina, dla kogo istnieje, co chcemy zrobić, kto jest naszym klientem, jakie są jego potrzeby, co chcemy mu zaoferować, dokąd zmierzamy? W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Nowy Targ misję sformułowano w następujący sposób:

Polityka społeczna prowadzona przez samorząd lokalny miasta Nowy Targ zapewnia naszym mieszkańcom poczucie bezpieczeństwa, kompleksową opiekę nad rodziną, wspomaga najsłabszych, służy rozwiązywaniu problemów uzależnień, przeciwdziała wykluczeniu społecznemu oraz umożliwia pełne uczestnictwo w życiu społeczności lokalnej.

Rozdział II. Pozycja strategiczna miasta Nowy Targ. Analiza SWOT

Analiza SWOT pozwala ocenić wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju. Pozwala na wyznaczenie priorytetów i dostarcza „drogowskazów” do działania. Opiera się na diagnozie i grupuje problemy na słabe i mocne strony oraz szanse i zagrożenia. Jej schemat klasyfikacyjny wygląda następująco:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths)
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses)
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities)
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats)

Mocne strony – to obszary, gdzie obecne działania i stosowane metody oceniamy jako skuteczne wobec aktualnych i przyszłych potrzeb. To zjawiska pozytywne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju gminy, na które bezpośredni wpływ ma sama gmina.

Słabe strony – to obszary występowania słabości w odniesieniu do obecnych i przyszłych potrzeb oraz przeszkód w wykorzystywaniu szans. To zjawisko ograniczające możliwości rozwoju, na które bezpośredni wpływ ma sama gmina.

Szanse – to obszary, które mogą wspierać nasze przewidywane działania i mają korzystny wpływ na rozwój gminy. To zjawisko pozytywne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju gminy, występowanie którego jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu gminy.

Zagrożenia – to obszary, które będą miały niekorzystny wpływ na rozwój gminy i na przewidywane działania. To zjawisko negatywne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju gminy, występowanie którego jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu gminy.

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia, które należy pokonać. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej. W toku dyskusji zespołu zadaniowego opracowującego niniejszą strategię dokonano analizy SWOT obszarów zamieszczonych w dalszej części strategii.

PROBLEM BEZROBOCIA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - działalność Powiatowego Urzędu Pracy; - rozwinięta sieć usług PUP w tym znaczna liczba realizowanych programów na rzecz osób bezrobotnych (w tym finansowanych ze środków unijnych); - działalność w Nowym Targu agencji pośrednictwa pracy „Ingeus” - realizacja programów przeciwdziałających bezrobociu a sprzyjających aktywizacji zawodowej przez inne jednostki niż PUP tj. OPS czy PCPR; - możliwość wykonywania prac społecznie użytecznych; - funkcjonowanie systemu dotacji na otwarcie działalności gospodarczej dla nowych podmiotów; - korzystny klimat dla przedsiębiorczości czego wynikiem jest coraz szybszy przyrost podmiotów w sektorze prywatnym i nadwyżka noworejestrowanych firm nad wyrejestrowywanymi; - funkcjonowanie systemu umożliwiającego odbywanie stażu w zakładach pracy oraz podejmowanie prac interwencyjnych; - zaradność i operatywność mieszkańców; - dobra współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w sferze ekonomii społecznej; - przedsiębiorczość mieszkańców w podejmowaniu działalności, gospodarczej na własny rachunek; - funkcjonowanie jarmarku jako miejsca dającego zatrudnienie; - funkcjonowanie dużej ilości placówek handlowych, - funkcjonowanie wielu zakładów reprezentujących sferę budżetową; - funkcjonowanie zakładu pracy chronionej dla osób niepełnosprawnych; 	<ul style="list-style-type: none"> - niewielka ilość dużych przedsiębiorstw; - niewystarczająca liczba ofert pracy; - niskie kwalifikacje osób bezrobotnych; - stosunkowo wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych; - sezonowość rynku pracy; - emigracja mieszkańców szczególnie młodych do innych krajów i migracja do innych miast; - brak atrakcyjnych warunków do zatrudniania młodych ludzi; - bierność klientów PUP i absolwentów szkoleń, niechęć do podejmowania pracy, rejestracja w Urzędzie Pracy wyłącznie z powodu zainteresowania nabyciem uprawnień do świadczeń socjalnych i zdrowotnych; - bierność i niezaradność klientów OPS w poszukiwaniu pracy; - obniżona w ostatnich latach kondycja finansowa i potencjał rozwoju znaczących dla Miasta podmiotów gospodarczych spowodowana nasileniem kryzysu finansowo-gospodarczego; - szara strefa bezrobocia (bezrobocie ukryte);

<ul style="list-style-type: none"> - funkcjonowanie spółdzielni socjalnej jako miejsca zatrudnienia dla osób bezrobotnych, niepełnosprawnych, niezaradnych życiowo; 	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój małych i średnich przedsiębiorstw; - pojawienie się nowych inwestorów; - rozwój strefy aktywności gospodarczej; - wzrost liczby turystów odwiedzających miasto w wyniku powstawania nowych produktów turystycznych (trasy piesze, ścieżki rowerowe, narciarskie, edukacyjne, konne, wyciąg narciarski itp.); - realizacja projektu pn. „Historyczno-kulturowo-przyrodniczy Szlak dookoła Tatr”; - funkcjonowanie w mieście ośrodka akademickiego; - coraz wyższa świadomość społeczna o wadze podnoszenia kwalifikacji zawodowych; - działalność organizacji pozarządowych. Rozwój podmiotów działających w sferze ekonomii społecznej; - nowe przepisy ułatwiające podejmowanie działalności gospodarczej; - wdrażanie programów przeciwdziałania bezrobociu dla podopiecznych OPS; - wdrażanie programów na rzecz aktywizacji i zatrudnienia osób niepełnosprawnych przez PCPR; - możliwość pozyskiwania funduszy z różnych źródeł przez instytucje i organizacje pozarządowe działające na rzecz przeciwdziałania bezrobociu; - dostęp do szerokiej gamy pożyczek umożliwiających rozpoczęcie działalności gospodarczej; - powstanie nowych spółdzielni socjalnych; 	<ul style="list-style-type: none"> - kryzys ekonomiczno-gospodarczy. Utwierdzenie się spadkowego trendu koniunktury gospodarczej w kraju i na świecie; - niepewna sytuacja gospodarcza kraju i państw Unii Europejskiej (globalny kryzys gospodarczy, mający wpływ na kondycję ekonomiczną /sytuację przedsiębiorców/ zakładów pracy. Problem uchodźców z państw zagrożonych konfliktami wojennymi); - załamanie koniunktury na rynku handlu i usług; - wzrastająca liczba klientów OPS z powodu bezrobocia; - upadek dużych zakładów pracy, zwolnienia grupowe; - sezonowość pracy; - duża konkurencja ze strony okolicznych miejscowości położonych bliżej szlaków i atrakcji turystycznych; - starzenie się społeczeństwa; - postępujący proces ubożenia mieszkańców i zmniejszanie się poziomu aktywności zawodowej; - wysoka atrakcyjność ofert pracy pracodawców zagranicznych, a w związku z tym migracja za granicę znacznej części nisko i wysokokwalifikowanych pracowników; - zjawisko uzależnienia od pomocy społecznej i dziedziczenia biedy; - narastanie zjawiska wyuczonej bezradności; - niskie płace w stosunku do wysokości świadczeń systemu zabezpieczenia społecznego; - mała aktywność bezrobotnych w poszukiwaniu pracy, mała mobilność bezrobotnych na rynku pracy; - wysokie koszty zatrudnienia; - wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej dla samozatrudnionych czy mini przedsiębiorstw (ZUS, podatki)

	- wzrost poziomu bezrobocia i utrwalenie się obszarów bezrobocia długotrwałego;
--	---

SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA UBÓSTWU

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - skonsolidowana działalność OPS (dobra znajomość środowiska, przygotowany personel); - sprawny system udzielania świadczeń socjalnych (świadczenia rodzinne, świadczenia pomocy społecznej, dodatki mieszkaniowe); - realizacja przez OPS programów aktywizacji zawodowej w ramach grantów unijnych; - działalność wielu organizacji pozarządowych i parafii na rzecz przeciwdziałania ubóstwu; - współpraca pomiędzy instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz przeciwdziałania ubóstwu; - uzupełnienie usług administracji publicznej przez podmioty ekonomii społecznej poprzez świadczenie pozaustawowych form wsparcia (odzież, pomoc żywnościowa, usługi opiekuńcze stacji Caritas i Totus Tuus, sprzęt inwalidzki itp.); - funkcjonowanie magazynu odzieży używanej oraz stołówki prowadzonej przez PKPS dla osób bezdomnych, najuboższych i niezaradnych życiowo; - działalność PKPS i koła ZWR Rodzina Trzy Plus w zakresie 	<ul style="list-style-type: none"> - dużo dokumentacji, a za mało czasu na pracę socjalną w OPS; - obciążone stanowiska pracy w OPS; - zmieniające się przepisy prawne w sferze pomocy społecznej; - powierzanie coraz to nowych zadań gminom w zakresie pomocy społecznej; - niewystarczająca ilość mieszkań komunalnych i socjalnych; - niezaradność i mała mobilność osób bezrobotnych; - bezradność, niska motywacja, niskie kwalifikacje i kompetencje społeczne bezrobotnych podopiecznych OPS; - zjawisko uzależnienia od systemu pomocy społecznej, zjawisko „dziedziczenia biedy”; - zjawisko patologii społecznych (alkoholizm, narkomania, hazard); - niewystarczająca aktywność organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania środków pozabudżetowych pomocowych na realizację zadań przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu; - brak pomieszczenia pobytu dziennego np. ogrzewalni dla osób bezdomnych; - brak łazni miejskiej dla osób pozbawionych pomieszczeń

<p>pozyskiwania środków spożywczych z żywnościowych programów ministerialnych i dystrybucji ich osobom potrzebującym;</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie dzieciom z rodzin najuboższych wypoczynku w okresach przerw w nauce; - zapewnienie dzieciom z rodzin najuboższych posiłków w szkołach; - funkcjonowanie systemu stypendialnego dla uczniów z rodzin najuboższych; - funkcjonowanie systemu pomocy w formie wyprawek szkolnych; - działalność PKPS w zakresie udzielania pomocy żywnościowej i rzeczowej osobom i rodzinom najuboższym; - system pomocy osobom bezdomnym; - działalność uczelni wyższych w Nowym Targu, szczególnie Podhalańskiej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej; - właściwe postrzeganie pomocy społecznej przez władze miasta; - funkcjonowanie systemu grantów i pożyczek dla organizacji pozarządowych; - działalność spółdzielni socjalnych; - istnienie budynku socjalnego zapewniającego lokale dla osób najuboższych; 	<p>higienicznych w ich miejscach pobytu</p>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - pozyskiwanie środków na zatrudnienie socjalne z funduszy UE; - współpraca z organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu; - wzrost zainteresowania wolontariatem jako formą aktywizacji środowiska lokalnego; - rozwój usług na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych; - udział klientów OPS w programach unijnych mających na celu reintegrację zawodową; - system możliwości odbywania stażów oraz podejmowania prac interwencyjnych przez osoby rozpoczynające doświadczenie 	<ul style="list-style-type: none"> - powiększanie się dysfunkcji rodzinnych; - wzrost bezrobocia; - zubożenie społeczeństwa; - zwiększenie zjawiska bezdomności; - rozszerzanie się zjawiska patologii społecznych; - wzrost kryzysu ekonomiczno-gospodarczego; - brak możliwości opieki ze strony rodziny nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi; - niski stopień wiedzy prawnej wśród społeczeństwa; - brak perspektyw zawodowych, zwłaszcza dla ludzi młodych –

<p>zawodowe;</p> <ul style="list-style-type: none"> - pozyskiwanie nowych inwestorów oferujących miejsca pracy; - rozwój Podhalańskiej Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej; - udział pracowników socjalnych w szkoleniach; - praca w oparciu o kontrakty socjalne i projekty socjalne; - pozyskiwanie nowych lokali komunalnych i socjalnych; - wzrost świadomości sytuacji prawnej wśród społeczeństwa; - poprawa świadomości przedstawicieli organizacji pozarządowych o możliwościach pozyskiwania środków pomocowych; - funkcjonowanie i rozwój placu targowego jako miejsca dającego zatrudnienie; - utworzenie nowych spółdzielni socjalnych; - uruchomienie tymczasowego schronienia dla osób bezdomnych w formie ogrzewalni; 	<p>emigracja zarobkowa na skalę masową, niekorzystne zjawiska w rodzinach spowodowane długookresowymi wyjazdami;</p> <ul style="list-style-type: none"> - niestabilna polityka finansowa państwa wobec samorządów; - powierzanie nowych zadań bez zabezpieczenia wystarczającej ilości środków na ich realizację;
--	---

SYSTEM POMOCY W PRZYPADKACH BEZRADNOŚCI W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - funkcjonowanie w mieście PCPR; - działalność OPS w zakresie rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych; - działalność Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego, - funkcjonowanie świetlic środowiskowych wsparcia dziennego „Renovaro”, „Totus Tuus”; - działalność Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej; - rozwijanie form programu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną; - funkcjonowanie systemu pieczy zastępczej; - działalność w OPS asystentów rodziny; 	<ul style="list-style-type: none"> - obciążone stanowiska pracy szczególnie w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej; - mała ilość kandydatów na rodziców zastępczych; - brak pogotowia opiekuńczego; - brak domu dziecka; - stosunkowo mała oferta dla uczniów wyższych klas gimnazjów możliwości spędzania wolnego czasu; - brak świetlic jako placówek wsparcia dziennego w części miasta na północ od Alei Tysiąclecia;

<ul style="list-style-type: none"> - systematyczna realizacja programu dożywiania dzieci z rodzin najuboższych; - system stypendialny dla najuboższych uczniów; - działalność organizacji pozarządowych w oparciu o granty z samorządu, - rozwinięty system zajęć pozalekcyjnych; - działalność przedszkoli i punktów przedszkolnych; - działalność żłobków; - bogata oferta kulturalna i sportowo-rekreacyjna; - praca pedagogów szkolnych w placówkach oświaty, - praca Sądu Rejonowego w tym Wydziału Rodzinnego i Nieletnich oraz kuratorów sądowych – zawodowych i społecznych; - działalność prewencyjna Komendy Powiatowej Policji, działalność świetlicy resocjalizacyjnej przy komendzie; - aktywne zainteresowanie problemami rodziny władz samorządowych; - funkcjonowanie ogólnopolskiego i lokalnego programu Karta Dużej Rodziny, - współpraca z nowotarskim kołem Związku Dużych Rodzin 3+ - współpraca ponadsektorowa na rzecz pomocy rodzinie i dziecku obejmująca koalicję takich instytucji jak: OPS, PCPR, Urząd Miasta, Policja, kuratorzy sądowi, placówki oświatowe i in. 	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - współpraca z organizacjami pozarządowymi; - utworzenie kolejnej świetlicy dla dzieci i młodzieży jako placówki wsparcia dziennego; - rozwijanie form pracy grupy resocjalizacyjnej dla młodzieży, która weszła w konflikt z prawem; - powstanie nowych żłobków i zapewnienie systemu innych form opieki nad dziećmi do lat 3; - utworzenie we współpracy z organizacjami pozarządowymi Poradni 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost przestępczości wśród dzieci i młodzieży; - brak miejsca dla młodocianych przestępców w placówkach resocjalizacyjnych; - wzrost liczby rodziców niezaradnych życiowo (patologie, niedorozwój umysłowy, choroby psychiczne); - pogłębienie kryzysu ekonomiczno-gospodarczego mającego negatywny wpływ na poziom życia rodzin; - postępujące rozluźnienie więzów rodzinnych oraz lansowanie

<p>Rodzinnej;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzrost świadomości osób niezaradnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w zakresie szukania form pomocy; - polityka państwa wzmacniająca rolę władz lokalnych w działaniach na rzecz dziecka i rodziny; - rozwijanie systemu zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży szczególnie gimnazjalnej; - możliwość korzystania przez OPS z projektów unijnych; - powstawanie nowych przedszkoli i żłobków; - stosowanie aktywizujących metod pracy socjalnej; - dostępność zewnętrznych źródeł finansowania; - rosnąca świadomość społeczna; - wzrost poziomu wykształcenia wśród mieszkańców; - wdrożenie programów rządowych pomocy rodzinom np. 500+ itp. - pozyskiwanie środków z zewnątrz na programy wspierające rodzinę; 	<ul style="list-style-type: none"> - konsumpcyjnego stylu życia; - deficyty w obszarze codziennego sposobu komunikowania się w relacjach dzieci – rodzice, oraz rodzice – dzieci; - coraz większy brak opieki zapracowanych rodziców nad swoimi dziećmi, brak zainteresowania tym co dzieci robią, degradacja relacji rodzinnych; - bierność klientów pomocy społecznej, zjawisko tzw. dziedziczenia biedy;
--	---

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I STAROŚĆ	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - pomoc udzielana przez OPS i PCPR; - działalność organizacji pozarządowych m. in; Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, PKPS, Fundacji im. Adama Worwy i in. - funkcjonowanie Ośrodka Rehabilitacyjno – Edukacyjno - Wychowawczego; - funkcjonowanie Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego; - funkcjonowanie dwóch Środowiskowych Domów Samopomocy; 	<ul style="list-style-type: none"> - wciąż istniejące bariery architektoniczne i urbanistyczne dla osób niepełnosprawnych; - zbyt wąska oferta kształcenia zawodowego dla osób niepełnosprawnych; - mała oferta pracy dla osób niepełnosprawnych; - istnienie utrwalonej, bardzo niekorzystnej struktury bezrobotnych osób niepełnosprawnych; - brak hospicjum dla osób nieuleczalnie chorych;

<ul style="list-style-type: none">- działalność przy OPS punktu opieki nad chorym w domu i świadczenie usług opiekuńczych;- działalność stacji Caritas i Totus Tuus oferujących usługi w postaci opieki pielęgniarstwie oraz rehabilitacji;- prowadzenie wypożyczalni sprzętu dla osób przewlekle chorych przy Fundacji im. Adama Worwy;- działalność stowarzyszenia Podhalańskie Amazonki;- działalność Oddziału Paliatywnego oraz Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego w Podhalańskim Szpitalu Specjalistycznym im. Jana Pawła II;- współpraca z PCPR w zakresie pozyskiwania miejsc w Domach Pomocy Społecznej;- działalność Uniwersytetu Trzeciego Wieku;- działalność podmiotów ekonomii społecznej zrzeszających seniorów;- funkcjonowanie Nowotarskiej Rady Seniorów;- rozwijająca się infrastruktura dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych;- dostosowanie systemu komunikacji zbiorowej dla potrzeb osób niepełnosprawnych (niskopodłogowe autobusy z tzw. przyklękaniem);- system bezpłatnych przejazdów komunikacją miejską dla osób w podeszłym wieku (70 lat), ociemniałych i niewidomych, oraz osób niepełnosprawnych z I grupą inwalidzką;- działalność dobroczynna miejscowych parafii;- działalność spółdzielni socjalnych;- funkcjonowanie mieszkania chronionego we współpracy z podmiotem ekonomii społecznej;	<ul style="list-style-type: none">- brak domu dziennego pobytu;- stosunkowo mała ilość ławek i miejsc do odpoczynku dla osób niepełnosprawnych i w podeszłym wieku;- niekorzystna dysproporcja pomiędzy mieszkańcami w wieku przed i poprodukcyjnym;- samotność ludzi starszych spowodowana brakiem opieki ze strony rodziny w związku z emigracją zarobkową,
---	--

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - doskonalenie form wolontariatu socjalnego stanowiącego uzupełnienie świadczonych usług opiekuńczych; - współpraca z podmiotami ekonomii społecznej; - wspieranie Nowotarskiego Uniwersytetu III Wieku jako instytucji adresowanej do osób starszych; - wspieranie działalności dla osób starszych – kluby seniora przy jadłodajni PKPS - rozszerzanie form działalności stacji Caritas i Totus Tuus; - powstanie na bazie tzw. „Prewentorium” ośrodka dla osób w podeszłym wieku, chorych i niepełnosprawnych w tym domu dziennego pobytu; - powstanie hospicjum dla osób nieuleczalnie chorych; - aplikowanie przez stowarzyszenia o fundusze pomocowe na realizację programów szczególnie ze środków unijnych; - systematyczna likwidacja barier architektonicznych i komunikacji zbiorowej dla osób niepełnosprawnych; - współdziałanie samorządowych podmiotów polityki społecznej na szczeblu gminy, powiatu; - współpraca z mediami w celu kształtowania pozytywnego wizerunku osoby niepełnosprawnej i w podeszłym wieku; - rozwijanie form działalności Nowotarskiej Rady Seniorów; - powstawanie nowych mieszkań chronionych; - powstanie nowych spółdzielni socjalnych; - realizacja zadań przez samorząd i podmioty ekonomii społecznej w oparciu o środki pomocowe; - niwelowanie barier architektonicznych utrudniających funkcjonowanie osobom niepełnosprawnym. 	<ul style="list-style-type: none"> - powiększanie się dysfunkcji rodzinnych; - powierzanie coraz to nowych zadań gminom bez odpowiednich środków na ich realizację; - ograniczenie środków PEFRON na wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych; - starzenie się społeczeństwa; - uzależnienie się od pomocy społecznej; - wzrost ilości osób niepełnosprawnych; - stosunkowo niski poziom świadomości społeczeństwa o sytuacji osób niepełnosprawnych i starszych, istnienie stereotypów i uprzedzeń; - relatywnie niskie w stosunku do kosztów życia świadczenia emerytalno-rentowe; - możliwość wycofania się służb wojewody ze wspierania działalności środowiskowych domów samopomocy, przekazanie zadania samorządowi; - wzrost zapotrzebowania na placówki opieki całodobowej dla osób starszych i niepełnosprawnych; - niespójne i zmienne prawo socjalne; - niewystarczające środki na likwidację barier architektonicznych; - zmniejszanie się liczby rodzin wielopokoleniowych, zanikanie więzi rodzinnych;

PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - funkcjonowanie miejskiego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie; - działalność przy OPS zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie; - współpraca w ramach funkcjonowania zespołu interdyscyplinarnego z podmiotami ekonomii społecznej w tym: NKA „Rodzina”, PKPS oraz Miejską Komisją Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; - działalność Miejskiej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; - działalność organizacji pozarządowych i miejscowych parafii w zakresie udzielania pomocy ofiarom przemocy; - interwencje Policji zakończone wypełnieniem „Niebieskiej Karty”; - prowadzenie dyżurów prawnych; - prowadzenie dyżurów psychologów; - prowadzenie dyżurów przez pracowników socjalnych; - działalność przy OPS punktu Informacji i Wsparcia dla Osób Uwikłanych w Przemoc; - działalność Ośrodka Interwencji Kryzysowej; - podnoszenie świadomości służb związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej poprzez system szkoleń; - profesjonalna i wykształcona kadra OPS w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - realizacja przez OPS projektów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej; 	<ul style="list-style-type: none"> - zbyt mała liczba wyroków skazujących sprawców przemocy domowej w stosunku do ilości prowadzonych postępowań; - wycofywanie zawiadomień o popełnieniu przestępstwa przez ofiary przemocy domowej; - niedostateczne wykorzystanie przez organy ścigania i wymiar sprawiedliwości już istniejących przepisów prawnych (np. zakaz zbliżania się do ofiary, nakaz opuszczenia lokalu, zobowiązanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych); - koncentracja na przemocy pomiędzy dorosłymi, a niedostateczne zauważanie przemocy wobec dziecka i jego sytuacji w rodzinie; - zbyt mała ilość środków finansowych przeznaczana na działalność Ośrodka Interwencji Kryzysowej; - przyzwolenie społeczne na stosowanie przemocy w rodzinie (mity i stereotypy); - niski poziom świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie i jej konsekwencji oraz wynikająca z tego bierność i tolerancja społeczna dla tego zjawiska; - brak konsekwentnych i zdecydowanych działań w stosunku do sprawców przemocy domowej;

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój Ośrodka Interwencji Kryzysowej; - współpraca z podmiotami ekonomii społecznej; - większe uświadomienie społeczne w zakresie poszukiwania pomocy (dzieci, młodzież, ofiary przemocy); - zwiększenie dostępności informacji o zjawisku poprzez druk broszur, internet i in.; - prowadzenie grup samopomocowych; - uruchomienie programu korekcyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie; - pozyskiwanie środków zewnętrznych np. z Urzędu Wojewódzkiego i UE - realizowana przez Policję i OPS procedura „Niebieskie Karty”; <ul style="list-style-type: none"> - zwiększająca się świadomość społeczna na temat zjawiska przemocy w rodzinie; - przychylność władz samorządowych i lokalnych mediów, 	<ul style="list-style-type: none"> - powiększanie się dysfunkcji rodzinnych; - wzrost ilości osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych; - choroby psychiczne; - wzrost agresywnych zachowań dzieci i młodzieży; - nadal funkcjonujące w społeczeństwie mity, przekonania i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, - brak konsekwentnych i zdecydowanych działań w stosunku do sprawców przemocy domowej; - występowanie sprzeczności pomiędzy istniejącymi przepisami prawa, a możliwością ich wykonania w praktyce przez organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości; - bierność klientów pomocy społecznej;

PRZECIWDZIAŁANIE UZALEŻNIENIU OD ALKOHOLU I NARKOTYKÓW

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - duże zrozumienie władz miasta i wspieranie działań na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień; - wystarczająca ilość środków finansowych na przeciwdziałanie uzależnieniom; - kompleksowa realizacja Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania 	<ul style="list-style-type: none"> - duża dostępność alkoholu niewiadomego pochodzenia; - przyzwolenie społeczne, mity i stereotypy funkcjonujące w społeczeństwie; - niewielka oferta pracy dla osób wykluczonych społecznie uzależnionych od substancji psychoaktywnych; - bezradność osób i rodzin uzależnionych od alkoholu;

<p>Narkomanii;</p> <ul style="list-style-type: none"> - system zajęć w ramach świetlic profilaktyczno-wychowawczych działających przy szkołach podstawowych i gimnazjach; - funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego, świetlic „Renovaro” i „Totus Tuus”; - działalność Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej; - działalność kuratorów sądowych; - kompleksowa realizacja programów profilaktycznych; - realizacja sportowych zajęć pozalekcyjnych, - realizacja programu „trener osiedlowy”; - działalność animatorów sportowych na kompleksach „Orlik”; - realizacja programów „Zima i Lato w Mieście”; - organizacja wypoczynku dla dzieci i młodzieży w formie półkolonii zimowych i letnich oraz kolonii profilaktycznych; - stała współpraca z pedagogami szkolnymi; - wdrażanie nowatorskich, interaktywnych programów np. „Archipelag Skarbów” i in. - udział w kampaniach profilaktycznych m. in. „Zachowaj trzeźwy umysł”, promocja zdrowego trybu życia bez używek; - organizowanie dla mieszkańców Nowego Targu imprez promujących zdrowy styl życia (koncerty, festyny, zajęcia pozalekcyjne); - działalność Pełnomocnika Burmistrza Miasta ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; - pełna dostępność terapii i rehabilitacji; - funkcjonowanie w Nowym Targu Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkohol przy Podhalańskim Szpitalu Specjalistycznym im. Jana Pawła II; - funkcjonowanie Oddziału Psychiatrii z Pododdziałem Leczenia Alkoholowych Zespołów Abstynencyjnych; - funkcjonowanie Oddziału Leczenia Uzależnień przy nowotarskim szpitalu; 	<ul style="list-style-type: none"> - brak w okolicy izby wytrzeźwień; - brak w powiecie nowotarskim Domu Pomocy Społecznej dla osób uzależnionych od alkoholu; - procedura sądowa w stosunku do osób nadużywających alkoholu; - coraz większa popularność narkotyków wśród ludzi młodych; - pojawianie się nowych substancji psychoaktywnych takich jak narkotyków nowej generacji np. tzw. dopalaczy; - niewydolność systemowa w zakresie przeciwdziałania sprzedaży narkotyków nowej generacji tzw. „dopalaczy”; - wzrost zachowań patologicznych wśród dzieci i młodzieży;
---	--

- realizacja programu ponadstandardowego dla osób przebywających na Oddziale Leczenia Uzależnień;- organizacja dyżurów psychologicznych dla osób uzależnionych i ich rodzin;- działalność Miejskiej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;- działalność Duszpasterstwa Trzeźwości przy Parafii NSPJ;- działalność NKA „Rodzina” i innych organizacji pozarządowych;- współpraca na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom z podmiotami ekonomii społecznej;- działalność grup samopomocowych AA;- kompleksowo przeszkolona kadra realizatorów Miejskiego Programu;- aktywna działalność organizacji pozarządowych i nowotarskich Parafii na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom;- istnienie programu „Szkoła trzeźwych kierowców”;- organizacja szkoleń sprzedawców napojów alkoholowych;- Współpraca z Komendą Powiatową Policji w Nowym Targu w zakresie prowadzenia akcji informacyjno – edukacyjnej, mającej na celu przeciwdziałanie uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży;- Przeprowadzenie wspólnie z Komendą Powiatową Policji w Nowym Targu akcji informacyjno– edukacyjnej w zakresie przeciwdziałania nadużywaniu alkoholu przez osoby korzystające ze stoków narciarskich;- funkcjonowanie świetlicy socjoterapeutycznej przy Komendzie Powiatowej Policji;- działalność punktu konsultacyjnego ds. przeciwdziałania narkomanii;- realizacja kampanii profilaktycznych przeciwdziałających nadużywaniu narkotyków nowej generacji tzw. „dopalaczy”, współpraca z Powiatowym Inspektorem Sanitarnym;	

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - współpraca z podmiotami ekonomii społecznej; - zacieśnienie współpracy pomiędzy miejskimi, gminnymi i powiatowymi instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom; - wzrastająca świadomość konsekwencji podejmowanych zachowań ryzykownych; - doskonalenie realizatorów miejskiego programu poprzez udział i organizację szkoleń; - organizacja szerokiej gamy zajęć pozalekcyjnych; - podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa w zakresie problematyki uzależnień; - wzrastająca świadomość konsekwencji zachowań ryzykownych; - inicjowanie mody na zdrowy tryb życia, bez używek; - poszerzanie gamy zajęć sportowo-rekreacyjnych; - powstanie w powiecie nowotarskim izby wytrzeźwień; - powstanie w powiecie nowotarskim Domu Pomocy Społecznej dla osób uzależnionych od alkoholu; - opracowanie skutecznych metod przeciwdziałania sprzedaży narkotyków nowej generacji tzw. „dopalaczy”; - współpraca z mass mediami w zakresie promocji działań przeciwdziałających uzależnieniom; 	<ul style="list-style-type: none"> - powiększanie się dysfunkcji rodzinnych; - wzrost przypadków uzależnienia od alkoholu i narkotyków; - liberalizacja przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi; - wzrost liczby osób kierujących pojazdami mechanicznymi pod wpływem alkoholu; - wzrost konsumpcji alkoholu przez dzieci i młodzież; - intensywna reklama napojów alkoholowych przez kompanie branżowe; - wzrastająca liczba pacjentów uzależnionych; - handel narkotykami; - zmiany jakościowe dokonujące się w sposobie funkcjonowania rodzin, osłabienie i zanik więzi rodzinnych; - utrzymywanie się tendencji obniżania wieku inicjacji alkoholowej; - duże przyzwolenie społeczne na spożywanie alkoholu; - pojawianie się nowych substancji psychoaktywnych jak to miało miejsce w przypadku dopalaczy; - niewydolność wymiaru sprawiedliwości dotycząca wydłużonych procedur sądowych i przewlekłości postępowań w rozpatrywaniu spraw nieletnich; - niewydolność systemowa w zakresie przeciwdziałania sprzedaży narkotyków nowej generacji tzw. „dopalaczy”;

Rozdział III. Główne cele strategii, cele szczegółowe i ich realizacja

1. Pomoc na rzecz rodzin i środowisk dotkniętych problemem bezrobocia.

1.1 Cel strategiczny: Wsparcie osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy oraz przeciwdziałanie i eliminowanie psychospołecznych skutków bezrobocia.

1.2 Cele operacyjne:

- 1) Usamodzielnianie bezrobotnych poprzez ułatwienie im podjęcia zatrudnienia.
- 2) Stwarzanie warunków do zdobycia doświadczeń zawodowych przez bezrobotnych absolwentów różnych typów szkół.
- 3) Aktywizacja bezrobotnych zmierzająca do polepszenia ich pozycji na rynku pracy.
- 4) Ograniczanie negatywnych konsekwencji bezrobocia, w tym szczególnie bezrobocia długotrwałego.
- 5) Wielowymiarowe wsparcie osób bezrobotnych i ich rodzin

Lp.	ZADANIA	HARMO NOGRAM REALIZA CJI	ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	NAKŁADY	WSKAŹNIKI
1)	Współpraca z pracodawcami zmierzająca do zapewnienia miejsc pracy osobom długotrwale bezrobotnym	2016-2020	Powiatowy Urząd Pracy (dalej PUP), partnerzy: pracodawcy Ośrodek Pomocy Społecznej (dalej OPS), Urząd Miasta (dalej UM)	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba osób długotrwale bezrobotnych, którym umożliwiono podjęcie pracy
2)	Stymulowanie powstawania nowych miejsc pracy na bazie Strefy Aktywności Gospodarczej	2016-2020	UM, partnerzy: przedsiębiorcy	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba nowych zakładów pracy w strefie
3)	Doskonalenie form współpracy pomiędzy OPS i PUP w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie Miasta oraz w zakresie pośrednictwa pracy i doskonalenia zawodowego dla podopiecznych OPS	2016-2020	PUP, OPS	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba osób, które w wyniku współpracy podjęły zatrudnienie
4)	Dążenie do zatrudnienia osób długotrwale bezrobotnych będących podopiecznymi OPS przy pracach społecznie użytecznych	2016-2020	UM, OPS, partnerzy: PUP	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba osób które podjęły prace społecznie

					użyteczne
5)	Budowanie współpracy między instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemów bezrobocia,	2016-2020	UM, OPS, partnerzy: PUP, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (dalej PCPR), podmioty ekonomii społecznej, pracodawcy	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba organizacji i instytucji zaangażowanych we współpracę;
6)	Stwarzanie warunków do zdobycia doświadczeń zawodowych przez bezrobotnych absolwentów, umożliwienie odbywania stażu	2016-2020	UM, OPS, PUP,	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba osób odbywających staż zawodowy; liczba instytucji umożliwiających odbycie stażu
7)	Prowadzenie szkoleń dla osób bezrobotnych będących klientami pomocy społecznej w zakresie zdobycia nowych kwalifikacji, a także umiejętności poszukiwania pracodawcy (nauka autoprezentacji, pisanie CV, obsługi komputera, wykorzystywanie w poszukiwaniu pracy technik informatycznych itp.)	2016-2020	OPS, PUP, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba przeszkolonych osób, liczba zrealizowanych projektów
8)	Zbieranie i udostępnianie informacji o wolnych miejscach pracy na terenie powiatu nowotarskiego	2016-2020	OPS, PUP	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba udostępnionych ofert pracy na stronie OPS
9)	Inicjowanie tworzenia grup samopomocowych wśród osób korzystających z pomocy społecznej	2016-2020	OPS, UM	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba grup
10)	Podejmowanie działań w celu mobilizowania klientów OPS do poszukiwania zatrudnienia (zawieranie kontraktu socjalnego określającego zasady współpracy, cele do których należy zmierzać, uwzględnianie przed przyznaniem pomocy zaangażowania bezrobotnego w poszukiwaniu pracy, praca w oparciu o projekt socjalny; proponowanie prac społecznie użytecznych i udział w projektach oferowanych przez PUP i OPS)	2016-2020	OPS, PUP	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba zawartych kontraktów socjalnych, liczba zrealizowanych projektów socjalnych

11)	Podejmowanie działań w celu redukowania psychospołecznych skutków bezrobocia, ochrona dzieci przed skutkami bezrobocia rodziców (pomoc w zakresie: wyposażenia szkolnego, ciepłego posiłku w szkole lub na stołówce PKPS, możliwości korzystania z oferty świetlic profilaktyczno-wychowawczych i wsparcia dziennego, korzystania z oferty wypoczynku w okresie przerw w nauce)	2016-2020	OPS, UM, PKPS: partnerzy podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba osób objętych pomocą w poszczególnych formach;
12)	Prowadzenie systematycznej pracy socjalnej, której celem jest kształtowanie postaw odpowiedzialności za swój los oraz umiejętności racjonalnego gospodarowania środkami finansowymi w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego;	2016-2020	OPS, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy	liczba osób objętych pracą socjalną
13)	Działalność informacyjna dla organizacji pozarządowych w zakresie możliwości ubiegania się o dofinansowanie projektów na rzecz społeczności lokalnej z funduszy pomocowych;	2016-2020	UM	bez dodatkowych nakładów	liczba informacji zamieszczonych na stronie www, liczba organizacji korzystających z funduszy zewnętrznych w zakresie ekonomii społecznej
14)	Doskonalenie i doksztalcanie pracowników socjalnych pracujących z osobami bezrobotnymi	2016-2020	OPS	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba przeszkolonych pracowników, liczba odbytych szkoleń
15)	Propagowanie wolontariatu stanowiącego pierwszy krok na drodze do pracy zawodowej	2016-2020	UM, OPS, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy	liczba zrealizowanych projektów; liczba uczestników - wolontariuszy

16)	Promocja samozatrudnienia oraz ułatwianie warunków rozpoczęcia pracy na własny rachunek	2016-2020	UM, PUP	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba spotkań informacyjnych,
17)	Promocja szkolnictwa wyższego oraz pozostałych form zdobywania i rozszerzenia poziomu rozwoju zawodowego	2016-2020	UM, OPS, partnerzy: PPWSZ	bez dodatkowych nakładów	liczba emisji informacji na stronie www i telebimie
18)	Stwarzanie warunków do powstawania nowych produktów turystycznych (trasy piesze, ścieżki rowerowe, narciarskie, edukacyjne, konne, wyciąg narciarski itp.) jako miejsc dających zatrudnienie społeczności lokalnej	2016-2020	UM, partnerzy: przedsiębiorcy, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba nowych produktów turystycznych

Prognoza zmian:

Wdrożenie celu strategicznego będzie skutkowało :

1. Zwiększeniem poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych.
2. Zmniejszeniem skali wykluczenia społecznego.
3. Podjęciem współpracy międzyinstytucjonalnej oraz współpracy z podmiotami ekonomii społecznej w zakresie przeciwdziałania bezrobociu.
4. Wsparciem różnorodnych form zdobywania doświadczenia na rynku pracy.

2. Pomoc na rzecz rodzin i osób dotkniętych problemem ubóstwa.

2.1 Cel strategiczny: Profesjonalizacja działalności systemu pomocy społecznej w zapobieganiu ubóstwu i łagodzeniu jego skutków

2.2 Cele operacyjne:

- 1) Umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne środki i możliwości.
- 2) Zapobieganie powstawaniu takich sytuacji;
- 3) Zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka.
- 4) Przeciwdziałanie zjawisku bezdomności.
- 5) Doprowadzanie w miarę możliwości do usamodzielniania osób i rodzin dysfunkcyjnych oraz ich integracji ze środowiskiem lokalnym.
- 6) Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi.

Lp.	ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	NAKŁADY	WSKAŹNIKI
1.	Świadczenie pomocy finansowej lub w naturze przewidzianych w ustawie o pomocy społecznej	2016-2020	OPS	budżet gminy,	liczba osób, którym udzielono pomocy z powodu ubóstwa
2.	Motywowanie klientów pomocy społecznej do podnoszenia kwalifikacji i rozwiązywania własnych problemów poprzez udział w projektach	2016-2020	OPS, partnerzy: PUP, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba osób uczestniczących w projektach; liczba zrealizowanych projektów
3.	Podejmowanie działań w celu mobilizowania klientów OPS do wychodzenia z ubóstwa w oparciu o kontrakt socjalny i projekt socjalny.	2016-2020	OPS	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba zawartych kontraktów socjalnych, liczba wdrożonych projektów socjalnych

4.	Działania edukacyjne dla osób objętych pomocą społeczną ułatwiające wychodzenie ze stanu ubóstwa, bezdomności oraz zapobiegające „dziedziczeniu biedy”	2016-2020	OPS, PUP partnerzy: organizacje pozarządowe	budżet gminy, źródła zewnętrzne	ilość szkoleń; ilość osób uczestniczących w szkoleniach
5.	Zapewnienie osobom potrzebującym pomocy rzeczowej (odzież, meble, sprzęt AGD, zabawki pochodzące z darowizn) udzielanie zasiłków celowych na zakup odzieży, przyborów szkolnych; zapewnienie gorących posiłków	2016-2020	OPS, UM partnerzy: PKPS, miejscowe parafie, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne darowizny	liczba osób objętych pomocą; wysokość wydatkowanych środków
6.	Współpraca z instytucjami, podmiotami ekonomii społecznej, Bankiem Żywności, związkami wyznaniowymi, Kościołem w zakresie wspierania rodzin żyjących w trudnych warunkach materialnych i rodzin wielodzietnych	2016-2020	UM, OPS, parafie, podmioty ekonomii społecznej w tym PKPS, Rodzina Trzy Plus	budżet gminy, źródła zewnętrzne	wartość pomocy materialnej; liczba osób objętych pomocą
7.	Korzystanie przez OPS z wolontariatu socjalnego jako uzupełnienia świadczonych usług pomocowych	2016-2020	OPS partnerzy: podmioty ekonomii społecznej, placówki oświatowe	budżet gminy, wolontariat	liczba osób zaangażowanych w wolontariat;
8.	Profesjonalizacja działań kadr pomocowych do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu; szkolenie i doskonalenie zawodowe pracowników socjalnych zapewniające udzielanie fachowej i kompetentnej pomocy jednostkom i rodzinom	2011-2015	OPS, UM,	budżet gminy, źródła zewnętrzne	ilość przeszkolonych pracowników; ilość odbytych szkoleń
9.	Pomoc mieszkańcom w poprawie warunków zamieszkania (mieszkania komunalne, mieszkania socjalne)	2016-2020	UM, OPS, ZGM	budżet gminy,	liczba przekazanych mieszkań; liczba rodzin którym poprawiono warunki mieszkaniowe
10.	Pomoc finansowa związana z utrzymaniem mieszkań z powodu trudnej sytuacji materialnej	2016-2020	OPS	budżet gminy	liczba rodzin objętych pomocą; wysokość wydatkowanych

					środków
11.	Tworzenie warunków do ścisłej współpracy – na szczeblu poszczególnych rejonów – pracowników socjalnych z kuratorami sądowymi, policją i innymi podmiotami; organizacja wspólnych spotkań	2016-2020	OPS, partnerzy: kuratorzy Sądu Rejonowego, Policja, pedagodzy	bez nakładów	liczba odbytych spotkań
12.	Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich posiłków w szkole, wyposażenia w podręczniki i przybory szkolne oraz wypoczynku w okresach przerw w nauce	2011-2015	UM, OPS, szkoły, parafie, organizacje pozarządowe	budżet gminy	Liczba dzieci i młodzieży korzystających z pomocy; wartość udzielonych świadczeń
13.	Zlecanie realizacji zadań pomocy społecznej organizacjom pozarządowym i udzielanie dotacji na ich realizację	2016-2020	UM	budżet gminy,	liczba projektów; liczba organizacji; wysokość przekazanych środków
14.	Działalność pomocowa na rzecz dla osób bezdomnych oraz po opuszczeniu zakładu karnego w zakresie zapewnienia mieszkań socjalnych lub miejsc noclegowych dla bezdomnych;	2016 – 2020	OPS, UM	budżet gminy	liczba osób, którym udzielono pomocy;
15.	Utworzenie miejsca tymczasowego schronienia w formie ogrzewalni na bazie budynku przy ul. Kościuszki 8	2016-2020	UM, partnerzy: OPS, PKPS, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba utworzonych miejsc
16.	Podniesienie skuteczności systemu rozwiązywania i łagodzenia skutków problemu bezdomności poprzez opracowanie i wdrożenie standardów usług skierowanych do ludzi bezdomnych i zagrożonych bezdomnością (tzw. Gminny Standard Wychodzenia z Bezdomności)	2016-2020	OPS, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba zrealizowanych projektów

17.	Intensyfikacja szkoleń pracowników socjalnych wspólnie z innymi podmiotami: policją, strażą miejską, kuratorami sądowymi, Urzędem Pracy, organizacjami pozarządowymi w celu poprawy jakości pracy, informowania się o planowanych kierunkach działania i ich wspólnej realizacji	2016-2020	UM, OPS,	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba przeszkolonych pracowników; liczba odbytych szkoleń;
18.	Doskonalenie kadry pomocy społecznej, w tym specjalistycznej, oraz zachęcanie do podjęcia specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej oraz w zawodzie pracownika socjalnego.	2016-2020	OPS,	budżet gminy,	liczba przeszkolonych pracowników; liczba odbytych szkoleń;
19.	Prowadzenie działań przeciw „wypaleniu zawodowemu” pracowników OPS	2016-2020	OPS	budżet gminy	liczba zrealizowanych szkoleń, liczba pracowników, którzy odbyli szkolenia
20.	Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.	2016-2020	OPS	budżet gminy,	liczba wolontariuszy socjalnych
21.	Prowadzenie kampanii informacyjnej w mediach o możliwościach, warunkach i formach uzyskiwania pomocy społecznej; aktualizacja i budowanie atrakcyjności strony internetowej OPS, na której są zamieszczane informacje o bieżącej działalności, realizowanych programach i planach na przyszłość.	2016-2020	OPS	budżet gminy	liczba artykułów prasowych; liczba plakatów; liczba ulotek;

Prognoza zmian:

Wdrożenie celu strategicznego będzie skutkowało :

1. Podniesieniem poziomu profesjonalizacji kadry pomocy społecznej.
2. Zwiększeniem jakości świadczonych usług.
3. Zwiększeniem aktywności mieszkańców, wzrostem liczby inicjatyw społecznych.
4. Zróżnicowaniem form i zwiększenia efektywności współpracy z sektorem pozarządowym.
5. Rozwojem wolontariatu socjalnego.

3. Pomoc na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

3.1 Cel strategiczny: Kompleksowa opieka nad rodziną i dzieckiem. Tworzenie warunków umożliwiających poprawę sytuacji społecznej rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz wspieranie tych rodzin w prawidłowym funkcjonowaniu poprzez prowadzenie skoordynowanych działań na rzecz wzmocnienia rodziny.

3.2 Cele operacyjne:

1. Realizacja kompleksowego systemu pomocy dziecku i rodzinie, uwzględniającego działania środowiskowe i instytucjonalne (począwszy od wsparcia dla rodziny, przez działania socjalizacyjne, opiekuńcze i korekcyjne, na resocjalizacyjnych skończywszy).
2. Zapewnienie wszechstronnej pomocy rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.
3. Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji rodziny.
4. Pomoc dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych poprzez działania edukacyjne i wspierające by lepiej radziły sobie z trudną sytuacją rodzinną, ograniczając działania nastawione na izolację fizyczną i psychiczną dziecka od środowiska rodzinnego.
5. Koordynacja działań instytucji samorządowych, a także organizacji pozarządowych mogących służyć pomocą rodzinom w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Lp.	ZADANIA	HARMO NOGRAM REALIZA CJI	ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	NAKŁADY	WSKAŹNIKI
1.	Monitorowanie przez służby OPS i diagnoza środowisk rodzinnych wymagających pomocy i wsparcia	2016- 2020	OPS	budżet gminy	liczba przeprowadzo- nych wywiadów środowiskowych, liczba osób objętych pracą socjalną
2.	Wspieranie rodzin w zakresie prawidłowego funkcjonowania w środowisku poprzez pracę socjalną. Zapewnienie usług asystenta rodziny.	2016- 2020	OPS	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba rodzin objętych pomocą, liczba asystentów rodziny
3.	Wdrożenie metody pomocy rodziny wspierającej. Prowadzenie szkoleń dla rodzin wspierających.	2016- 2020	OPS	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba rodzin wspierających, liczba szkoleń

4.	Podejmowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych polegających na dostarczaniu rodzicom wiedzy i umiejętności w zakresie funkcjonowania rodziny i rozwoju dziecka (kampanie, poradnictwo, konsultacje, treningi)	2016-2020	OPS, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba kampanii, liczba udzielonych porad, konsultacji i przeprowadzonych treningów
5.	Wspieranie systemu świetlic profilaktyczno-wychowawczych działających przy szkołach podstawowych i gimnazjach	2016-2020	UM, partnerzy: szkoły podstawowe i gimnazja	budżet gminy	liczba świetlic, liczba dzieci uczęszczających na zajęcia;
6.	Wspieranie działalności istniejących świetlic środowiskowych jako placówek wsparcia dziennego „Renovaro” i „Totus Tuus”	2016-2020	UM, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej, parafie	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba dzieci w uczęszczających na zajęcia; liczba nauczycieli i wolontariuszy; wysokość przekazanych środków;
7.	Utworzenie kolejnej świetlicy środowiskowej jako placówki wsparcia dziennego na północ od Alei Tysiąclecia	2017-2020	UM, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej, parafie	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba dzieci w uczęszczających na zajęcia; liczba nauczycieli i wolontariuszy; wysokość przekazanych środków;
8.	Prowadzenie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego dla rodzin (psychologiczne, pedagogiczne, prawne, socjalne).	2016-2020	OPS, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, placówki oświatowe	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba placówek udzielających pomocy
9.	Prowadzenie działań mających na celu wyspecjalizowanie pracowników socjalnych OPS w zakresie rozwiązywania problemów rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi; pomoc konsultantów: pedagoga, psychologa, prawnika.	2016-2020	OPS	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba pracowników, którzy przeszli specjalistyczne szkolenia; liczba szkoleń

10.	Kontynuacja systemu stypendialnego dla dzieci i młodzieży szkolnej oraz systemu wczesnego wspomagania w przedszkolu.	2016-2020	UM	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba dzieci pobierających stypendia; wysokość przeznaczonych środków
11.	Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania dzieci z rodzin mających problemy opiekuńczo-wychowawcze oraz udzielanie pomocy rzeczowej	2016-2020	OPS, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej,	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba dzieci objętych pomocą;
12.	Finansowanie i dofinansowanie organizacji wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych	2016-2020	UM, OPS, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej, parafie	budżet gminy	liczba dzieci; wysokość przekazanych środków;
13.	Prowadzenie zajęć profilaktyczno-wychowawczych, sportowo-rekreacyjnych i in. mających na celu promowanie form spędzania wolnego czasu	2016-2020	UM, OPS, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba prowadzonych zajęć
14.	Promocja rodzicielstwa zastępczego, w tym prowadzenie kampanii na rzecz pozyskiwania zawodowych wielodzietnych i specjalistycznych rodzin zastępczych	2016-2020	UM, OPS, partnerzy: PCPR, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy	liczba przeprowadzonych kampanii, liczba nowych rodzin
15.	Kontynuacja i doskonalenie form systemu opieki nad dziećmi do lat 3	2016-2020	UM, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej, przedsiębiorcy	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba placówek; liczba dzieci wysokość środków;
16.	Doskonalenie form pomocy rodzinom wielodzietnym poprzez realizację programu Nowotarska Karta Dużej Rodziny	2016-2020	UM, OPS, partnerzy: ZDR Rodzina 3+, podmioty ekonomii społecznej, przedsiębiorcy	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba rodzin uczestniczących w programie; liczba podmiotów biorących udział w programie, liczba nowych partnerów

17.	Prowadzenie działalności informacyjnej o instytucjach i podmiotach ekonomii społecznej, których celem jest praca na rzecz pomocy rodzinie,	2016-2020	UM, OPS, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba informacji zamieszczonych na stronach www;
18.	Utworzenie bądź wynajęcie mieszkania chronionego z przeznaczeniem dla osób ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę w szczególności osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie opuszczającej pieczę zastępczą młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, i in.	2016-2020	UM, OPS, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy	liczba mieszkań chronionych, liczba rodzin lub osób, którym udzielono wsparcia

Prognoza zmian:

Wdrożenie celu strategicznego będzie skutkowało :

1. Spadkiem liczby rodzin zmagającymi się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
2. Poszerzeniem wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich,
3. Zwiększeniem dostępności wsparcia, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci,
4. Podniesieniem jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych,
5. Zwiększeniem szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce,
6. Zróżnicowaniem form spędzania czasu wolnego oraz wzrostem liczby dzieci i młodzieży z nich korzystających,
7. Zwiększeniem liczby osób zaktywizowanych,
8. Zmniejszeniem liczby beneficjentów pomocy społecznej,
9. Poprawą sytuacji osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego.

4. Pomoc na rzecz osób dotkniętych problemem niepełnosprawności i starości

4.1 Cel strategiczny: Ułatwienie funkcjonowania w środowisku lokalnym osób niepełnosprawnych i starszych. Stworzenie warunków do uczestniczenia w życiu lokalnej społeczności.

4.2 Cele operacyjne:

1. Zwiększanie integracji społecznej osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym.
2. Wyrównywanie szans życiowych osób niepełnosprawnych.
3. Poprawa sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy.
4. Przeciwdziałanie izolacji społecznej niepełnosprawnych dzieci.
5. Likwidacja barier architektonicznych i komunikacyjnych.
6. Doskonalenie systemu pomocy osobom niepełnosprawnym i w podeszłym wieku.
7. Zwiększanie aktywizacji życiowej i społecznej osób w podeszłym wieku poprzez rozszerzenie możliwości uczestniczenia w życiu społecznym i kulturalnym Nowego Targu.

Lp.	ZADANIA	HARMO NOGRAM REALIZA CJI	ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	NAKŁADY	WSKAŹNIKI
1.	Tworzenie wspólnej płaszczyzny działania z podmiotami ekonomii społecznej działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w celu koordynacji działań. Dotowanie podmiotów ekonomii społecznej działających na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych	2016-2020	UM, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba podmiotów zaangażowanych, wysokość przekazanych środków;
2.	Wspieranie funkcjonowania Środowiskowego Domu Samopomocy prowadzonego przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło Nowy Targ oraz innych placówek (OREW, Punkt Wczesnej Interwencji) tworzenie warunków do powstawania kolejnych ośrodków wsparcia dla osób z upośledzeniem umysłowym	2016-2020	UM, OPS, Urząd Wojewódzki	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba dotowanych projektów; wysokość przekazanych środków;
3.	Likwidacja barier architektonicznych poprzez stopniowe wykonywanie podjazdów dla osób niepełnosprawnych w budynkach użyteczności publicznej	2016-2020	UM	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba obiektów dostosowanych dla potrzeb niepełnosprawnych

4.	Dalsza likwidacja barier komunikacyjnych poprzez wymianę taboru komunikacji miejskiej dostosowanego do potrzeb osób w podeszłym wieku i niepełnosprawnych	2017-2020	UM, Miejski Zakład Komunikacji	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba autobusów przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych
5.	Pomoc w organizacji szkoleń zawodowych, wspieranie procesu tworzenia miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych w instytucjach publicznych i zakładach pracy chronionej	2016-2020	UM, PUP, podmioty ekonomii społecznej, pracodawcy	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba zorganizowanych szkoleń; liczba zakładów chronionych;
6.	Utworzenie spółdzielni socjalnej dającej zatrudnienie osobom niepełnosprawnym	2016-2020	UM, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba spółdzielni, liczba zatrudnionych osób
7.	Prowadzenie przez OPS pracy socjalnej z osobami starszymi i niepełnosprawnymi	2016-2020	OPS	budżet gminy	liczba osób, z którymi prowadzono pracę socjalną
8.	Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym i niepełnosprawnym	2016-2020	OPS, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba osób objętych pomocą
9.	Poprawa dostępności i jakości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.	2016-2020	OPS	budżet gminy	liczba osób objętych usługami opiekuńczymi
10.	Przeszkolenie pracowników socjalnych OPS w zakresie problematyki osób niepełnosprawnych (niepełnosprawność fizyczna, psychiczna, intelektualna, aktualne przepisy, programy wspierające osoby niepełnosprawne, nowoczesne metody pracy, sprzęt rehabilitacyjny)	2016-2020	OPS, partnerzy: PCPR, organizacje pozarządowe	budżet gminy	liczba przeszkolonych pracowników; liczba zorganizowanych szkoleń;
11.	Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych i starszych do informacji o możliwych formach wsparcia	2016-2020	OPS, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba zamieszczonych informacji

Strategia rozwiązywania problemów społecznych Miasta Nowy Targ do 2020 roku

12.	Przeciwdziałanie izolacji osób niepełnosprawnych, czy też ich rodziców bądź opiekunów m.in. poprzez podejmowanie inicjatyw umożliwiających ich integrację z pełnosprawnymi mieszkańcami gminy	2016-2020	OPS, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba podjętych inicjatyw, liczba zaangażowanych podmiotów
13.	Świadczenie pomocy osobom niepełnosprawnym w zakresie wypożyczania sprzętu ortopedycznego	2016-2020	PCPR, podmioty ekonomii społecznej	źródła zewnętrzne	liczba organizacji świadczących pomoc
14.	Wspieranie działalności podmiotów ekonomii społecznej w zakresie pomocy rodzinom osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych	2016-2020	UM, OPS, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba organizacji, wysokość środków
15.	Utworzenie Ośrodka Wsparcia Dziennego dla osób starszych, samotnych, o ograniczonej sprawności psychofizycznej, wymagających wsparcia bądź pomocy ze względu na wiek, trudną sytuację materialną, mieszkaniową lub rodzinną.	2017-2020	UM, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba osób korzystających z pomocy ośrodka
16.	Działalność wolontariatu socjalnego, którego zadaniem będzie udzielanie pomocy i wsparcia osobom i rodzinom osób niepełnosprawnych oraz pomoc stanowiąca uzupełnienie usług opiekuńczych świadczonych na rzecz osób starszych i przewlekle chorych	2016-2020	OPS, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba wolontariuszy zaangażowanych w wolontariat socjalny;
17.	Wspieranie kampanii na rzecz podnoszenia poziomu akceptacji niepełnosprawnych i wiedzy o niepełnosprawności w środowisku lokalnym	2016-2020	UM, OPS, partnerzy: PCPR, miejscowe parafie, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba kampanii
18.	Współpraca z podmiotami ekonomii społecznej w tym ze Stacją Opieki Caritas w zakresie usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych	2016-2020	UM, OPS, podmioty ekonomii społecznej, parafie	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba osób objętych usługami; wysokość środków
19.	Aktywizacja kulturalno-społeczna osób w podeszłym wieku poprzez wspieranie działalności Nowotarskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku	2016-2020	UM, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej, Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba wspartych projektów; wysokość przekazanych środków;

20.	Aktywizacja seniorów poprzez udział w różnych formach działalności (Kluby Seniora, wycieczki krajoznawcze i in.)	2016-2020	UM, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba organizacji, wysokość przekazanych środków
21.	Rozwijanie form współpracy samorządu z osobami starszymi na bazie Nowotarskiej Rady Seniorów	2016-2020	UM, partnerzy: Nowotarska Rada Seniorów, podmioty ekonomii społecznej	bez kosztów	liczba osób zaangażowanych w pracę Rady Seniorów
22.	Organizowanie lokalnych imprez i wydarzeń prezentujących i promujących aktywność osób niepełnosprawnych i starszych	2016-2020	UM, OPS, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy	liczba imprez i wydarzeń; wysokość środków
23.	Realizacja projektów kreujących więzi międzypokoleniowe m. in. w szkołach, przedszkolach, świetlicach	2016-2020	UM, partnerzy: placówki oświatowe, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba zrealizowanych projektów
24.	Współpraca z lokalnymi mediami w zakresie kształtowania pozytywnych postaw wobec osób w podeszłym wieku i niepełnosprawnych	2016-2020	UM, OPS, partnerzy: podmioty ekonomii społecznej, media	budżet gminy	liczba informacji przekazywanych przez media;

Prognoza zmian:

Wdrożenie celu strategicznego będzie skutkowało :

1. Zwiększeniem udziału seniorów i osób dotkniętych niepełnosprawnością w życiu społecznym,
2. Umożliwieniem osobom starszym i niepełnosprawnym pełnego uczestnictwa w życiu społecznym,
3. Podniesieniem jakości świadczonych usług dla osób starszych i niepełnosprawnych,
4. Podniesienia jakości funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania,
5. Rozszerzeniem współpracy instytucji i organizacji działających w zakresie pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym,
6. Zwiększeniem liczby osób usprawnionych i zatrudnionych.

5. Pomoc na rzecz ofiar przemocy w rodzinie

5.1 Cel strategiczny: Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w ramach działającego systemu oraz zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy dla rodzin, w których stosowana jest przemoc

5.2 Cele operacyjne:

1. Zintegrowanie działań wszystkich instytucji i organizacji działających na terenie Nowego Targu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Udzielanie pomocy psychospołecznej i prawnej ofiarom przemocy w rodzinie.
3. Pomoc dzieciom jako szczególnej grupie ofiar przemocy domowej.
4. Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z tym problemem

Lp.	ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	NAKŁADY	WSKAŹNIKI
1.	Systematyczna edukacja środowiska lokalnego, ukierunkowana na zniwelowanie mitów i stereotypów dotyczących przemocy między innymi poprzez zamieszczanie informacji na stronach internetowych Urzędu Miasta i Ośrodka Pomocy Społecznej oraz systematyczne aktualizowanie zamieszczonych tam informacji.	2016-2020	UM, OPS,	budżet gminy,	liczba artykułów i informacji opublikowanych na stronach, liczba aktualizacji na stronach internetowych OPS i UM
2.	Rozpowszechnianie podstawowej wiedzy na temat przemocy w rodzinie poprzez udostępnienie zbiorów bibliotecznych i czasopism zgromadzonych w Ośrodku Pomocy Społecznej; aktualizację stron internetowych UM i OPS.	2016-2020	UM, OPS,	budżet gminy	liczba osób korzystająca ze zbiorów. Liczba aktualizacji
3.	Edukacja na temat zjawiska przemocy poprzez działania informacyjne w lokalnych mediach (prasa, telewizja, internet).	2016-2020	OPS,	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba opublikowanych artykułów, publikacji, reportaży, wywiadów, itp.

4.	Współpraca pomiędzy organami samorządu terytorialnego a kościołami lub związkami wyznaniowymi na danym terenie, w celu wprowadzenia elementów edukacji na temat zjawiska przemocy w rodzinie w ramach działania poradni prowadzonych przez kościoły lub związki wyznaniowe lub do programów nauk przedmażeńskich	2016-2020	UM, OPS, podmioty ekonomii społecznej, parafie	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba partnerów współpracy
5.	Podnoszenie wiedzy i kwalifikacji przedstawicieli różnych grup zawodowych (m. in. lekarzy pierwszego kontaktu) mających kontakt z problematyką przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez organizowanie spotkań, wymiany dobrych praktyk, szkoleń z udziałem profesjonalistów w tej dziedzinie.	2016-2020	UM, OSP, PCPR, ośrodki zdrowia	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba osób przeszkolonych liczba odbytych szkoleń,
6.	Uczestnictwo w programach i kampaniach społecznych przeciwdziałania przemocy domowej.	2016-2020	UM, OPS, placówki oświatowe	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba kampanii społecznych
7.	Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie m.in. poprzez supervizję, coaching, grupy wsparcia.	2016-2020	UM, OPS, realizatorzy Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba osób objętych wsparciem
8.	Zintegrowanie działań w ramach przeciwdziałania przemocy poprzez współpracę jednostek pomocy społecznej, placówek oświatowych, służby zdrowia, miejskiej komisji profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, policji oraz sądu rejonowego i kuratorów sądowych.	2016-2020	UM, OPS, KPP, Sąd Rejonowy, Kuratorzy, MKPiRPA, partnerzy realizacji programu	bez nakładów	liczba zaangażowanych partnerów
9.	Ścisła współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi i związkami wyznaniowymi zajmującymi się problemem przeciwdziałania przemocy w rodzinie na szczeblu miasta, powiatu, województwa oraz ogólnopolskim.	2016-2020	UM, OPS, podmioty ekonomii społecznej, parafie, związki wyznaniowe	bez nakładów	liczba zaangażowanych partnerów
10.	Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego i socjalnego dla ofiar przemocy w Punkcie Informacji i Wsparcia dla Osób Uwikłanych w Przemoc przy Ośrodku Pomocy	2016-2020	OPS, UM, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba osób korzystających z porad

	Społecznej, Poradni dla Osób Uzależnionych i organizacjach pozarządowych.				
11.	Prowadzenie spotkań grupowych o charakterze: warsztatów, grup terapeutycznych i grup wsparcia, innych zajęć kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie m.in. podstaw prawnych, zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie, obrony fizycznej, radzenia sobie z emocjami.	2016-2020	OPS	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba spotkań liczba osób objętych wsparciem
12.	Realizowanie procedury „Niebieskiej Karty”	2016-2020	OPS, MKPiRPA, placówki oświatowe, placówki medyczne, KPP	bez nakładów	liczba założonych „Niebieskich Kart”
13.	Doskonalenie form działania interdyscyplinarnego zespołu ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie;	2016-2020	OPS, UM	budżet gminy	liczba spotkań zespołu, liczba spraw
14.	Pomoc w uzyskaniu osobie dotkniętej przemocą w rodzinie miejsca całodobowego w ośrodkach wsparcia oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej. Współpraca z Powiatowym Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej.	2016-2020	OPS, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba skierowanych osób
15.	Motywowanie sprawców przemocy do udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym dla sprawców przemocy.	2016-2020	OPS	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba sprawców objętych programem
16.	Realizacja zadań Miejskiego Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Nowy Targ	2016-2020	UM, OPS, podmioty ekonomii społecznej, instytucje	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba podjętych inicjatyw; efekty monitoringu systemu
17.	Organizowanie grup wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc (sprawców i doznających przemocy) – w miarę potrzeb.	2016-2020	OPS, UM	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba grup, liczba osób w grupach
18.	Podjęcie działań zmierzających do zapewnienia lokali socjalnych, mieszkania chronionego dla osób wychodzących z przemocy.	2016-2020	OPS, UM	budżet gminy	liczba mieszkań, liczba rodzin korzystających

19.	Edukacja dzieci i młodzieży na terenie szkół w zakresie radzenia sobie w sytuacjach trudnych, związanych z przemocą zarówno w środowisku rodzinnym jak i poza nim, ze szczególnym naciskiem na sposoby radzenia sobie ze stresem i agresją.	2016-2020	UM, placówki oświatowe, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	budżet gminy,	liczba projektów edukacyjnych
20.	Udzielanie dzieciom z rodzin zagrożonych zjawiskiem przemocy domowej pomocy socjoterapeutycznej na bazie istniejących przy szkołach świetlic i placówek wsparcia dziennego. Udzielanie dzieciom i młodzieży zagrożonej tym problemem pomocy psychologicznej.	2016-2020	UM, placówki oświatowe, podmioty ekonomii społecznej, parafie	budżet gminy	liczba uczestników zajęć; liczba konsultacji psychologicznych;
21.	Rozwój i wzbogacanie istniejących programów profilaktycznych i edukacyjnych mających na celu przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (spotkania rodzinne, pikniki rodzinne, kampanie, projekty).	2016-2020	UM, placówki oświatowe, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy	liczba wydarzeń
22.	Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym.	2016-2020	UM, OPS, PCPR	budżet gminy	liczba udostępnionych informacji
23.	Opracowanie i dystrybucja ulotki i plakatu zawierających telefony i adresy instytucji świadczących pomoc na rzecz ofiar przemocy w rodzinie; aktualizacja istniejącej w miejskim portalu strony internetowej	2016-2020	UM, OPS,	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba ulotek; liczba plakatów liczba aktualizacji strony www
24.	Poprawa świadomości mieszkańców o problemie przemocy domowej; współpraca z lokalnymi mediami w zakresie informowania o działalności lokalnej koalicji przeciwdziałania przemocy domowej	2016-2020	UM, OPS partnerzy: lokalne media	bez nakładów	liczba relacji i artykułów

Prognoza zmian:

Wdrożenie celu strategicznego będzie skutkowało:

1. Zmniejszeniem skali przemocy domowej.
2. Podniesieniem świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z tym problemem
3. Zmianą pojmowania przez społeczeństwo zjawiska przemocy w rodzinie.
4. Zwiększeniem społecznego zaangażowania w przeciwdziałanie przemocy domowej.
5. Wzrostem liczby osób zgłaszających się po pomoc do różnych służb działających w środowisku lokalnym.
6. Wzrostem zaufania społecznego do Policji i innych służb działających na rzecz osób uwięzionych w przemoc.

6. Rozwiązywanie Problemów Uzależnień**6.1 Cel strategiczny: Efektywne rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii****6.2 Cele operacyjne:**

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych i narkomanii.
2. Ograniczenie używania alkoholu i narkotyków oraz związanych z tym problemów.
3. Doskonalenie metod i zwiększanie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z już istniejącymi problemami.
4. Zwiększanie dostępności i skuteczności terapii dla uzależnionych i ich rodzin.
5. Zapobieganie skutkom nadużywania przez dzieci i młodzież alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz minimalizowanie skali tego zjawiska.

Lp.	ZADANIA	HARMO NOGRAM REALIZA CJI	ODPOWIEDZIALNI ZA REALIZACJĘ	NAKŁADY	WSKAŹNIKI
I.	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży.				
1.	Realizacja i wdrażanie programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom (III Elementarz, NOE, Archipelag Skarbów i in.)	2016-2020	UM, partnerzy: placówki oświatowe	budżet gminy	liczba programów; liczba osób biorących udział w programach
2.	Organizacja przedsięwzięć (masowych) dla dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki informacyjno – edukacyjnej w formie festynów rodzinnych, trzeźwościowych, koncertów, dyskotek, zawodów sportowych mających charakter promocji zdrowego trybu życia	2016-2020	UM, MKPiRPA, partnerzy: placówki oświatowe, parafie, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy	liczba wspartych inicjatyw; wysokość środków;
3.	Organizowanie wypoczynku zimowego i letniego (zimowiska, półkolonie, kolonie) dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.	2016-2020	UM, OPS; MKPiRPA, partnerzy: placówki oświatowe, parafie, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy	liczba zorganizowanych półkolonii; liczba uczestników; wysokość środków;

4.	Współpraca z Miejskim Ośrodkiem Kultury w Nowym Targu i organizacjami pozarządowymi w zakresie organizacji dzieciom i młodzieży czasu wolnego, dofinansowanie zakupów i wydatków związanych z realizacją programów adresowanych do dzieci i młodzieży. Organizacja czasu wolnego w okresach przerw w nauce w ramach akcji „Zima w mieście”, „Lato w mieście”.	2016-2020	UM, MOK, parafie, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy	liczbawspartych inicjatyw; liczbapodpisanych umów; wysokość wydatkowanych środków;
5.	Organizowanie lokalnych kampanii profilaktycznych, udział w kampaniach ogólnopolskich („Zachowaj Trzeźwy Umysł”, „No promil-no problem”, „Postaw na rodzinę” i in).	2016-2020	UM, MKPiRPA, partnerzy: placówki oświatowe, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy	liczba realizowanych kampanii; wysokość środków;
6.	Organizowanie zajęć prowadzonych przez trenerów osiedlowych, których zadaniem jest praca z dziećmi w zakresie realizacji zajęć sportowo-rekreacyjnych na nowotarskich osiedlach. Organizacja wakacyjnych turniejów sportowych.	2016-2020	UM, MKPiRPA, placówki oświatowe, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy	liczba trenerów; liczba osiedli, na których są prowadzone zajęcia; liczba dzieci uczestniczących w zajęciach; wysokość środków;
7.	Wspomaganie organizacyjno – finansowe działalności szkół, przedszkoli, uczniowskich klubów sportowych, klubów i stowarzyszeń sportowych, turystycznych, innych stowarzyszeń, imprez kulturalnych adresowanych do dzieci i młodzieży nowotarskiej mających charakter promocji trybu życia bez używek	2016-2020	UM, partnerzy: placówki oświatowe, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy	liczba wspartych inicjatyw; wysokość przekazanych środków;
8.	Realizacja programów profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania narkomanii i nadużywaniu innych substancji psychoaktywnych w tym programu edukacyjno - informacyjnego dla uczniów pierwszych klas gimnazjów	2016-2020	UM, MKPiRPA, placówki oświatowe	budżet gminy	liczba klas objętych programem;

9.	Podejmowanie działań o charakterze edukacyjnym dla nauczycieli i rodziców, których celem jest wspieranie abstynencji dzieci (warsztaty dla nauczycieli i rodziców, realizacja treści profilaktycznych podczas szkolnych wywiadówek w szczególności w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii).	2016-2020	UM, MKPiRPA, placówki oświatowe	budżet gminy	liczba wywiadówek profilaktycznych; liczba szkoleń i warsztatów; liczba osób uczestniczących w szkoleniach;
10.	Realizacja kampanii edukacyjnej dla kursantów prawa jazdy, mającej na celu przeciwdziałanie prowadzeniu pojazdów mechanicznych pod wpływem alkoholu pn. „Szkoła Trzeźwych Kierowców”.	2016-2020	UM, MKPiRPA, partnerzy: Policja, Rada Programowa „Bezpieczne Miasto”, Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu	budżet gminy	liczba edycji programu; liczba uczestników szkolenia;
11.	Prowadzenie i aktualizacja strony internetowej o tematyce przeciwdziałania uzależnieniom	2016-2020	UM, MKPiRPA	bez nakładów	liczba artykułów na stronie; częstotliwość aktualizacji;
12.	Prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnej w zakresie przeciwdziałania zjawisku spożywania alkoholu w okresie ciąży.	2016-2020	UM, MKPiRPA, OPS podmioty ekonomii społecznej, parafie	budżet gminy	liczba inicjatyw;
13.	Prowadzenie kampanii edukacyjnej w mediach	2016-2020	UM, partnerzy: mass media	budżet gminy	liczba artykułów, audycji;
14.	Przygotowanie i zakup materiałów edukacyjnych na potrzeby promocji zdrowia i profilaktyki w tym ulotek, broszur, plakatów	2016-2020	UM, MKPiRPA	budżet gminy	liczba materiałów edukacyjnych;
II.	Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu.				
1.	Współpraca z innymi jednostkami samorządu i służbą zdrowia w zakresie rozszerzania oferty Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu Podhalańskiego Szpitala Specjalistycznego im. Jana Pawła II świadczącej pomoc terapeutyczną,	2016-2020	UM, partnerzy: szpital,	budżet gminy, źródła zewnętrzne	liczba zrealizowanych programów; wysokość przekazanych

Strategia rozwiązywania problemów społecznych Miasta Nowy Targ do 2020 roku

	psychologiczną, lekarską.				środków;
2.	Finansowanie dodatkowych dyżurów psychologicznych w zakresie pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom.	2016-2020	UM, MKPiRPA	budżety gminy	liczba dyżurów; liczba udzielonych porad; wysokość środków;
3.	Rozszerzanie oferty dla osób uzależnionych i ich rodzin. Współpraca z Oddziałem Leczenia Uzależnień Podhalańskiego Szpitala Specjalistycznego im. Jana Pawła II w Nowym Targu m. in. w zakresie dofinansowania dodatkowych, ponadstandardowych zajęć dla osób uzależnionych i ich rodzin	2016-2020	UM, MKPiRPA, szpital	budżet gminy	liczba zrealizowanych programów; liczba pacjentów z terenu miasta Nowy Targ
4.	Finansowanie działalności punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych od narkotyków i ich rodzin	2016-2020	UM, szpital	budżet gminy	liczba udzielonych porad; liczba osób które skorzystały z pomocy punktu; liczba osób skierowanych na leczenie stacjonarne;
5.	Pomoc finansowa dla stowarzyszeń w celu utrzymania różnych form oddziaływań terapeutycznych	2016-2020	UM, MKPiRPA, organizacje pozarządowe	budżet gminy	liczba dofinansowanych inicjatyw; liczba uczestników programów;
6.	Kontynuowanie badań w zakresie monitorowania problemów alkoholowych i innych zagrożeń społecznych na terenie Nowego Targu	2017	UM, MKPiRPA	budżet gminy	raport o stanie zagrożenia problemami społecznymi

III.	Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.				
1.	Dostarczanie pozytywnych wzorców spędzania wolnego czasu na bazie świetlic profilaktyczno – wychowawczych działających na terenie wszystkich szkół podstawowych i gimnazjów.	2016-2020	UM, szkoły podstawowe i gimnazja	budżet gminy	liczba świetlic; liczba szkół realizujących zajęcia; wysokość środków
2.	Zlecanie w formie otwartego konkursu ofert prowadzenia świetlic środowiskowych typu wsparcia dziennego	2016-2020	UM, parafie, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy	liczba świetlic; liczba uczestników zajęć; wysokość środków;
3.	Współorganizacja z OPS, PKPS i innymi organizacjami pomocy dla rodzin alkoholowych w zakresie poprawy warunków materialnych, wyżywienia, pomocy psychospołecznej.	2016-2020	UM, partnerzy: OPS, PKPS, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy	liczba osób objętych pomocą;
4.	Udzielanie pomocy prawnej rodzinom uzależnionych od alkoholu, a w szczególności dla ofiar przemocy w rodzinie. Finansowanie dyżurów prawnika udzielającego porad w zakresie prawa rodzinnego.	2016-2020	UM, MKPiRPA, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy	liczba udzielonych porad
5.	Pomoc dla rodzin zagrożonych alkoholizmem i przemocą w rodzinie poprzez umożliwienie uczestnictwa w prowadzonych na terenie miasta grupach terapeutycznych.	2016-2020	UM, MKPiRPA, szpital, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy	liczba grup terapeutycznych;
IV.	Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych.				
1.	Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych działających w zakresie profilaktyki i pracy z grupami ryzyka, przemocy w rodzinie, rehabilitacji osób uzależnionych i współuzależnionych w trybie otwartych konkursów ofert na realizację zadań	2016-2020	UM, partnerzy: miejscowe parafie, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy	liczba wspartych organizacji; liczba dotowanych projektów; wysokość

	własnych miasta.				środków;
2.	Współpraca z organizacjami i jednostkami działającymi na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych.	2016-2020	UM, partnerzy: parafie, służba zdrowia, Policja, wymiar sprawiedliwości, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy	liczba zrealizowanych zadań;
3.	Prowadzenie sportowych zajęć pozalekcyjnych, prowadzenie zajęć sportowych na terenie szkół, a także wykorzystanie w tym celu bazy w znajdującej się dyspozycji klubów i stowarzyszeń sportowych oraz obiektów miejskich.	2016-2020	UM, podmioty ekonomii społecznej	budżet gminy	liczba zrealizowanych zadań; wysokość środków
4.	Udostępnianie możliwości do prowadzenia zdrowego trybu życia, tworzenie i doposażanie miejsc do zabawy, rekreacji i wypoczynku bez alkoholu	2016-2020	UM,	budżet gminy	liczba nowych miejsc; liczba doposażonych placów zabaw, boisk itp.
5.	Zabezpieczenie organizacyjno – finansowe warunków działalności Miejskiej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,	2016-2020	UM	budżet gminy	liczba wystosowanych wezwań; liczba przeprowadzonych rozmów interwencyjno-motywujących; liczba spraw skierowanych do sądu; liczba wydanych opinii w formie postanowień;

V.	Przeciwdziałanie naruszeniom prawa w związku z prowadzeniem sprzedaży napojów alkoholowych.				
1.	Prowadzenie kontroli punktów sprzedających i podających napoje alkoholowe w zakresie przestrzegania zasad wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz aktów prawa miejscowego dotyczących w szczególności zakazu sprzedawania alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym oraz reklamy alkoholu.	2016-2020	UM, MKPiRPA partnerzy: policja,	budżet gminy	liczba przeprowadzonych liczba cofniętych zezwoleń na sprzedaż alkoholu w związku z naruszeniem prawa
2.	Przeprowadzania przez Miejską Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych kontroli wstępnych wraz z krótką formą szkolenia dla właścicieli nowych podmiotów, starających się o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.	2016-2020	MKPiRPA	bez nakładów	liczba przeprowadzonych kontroli wstępnych
3.	Prowadzenie regionalnej kampanii edukacyjnej wśród sprzedawców napojów alkoholowych, prowadzenie szkoleń tematycznych dla sprzedawców w zakresie przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim.	2016-2020	UM, MKPiRPA	budżet gminy	liczba przeprowadzonych szkoleń sprzedawców alkoholu;
4.	Podejmowanie interwencji w przypadku złamania zakazów reklamy i promocji napojów alkoholowych oraz sprzedaży napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim	2016-2020	UM, MKPiRPA, partnerzy: policja,	budżet gminy	liczba stwierdzonych naruszeń prawa;

Prognoza zmian.

Wdrożenie celu strategicznego będzie skutkowało :

1. Poszerzeniem wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień.
2. Zwiększenia dostępności wsparcia dla osób uzależnionych.
3. Poszerzeniem wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia, bez używek.
4. Poprawą stanu zdrowia mieszkańców

Realizacja wyżej wymienionych zagadnień jest prowadzona w postaci uchwalanego corocznie przez Radę Miasta Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

Rozdział IV. Wdrażanie strategii, system aktualizacji i jej monitoring, ramy finansowe

Organizacja systemu polityki społecznej miasta Nowy Targ jest dostosowana do potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania stanowią kontynuację istniejącego i rozbudowanego systemu wsparcia lub tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowatorskie rozwiązania. Z pewnością strategia nie wyczerpuje wszystkich działań, które można jeszcze uwzględnić w dokumencie. Wybrano te najpilniejsze i najważniejsze, kierując się wynikami ankiet rozesłanych do organizacji i instytucji działających w sferze szeroko rozumianej polityki społecznej. Cele strategiczne i operacyjne zawarte w niniejszej strategii sformułowano w oparciu o analizę: systemu pomocy społecznej, lokalnego rynku pracy oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i uzależnieniom. Należy też podkreślić, iż cele te zostały sformułowane na poziomie dużej ogólności. W ramach prac nad opracowywaniem strategii ustalono bowiem, że jej przedmiot z racji swojej specyfiki wymusza pewne uproszczenia opisowe. Wynika to z jednej strony z meritum dokumentu, które stanowi szeroko pojęta polityka społeczna ze swoją różnorodnością i złożonością. Z drugiej zaś strony takie zapisy pozwalają na włączenie wielu interesujących inicjatyw, które zostaną zrealizowane w formie szczegółowych projektów. Należy podkreślić, że strategia ma przede wszystkim wskazać na pewne kierunki działania w sferze polityki społecznej, które mają służyć misji, która brzmi:

Polityka społeczna prowadzona przez samorząd lokalny miasta Nowy Targ zapewnia naszym mieszkańcom poczucie bezpieczeństwa, kompleksową opiekę nad rodziną, wspomaga najsłabszych, służy rozwiązywaniu problemów uzależnień, przeciwdziała wykluczeniu społecznemu oraz umożliwia pełne uczestnictwo w życiu społeczności lokalnej

Strategia zatem odpowiada na pytanie w jaki sposób wykorzystując pewne zasoby materialne i personalne, różne podmioty życia społecznego mogą wspólnie zrealizować cel nadrzędny strategii. W takim rozumieniu na strategię należy spojrzeć jako na centralną oś, wokół której obracają się inne działania. Istotne znaczenie ma tu szerokie pasmo działań, w którym będą uczestniczyć partnerzy społeczni wszystkich szczebli organizacji życia społecznego. Stąd też długofalowy czas realizacji strategii do 2020 r., aby nie tylko zrealizować cele, ale także wyzwolić pewną aktywność środowisk lokalnych na rzecz rozwiązywania ważnych dla regionu problemów społecznych.

Opracowana strategia to dokument bazowy przy konstruowaniu programów operacyjnych i projektów określających sposób oraz metody realizacji założonych przedsięwzięć. Dzięki realizacji tego typu programów będzie można osiągnąć wyznaczone cele strategiczne i operacyjne.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem „żywym” zatem wprowadzanie zmian w jej zapisach jest możliwe, przy czym zmiany te powinny dotyczyć zasadniczych kierunków strategii. Nie można bowiem wykluczyć nowych uwarunkowań prawnych. Najlepszą metodą na ewentualne wprowadzanie zmian w dokumencie strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego jaki towarzyszył tworzeniu strategii.

Zgodnie z wolą ustawodawcy, wyrażoną w art. 110 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych jest Ośrodek Pomocy Społecznej. W celu realizacji tego zadania realizatorzy poszczególnych części dokumentu będą przedkładali Dyrektorowi OPS materiały analityczne oraz dane z monitoringu i ewaluacji wykonanych zadań. Informację o stopniu realizacji strategii Dyrektor OPS będzie przedstawiał Radzie Miasta wraz z rocznym sprawozdaniem z działalności Ośrodka, w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom informację z realizacji rocznego programu będzie składał Radzie przedstawiciel Burmistrza Miasta.

Na etapie opracowywania dokumentu przyjęto, że do głównych zadań koordynatora Strategii będzie należało:

- nadzorowanie wdrażania Strategii,
- koordynowanie działań zawartych w Strategii,
- identyfikacja problemów, które ograniczyły lub uniemożliwiły realizację działań i osiąganie celów strategicznych i operacyjnych zawartych w Strategii,
- opracowywanie wniosków dotyczących wdrażania oraz propozycji ewentualnych korekt i zmian dla realizatorów Strategii,
- przegląd dokumentu minimum raz do roku
- aktualizowanie Strategii.

Strategia wymaga aktualizacji ze względu na zmiany zachodzące zarówno wewnątrz gminy, jak i w jej otoczeniu. Najczęstszymi modyfikacjom podlegać będą zapisy w części operacyjnej Strategii. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie, poprzez spotkania warsztatowe. Weryfikacja w uspołecznionym procesie służyć będzie ocenie realizacji oraz uaktualnieniu zapisów Strategii.

W czasie weryfikacji mogą powstać zupełnie nowe projekty dotyczące tych aspektów życia w Mieście, których w czasie tworzenia Strategii można było przewidzieć.

Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane **wskaźniki monitoringowe**. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji i organizacji realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji. W przypadku części danych może zaistnieć potrzeba przeprowadzenia badań ankietowych wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania lokalnych problemów społecznych podmiotach. Przygotowany wykaz nie wyczerpuje wszystkich wskaźników, jakie mogą być zastosowane w procesie monitorowania realizacji strategii. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

Tabela. Ramy finansowe strategii

Ramy finansowe strategii na lata 2016-2020 szacunkowa wielkość wydatków (w złotych)				
w latach:				
2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
13 593 300,00	13 933 133,00	14 281 460,00	14 638 450,00	15 004 460,00

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, a także brak stałych, długookresowych źródeł finansowania. Zależność pomiędzy horyzontem czasowym, a stopniem szczegółowości analizy finansowej jest odwrotnie proporcjonalna. Szacunek kosztów jest znacznie bardziej prawdopodobny w przypadku zadań krótkookresowych i średniookresowych, niż w przypadku zadań długookresowych. Czynnikiem utrudniającym dokładne podanie i oszacowanie zewnętrznych źródeł finansowania jest fakt, że na dzień dzisiejszy trudno jest określić wysokość środków jaka zostanie pozyskana w ramach nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2014 – 2020. Finansowanie realizacji

Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście do roku 2020 odbywać się będzie ze środków własnych i zewnętrznych. Pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych jest koniecznością ze względu na ograniczone możliwości w zakresie środków, jakie Miasto może przeznaczyć na finansowanie polityki społecznej. Różnorodne fundusze wspierające zarówno krajowe jak i zagraniczne, publiczne i prywatne, a także środki finansowe oraz rzeczowe gromadzone i rozprowadzone przez podmioty ekonomii społecznej w istotny sposób pozwalają rozszerzyć możliwości realizacji działań, a tym samym jej zakres oraz jakość oczekiwanych rezultatów.

Podsumowanie

Realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Nowy Targ do roku 2020 będzie miała wpływ na wdrożenie w gminie nowoczesnego modelu polityki społecznej. Strategia kierunkuje działania władz samorządowych i instytucji pomocy społecznej, w tym Ośrodka Pomocy Społecznej na pełnienie aktywnej roli w budowaniu nowoczesnego systemu pomocy i integracji społecznej. Zorientowanie strategii na wybranych grupach socjalnych przez pryzmat działań strukturalnych, inwestycyjnych, rozwojowych, jest najlepszą możliwością poprawy sytuacji wielu osób i rodzin, a także zaktywizowania wielu grup narażonych na wykluczenie społeczne.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim tym, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w gminie. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów strategii.

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	str. 1
Część I. Diagnoza.	
Rozdział I Charakterystyka Miasta	str. 7
Rozdział II Diagnoza problemów społecznych miasta Nowy Targ	str. 7
1. Bezrobocie	str. 11
2. Ubóstwo	str. 22
3. Bezdomność	str. 31
4. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	str. 32
5. Niepełnosprawność, długotrwała choroba, starość	str. 39
6. Potrzeba ochrony macierzyństwa	str. 49
7. Przemoc w rodzinie	str. 54
8. Alkoholizm	str. 63
9. Narkomania	str. 78
Rozdział III Podsumowanie diagnozy.....	str. 85
 Część II Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych	
Wprowadzenie	str. 89
Rozdział I Wizja przyszłości i cel nadrzędny (misja)	
Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	str.90
Rozdział II Pozycja strategiczna miasta Nowy Targ. Analiza SWOT	str. 91
Rozdział III Główne cele strategii, cele szczegółowe i ich realizacja	str. 106
1. Pomoc na rzecz rodzin i środowisk dotkniętych problemem bezrobocia	str. 106
2. Pomoc na rzecz osób i rodzin dotkniętych problemem ubóstwa	str. 110
3. Pomoc na rzecz rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi	str. 114
4. Pomoc na rzecz osób dotkniętych problemem niepełnosprawności i starości .	str. 118
5. Pomoc na rzecz ofiar przemocy w rodzinie	str. 122
6. Rozwiązywanie problemów uzależnień	str. 126
Rozdział IV Wdrażanie strategii, system aktualizacji i jej monitoring, ramy finansowe.....	str. 133